

VESELAVAS PAGASTA TERITORIJAS PLĀNOJUMS

I. DAĻA. PASKAIDROJUMA RAKSTS

Mazs bērniņš krustcelēs rotaļājas
Zem ratu riteņiem, zem pakaviem, zem dzelžu pēdām.
Mazs bērniņš krustcelēs rotaļājas
Tam laiks kā smiltis tek caur pirkstiem.
Tā mūsu dzīvība, tā mūsu brīvība...

Māra Zālīte, rokopera "Lāčplēsis"

ANOTĀCIJA

Veselavas pašvaldības teritorijas plānojumu izstrādājis *MSc.env.* **Jānis Kauliņš** (dipl. MDA nr. 1452, p.k. 031056-10133, Limbažu raj. Salacgrīvas lauku ter., Korgene 11-15, tālr. 64030839, janis.kaulins@gmx.net).

Teritorijas plānojuma sastāvā ietilpst 5 daļas:

I. Paskaidrojuma raksts – šis dokuments. Tas ilustrēts ar 61 krāsainu attēlu (kartes, diagrammas, J.Kauliņa fotoattēli) un 37 datu tabulām;

II. Pārskats par plānošanas gaitu, kas satur plānošanas uzdevumus un nosacījumus, atzinumus, ar plānošanas darbu saistīto saraksti ar citām institūcijām un citu uz plānojuma izstrādi attiecināmu dokumentu kopijas;

III. Grafiskā daļa, kas satur 15 kartes. Tajās parādīta teritorijas pašreizējā un plānotā izmantošana, zemes īpašumu struktūra un cita informācija;

IV. Teritorijas apbūves un izmantošanas saistošie noteikumi,

V. Kompaktdisks ar projekta saturu digitālu dokumentu veidā:

- I daļa** (paskaidrojuma raksts),
- II daļas** (pārskats par plānošanas gaitu) satura rādītājs, arī atsevišķi dokumenti (anketu paraugi, u.tml.),
- III daļa** (grafiskā daļa) ar rastra un *pdf* formātu karšu attēliem,
- IV daļa** (teritorijas apbūves un izmantošanas noteikumi),
- plānojuma elementu (zonējuma, aizsargjoslu, u.c.) vektorfaili digitālā veidā,
- Veselavas pagasta ainavu fotogalerija.

PIENĒMTIE SAĪSINĀJUMI

AJ - aizsargjosla

A/S – akciju sabiedrība

att. - attēls

DSV – darbaspējas vecums

g. - gads

GNP, Gaujas NP – Gaujas Nacionālais parks

g.s. - gadsimts

i/u – individuālais uzņēmums

id., ID – identifikācija, identifikācijas numurs

IIN – iedzīvotāju ienākuma nodoklis

K/S – kooperatīvā sabiedrība

LIZ – lauksaimniecībā izmantojamās zemes

max. - maksimāli

milj. - miljoni

MKN – Ministru Kabineta noteikumi

n/d – nav datu

SIA – sabiedrība ar ierobežotu atbildību

tab. - tabula

TP – teritorijas plānojuma

tūkst. - tūkstoši

v.j.l. – virs jūras līmeņa

vid. - vidēji

z/s – zemnieku saimniecība

ZET – Ziemeļu elektriskie tīkli

SATURA RĀDĪTĀJS

1. VISPĀRĪGAS ZIŅAS.....	5
1.1. TERITORIJAS ĪSS APRAKSTS	5
1.2. VESELAVAS PAGASTA VĪZIJA.....	9
1.3. PAGASTA ATTĪSTĪBAS MĒRĶI UN UZDEVUMI	9
1.4. TERITORIJAS ATTĪSTĪBAS PRIEKŠNOTEIKUMI.....	9
2. VĒSTURISKAS ZIŅAS PAR VESELAVAS PAGASTA TERITORIJU.....	11
2.1. VĒSTURE SENLAIKOS UN MUIĻU LAIKOS.....	11
2.2. LATVIJAS REPUBLIKAS LAIKS.....	16
3. DABAS VIDE UN RESURSI	18
3.1. TERITORIJAS ĢEOLOĢISKĀ UZBŪVE.....	18
3.2. DERĪGO IZRAKTEŅU ATRADNES UN AUGSNES.....	22
3.3. PAZEMES ŪDEŅI UN TO IZMANTOĀNA.....	24
3.4. VIRSMAS ŪDEŅI	32
3.5. ZEMES UN TO IZMANTOĀNA.....	34
4. DABAS UN KULTŪRAS AIZSARGĀJAMĀIS MANTOJUMS	39
4.1. ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS DABAS TERITORIJAS	39
4.2. KULTŪRAS PIEMINEKĻI.....	42
5. VESELAVAS PAĢVALDĪBAS CILVĒKVIDE	48
5.1. VESELAVAS PAGASTA IEDZĪVOTĀJI	48
5.2. APDZĪVOTĪBAS STRUKTŪRA	51
5.3. IEDZĪVOTĀJU MĀJOKĻI	52
5.4. SOCIĀLĀ INFRASTRUKTŪRA	55
5.5. TEHNISKĀS INFRASTRUKTŪRAS	59
5.6. SAIMNIECISKĀ DARBĪBA	64
5.7. BŪVNIECĪBA	77
5.8. PAKALPOJUMU PIEEJAMĪBAS KOPĒJAIS NOVĒRTĒJUMS	79
6. ANTROPOĢĒNĀS SLODZES UN RISKI	82
6.1. PIESĀRŅOTĀS UN POTENCIĀLI PIESĀRŅOTĀS TERITORIJAS	82
6.2. NOTEKŪDEŅU SAIMNIECĪBA UN ŪDEŅU PIESĀRŅOJUMS	83
6.3. GAISU PIESĀRŅOJOŠIE AVOTI.....	84
6.4. ATKRITUMU SAIMNIECĪBA UN CIETO ATKRITUMU AVOTI	88
6.5. DABAS UN TEHNOĢĒNO RISKU AVOTI	89
7. PAŠVALDĪBAS PADOMES DARBĪBA.....	90
7.1. PAŠVALDĪBAS RESURSI.....	90
7.2. FINANSIĀLIE RĀDĪTĀJI	92
8. TERITORIJAS ZONĒJUMA VEIDOĀNAS PRINCĪPI.....	101
8.1. TERITORIJAS PLĀNOTĀS (ATĻAUTĀS) IZMANTOĀNAS VEIDI.....	101
8.2. ĪPAŠAS NOZĪMES TERITORIJAS.....	105
PIELIKUMI	107
I. APTAUJAS DALĪBNIEKU SOCIĀLAIS PORTRETS	107
II. TERITORIJAS PLĀNOJUMA IZSTRĀDES AVOTI UN LĪDZEKĻI	110
VĀKA ATTĒLS: VESELAVAS MUIĻA, TAGAD DAUDZVEIDĪGU SABIEDRISKU FUNKCIJU ĒKA	
ATTĒLS PIE ANOTĀCIJAS: VESELAVAS PAGASTA ĢERBONIS	

1. VISPĀRĪGAS ZIŅAS

1.1. TERITORIJAS ĪSS APRAKSTS

1.1.1. Geogrāfiskais novietojums

Cēsu rajona Veselavas pagasts atrodas Latvijas vidienē, Vidzemes centrālās augstienes ziemeļrietumu daļā, 15 km no Cēsīm un 82 km no Rīgas.

Kopējā pagasta platība ir 5952 ha, tai skaitā meži – 2644 ha un lauksaimniecībā izmantojamās zemes – 2652 ha.

Tuvākās dzelzceļa stacijas ir Āraiši (12 km) un Cēsis (15 km). Pagasta teritorijā krustojas divi valsts nozīmes lielceļi: A-2 Rīga-Veclaicene un P-10 Cēsis-Vecpiebalga (Madonas virziens), dalot teritoriju četrās daļās. Šis novietojums atspoguļojas arī pagasta ģerbonī (skat. sējuma vāku). Pagasta iekšējo ceļu kopgarums ir 64 km.

Pagasts robežojas ar Priekuļu, Raunas, Dzērbenes un Vaives pagastiem.

1.1.2. Iedzīvotāji

2002.g.¹ Veselavas pagastā pastāvīgi dzīvoja 760 iedzīvotāji, no tiem vīrieši 48%, sievietes - 52%. Vidējais iedzīvotāju blīvums 12,7 cilvēki uz kv.km. Pagastā dzīvo 84% latvieši, 8% krievi, 2% baltkrievi, 1,5% poļi [1]. Bezdarba līmenis 2%. Pagasta zemes vidējā kadastrālā vērtība ir Ls 148 ha, lauksaimnieciski izmantojamās zemes vidējā vērtība 40 balles.

Ir divas apdzīvotas vietas - Bērzkrogs, ap 131 ha platībā izvietojies ap lielceļu krustojumu - 220 iedzīvotāju, un Veselava, 46 ha, 2,5 km uz Cēsu pusi no Vidzemes šosejas, bijušās muižas vēsturiskais centrs ar 70 iedzīvotājiem.

1.TAB. VESELAVAS UN KAIMIŅU PAGASTU SALĪDZINĀJUMS.

Pagasta nosaukums	Platība km ²	Iedzīvotāju skaits 2000. gadā [2]	Apdzīvotība, cilv./km ²
Veselavas pagasts	60	756	12,6
Dzērbenes pagasts	125	1100	8,8
Priekuļu pagasts	98	5374	54,8
Raunas pagasts	152	3376	22,2
Vaives pagasts	154	1595	10,4

¹ Godājamam lasītājam var rasties neizpratne, kāpēc daudzviet pagasta aprakstā trūkst svaigas statistiskās informācijas vai salīdzinājumi laikā, kas raksturotu pagasta attīstību. Plānojuma autors ļoti atvainojas par to valsts vietā. Diemžēl, valsts reālā vienaldzība pret reģionu attīstību noved pie arvien nabadzīgāka statistiskās informācijas klāsta. 2000. gada tautskaite un lauksaimniecības skaitīšana bija pēdējie pašvaldības kaut cik atspoguļojošie datu krājumi, bet kopš 2007. gada pat ziņas par iedzīvotāju skaitu pagastos vairs netiek publicētas nekādā pieejamā veidā.

1.1.3. Saimniecība, pakalpojumi

2002. gadā pagastā bija 189 zemnieku saimniecības 4516 ha platībā un 48 piemājas saimniecības 299 ha platībā.

Pagastā darbojas degvielas uzpildes stacija, autoremontdarbnīca, kokapstrādes uzņēmums SIA "IJA"; kooperatīvā piensaimnieku biedrība "Modernieks"- piena savākšana, pārstrāde, realizācija; SIA "Bērkrogs" pieejamie pakalpojumi-sabiedriskā ēdināšana, naktsmītnes, pirts, SIA "Fēlikss" bijušajā "Pakodes krogā" – bārs, Bērkrogā strādā 3 pārtikas un pirmās nepieciešamības preču veikali, 1saimniecības preču veikals, pa pagastu kursē 2 autoveikali.

Veselavā ir pasta nodaļa un sabiedriskais interneta pieslēguma punkts.

Pagastā ir bērnu dārzs un pamatskola, darbojas Tautas nams.

Medicīnisko aprūpi veic vietējā feldšere Ināra Roce. Divas reizes mēnesī ierodas ģimenes ārstes no Raunas. Tuvākais stacionārs atrodas Cēsīs.

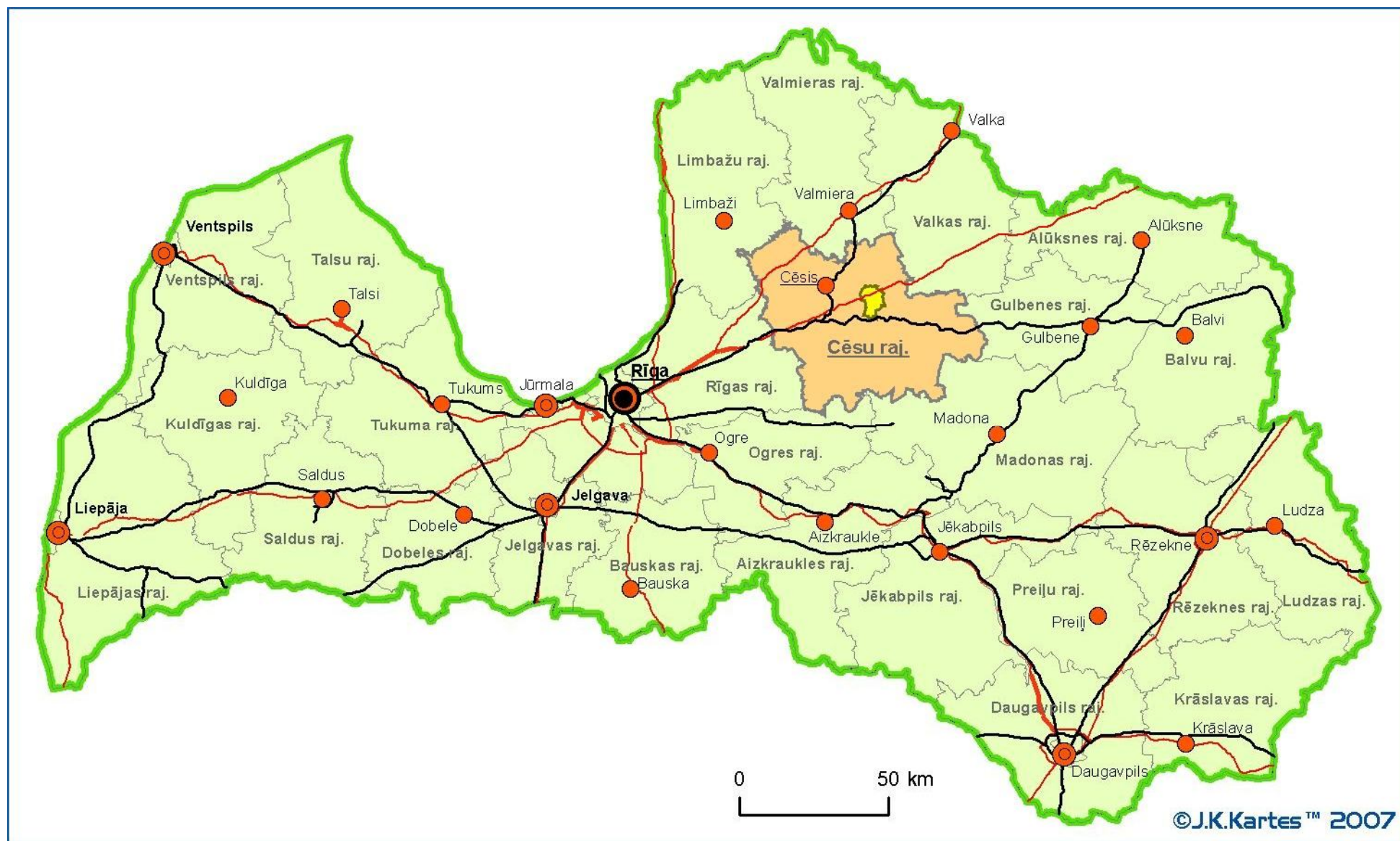
1.1.4. Kultūras un dabas pieminekļi.

Pagasta teritorijā atrodas vairāki vietējās nozīmes vēstures, arhitektūras un dabas pieminekļi: Veselavas muižas apbūves komplekss, Veselavas kapu kapliča, zirgu pasta stadulas Bērkrogā, krogus ēka Bērkrogā, Veselavas parks ar estrādi. Aizsargājамie objekti – viduslaiku kapsēta pie Veselavas, Lielpintuļu senkapi, "Velna pēdas" akmens pie Silabuliem.

1.1.5. Biedrības.

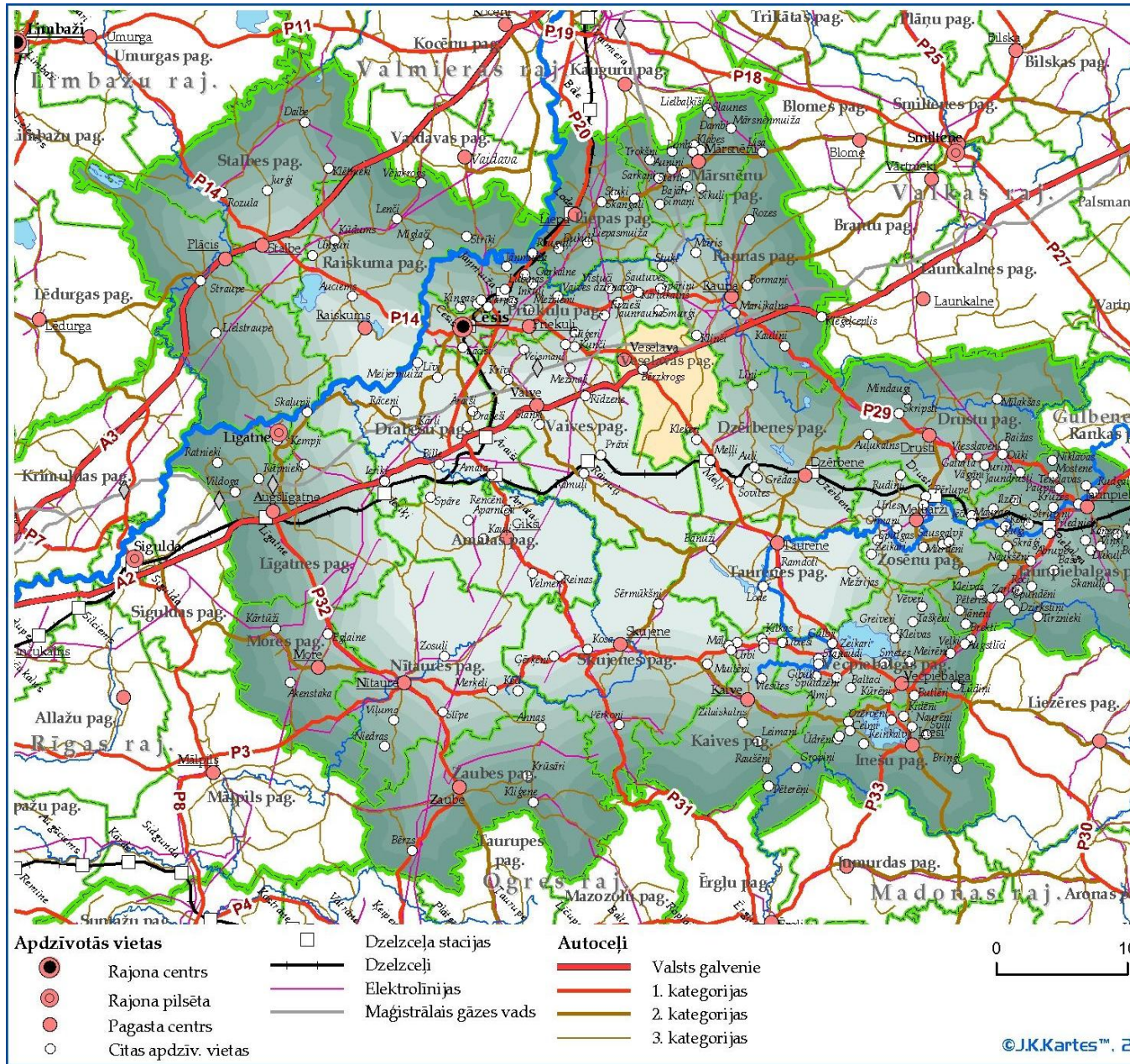
Kopš seniem laikiem Veselavas pagastā bijusi tradīcija savām vajadzībām veidot dažādas biedrības. 1992. gadā atjaunota piensaimnieku sabiedrība "Modernieks". 1996. gadā dibināta Veselavas Kooperatīvā Krājaizdevu sabiedrība, kas izsniedz nelielus aizdevumus līdz Ls 1500. 1996.g. reģistrēts arī mednieku klubs "Veselava", kas faktiski darbojas jau no 1975.g. Kopš 1997. gada pagastā darbojas Sieviešu atbalsta izglītības un kultūras centrs "IEVA".

1.ATT. VESELAVAS PAGASTS LATVIJĀ

Paskaidrojuma raksts.

1.2. VESELAVAS PAGASTA VĪZIJA

- **Pagasts krustcelēs – droša un rosīga vieta, kur iedzīvotāji jūtas komfortabli, bet uzņēmēji – stabili.**
- **Daba ir pagasta lielākais kapitāls, kura nozīmi saprot visi iedzīvotāji un sekmīgi to izmanto savas labklājības celšanai.**
- **Pašvaldības iedzīvotāji tic, ka VIŅU vēlmes spēj piepildīties.**
- **Bērniem un jauniešiem nav “brīvā laika” – viņiem vienmēr ir ko darīt.**
- **Veslavas laukos ir LAUKU mājas.**

1.3. PAGASTA ATTĪSTĪBAS MĒRKI UN UZDEVUMI

Veselavas pagasts kā attīstības mērķi ir definējis savu iedzīvotāju ekonomisku un garīgu labklājību sakoptā dzīves telpā.

Galvenie uzdevumi šā mērķa izpildei ir sekojoši:

- radīt iespējas iedzīvotājiem uzlabot savus sadzīves apstākļus, pirmām kārtām, mājokļus,
- intensificēt pagasta sabiedrisko dzīvi,
- uzlabot pakalpojumu pieejamību Bērzkroga iedzīvotājiem,
- pagasta iespēju robežās tālāk aktivizēt dažādu profilu uzņēmējdarbību, atbalstot vietējos uzņēmējus, palīdzot diversificēt lauksaimniecības riskus un piesaistot investorus no ārienes,
- sadarbībā gan ar Gaujas nacionālo parku, gan ar vietējiem uzņēmējiem un investoriem veicināt tūrisma attīstību pagastā, veidojot dabas tūrisma takas, velomaršrutus un viesu uzņemšanas infrastruktūru
- izmantot ģeogrāfiskā stāvokļa priekšrocības, piesaistot tranzīta pasažierus un kravu pārvadātājus ar viņiem domātu infrastruktūru,
- rūpēties par apkārtējās vides tīrības un ainavas saglabāšanu.

1.4. TERITORIJAS ATTĪSTĪBAS PRIEKŠNOTEIKUMI

Veselavas pagasta teritorijai nav vajadzīgi kādi īpaši attīstības priekšnoteikumi, jo attīstības problēmas ir kopīgas ar valsts teritorijas lauku pašvaldību lielāko daļu:

- faktiskā reģionu ignorēšana no valsts puses, neraugoties uz pasludinātajām prioritātēm, stāvokļa nepārzināšana reģionos un jebkādas sīkākas analīzes trūkums; to pierāda arvien sliktākais stāvoklis zemāka līmeņa (NUTS5) teritoriju valsts statistikā, pēdējos gados – tās gandrīz pilnīga neesamība;

- ❑ valsts naidīga attieksme¹ pret mazo uzņēmējdarbību pārmērīgu prasību, nodokļu sloga un sīkumainas uzraudzības veidā, kas īpaši izpaužas, uzņēmējdarbību uzsākot;
- ❑ darbaspēka aizplūšana uz ārzemēm, ko veicina trūcīgā infrastruktūra, zemais atalgojums un šķēršļi uzņēmējdarbības uzsākšanā.

Mainot valsts attieksmi pret reģioniem un mazo uzņēmējdarbību, teritorijas lēnā attīstība, kas notiek uz dažu fanātisku entuziastu darbības pamata, ievērojami paātrināsies arī bez īpašiem pasākumiem uz vietām. Vietējās attīstības plānam saglabāsies koordinējoša un konsultējoša dokumenta loma un tas būs arī pašvaldības spēkiem veicamo darbu rīcību programma, vīziju un stratēģisko mērķu avots.

Veselavas pagasta sabiedriskā sektora attīstību graužīgi var ietekmēt nepārdomāti, tīri politiska rakstura administratīvi teritoriālās reformas nosacījumi. Demagoģiskais aicinājums "...pieņemt drosmīgus lēmumus" līdzinās pamudinājumam peldētājam lēkt uz galvas ūdenī nezināmā vietā.

Neraugoties uz augšminēto, Veselavas pagasta teritorijas plānojumā ir iestrādāti noteikti attīstību veicinoši elementi: darījumu un ražošanas teritorijas, kā arī dotas iespējas veidot plašas savrupmāju apbūves zonas, ievērojot iedzīvotāju tendenci uzlabot savus dzīves apstākļus. Jāievēro, ka nolietojoties daudzdzīvokļu māju fondam, šī tendence pastiprināsies.

---

¹ "hostile attitude" – tādā veidā šis termins daudzkārt izskanēja LU Vides zinātnes un pārvaldības institūta rīkotajā starptautiskajā doktorantūras skolā 2006. gada novembrī Rojā un tika veltīts piekrastes attīstības problemātikai Eiropā.

2. VĒSTURISKAS ZIŅAS PAR VESELAVAS PAGASTA TERITORIJU

2.1. VĒSTURE SENLAIKOS UN MUIPU LAIKOS

Veselavas pagastā tiek rūpīgi vāktas ziņas par pagasta teritorijas vēsturi un tās apkopotas plašā pārskatā [3], kas veidoja pamatu šai nodaļai.

2.1.1. Pagasta veidošanās un attīstība līdz agrārreformai

Tagadējā Veselavas teritorija 13.g.s. iekļāvās Sateklas novadā (centrs Raunas Tanīsa kalnā) plašākā valstiskā veidojumā Tālavā. Tā kā Senlatvijas valstiņu robežas nebija skaidri zināmas, iespējams tikpat labi Veselava varēja piederēt Autīnes pilsnovadam (ar valdnieku Varodotu), jo Priekuļu pagasta Sārumkalns atrodas tikai 6 km no Veselavas.

Apvidū mitinājušies letgaļi, apzināts iespējams sens letgaļu kapulauks pie Pintuļu mājām. Par līvu klātbūtni liecina saglabājušies māju nosaukumi lībiešu valodā Rauņa upes krastos: Vengari, Endzeļi, Puņģi (Pumpuri). Tagad šīs mājas atrodas Vaives un Priekuļu pagastos.

Apvidus bijis diezgan mežains. Apvidus apdzīvotība nav bijusi intensīva, jo tuvumā nav bijušas lielākas ūdenskrātuves. Nelielā Ličupe pagasta austrumu pusē un Raunis likumo rietumos. Tagadējās Veselavas dienvidaustrumu daļa dēvēta par Mežoli, tur dzīvojošie ļaudis par mežoliešiem. Arī šīs puses māju nosaukumi liecina par mežainumu: "Mežgaiļi", "Mežpauļi", "Stirnas", "Sīļi", "Apsītes", "Kokleiši".

Pagasta daļa, kas pieslējas Raunas un Jaunraunas pagastam, dēvēta par Ārgali. Šāds dalījums pastāvējis līdz 20.g.s. 40. gadiem. Meži tikuši izcirsti gan muižas laikos, gan agrārreformas laikā, jo tika paplašinātas lauksaimniecības zemju platības, kā arī koksne bija nepieciešama būvniecībā.

Pēc vācu invāzijas 13.g.s. Rīgas bīskapija un Zobenbrāļu ordenis sadalīja pārvaldīšanā apgabalus – pilsnovadus. 15.-17. g.s. Raunas pilsnovadā, pie kura piederēja arī Veselava, radās muižas un sadalījums ciematos beidza pastāvēt. Toreizējo Kuķēnu (Kukaiņu) ciematu sadalīja 1698.g., kad izveidojās Pilsmuiža, Mācītājmuiža, Rabākas, Veselauskas un Jaunraunas muiža. Veselauskas pilsmuižas pirmsākumus var meklēt 1602. gadā, kad Raunas pilsmuižas pārvaldnieks polis Pēteris Veselauskis no vairākām mājām radīja pusmuižu, piederošu pie Raunas pilsmuižas. No viņa uzvārda tad arī ir cēlies pagasta nosaukums. 20.g.s., pēc brīvvalsts izveidošanas Veselauskas pagasta darbvedis Ludvigs Vanags latviskoja šo nosaukumu uz tagad lietojamo "Veselava".

Pēc ģenerālgubernatora Delagardi 1625. gada noteikumiem, muižām bija jāuztur speciāli zirgu krogi pasta pārvadāšanai. Par samaksu veda gan pastu, gan ceļotājus. Gar šoseju ik pēc 20 verstīm bija jāizbūvē zirgu pasta stacijas. Veselavas pagasta Bērzkrogā pēc Veismaņu muižas īpašnieka Ekespera rīkojuma būvēja Dāvids Mollers (zemnieku izcelsmes amatnieks, dzimis Vaives pagasta "Ūbelēs"). Veselavas pagasta zirgu pastā turēja 30 zirgus.

1601.-1603.g. Vidzemi piemeklēja pilnīga neraža. Sekoja šausmīgs bads, ko pastiprināja klejojošie karavīri. 1591., 1623., 1624., 1657., 1687. un 1710. gadā reģistrētas mēra epidēmijas. Pēdējās laikā Raunas draudzē, kur ietilpa daļa veselaviešu, pavisam nomira 2686, bet palika 2267 cilvēki.

Ziemeļu kara laikā Veselavas muižu nodedzināja.

1726.g. uz Pauļu (Paulēnu) ciemata zemes ierīkoja Pauļu muižu. 18.g.s. Veselavas pagastam no Raunas pilsmuižas pievienoja Ķemēlas, Veģerus, Staidus, Lielkājas, no Raunas mācītājmuižas – Lībiešus, Ennēnus, Puķus un Kažērus, no Jaunraunas muižas – Silabulus, Slavēkas (Slavītes), Rāceņkrogu.

Pēc 1879. gada skaitīšanas datiem Veselavas pagasta teritorijā bija 45 zemnieku sētas ar 541 vīrieti un 403 sievietēm. Muižu robežas bieži mainījās, jo muižnieki pirka, pārdeva, mainīja muižas. Pēc Ziemeļu kara, Zviedrijai zaudējot Vidzemi, tā nokļuva Krievijas pārvaldījumā un jauniegūtās zemes devīgi tika dāvātas favorītiem. 1740.g. muiža piederēja grāfam Ostermanim Raunas pilsmuižas īpašniekam, 1774.g. ķeizariene Elizabete dāvāja Veselavu kņazam Trubeckojam, viņš – savai meitai Nariškinai, viņa pārdeva Bruingam. 1794.g. Bruinga dēls pārdeva muižu fon Rozenkamfam, kas 1797.gadā pārdeva muižu slepenpadomniekam Baltazaram fon Kampenhauzenam. 1801.gadā Veselavas un Pauļu muižu ieguva Baltazara dēls Kristofs Johans fon Kampenhauzens. Pēc Kristofa nāves muižu mantoja viņa otrā sieva Doroteja, dzimusi Osten-Zakena, un 13 bērni. Viens no dēliem bijušais zemes tiesnesis barons Teofils pārējiem izmaksāja 50 000 rbļ. un muižu ieguva savā īpašumā.

1849.g. Veselavas zemi sadalīja 3 kategorijās- muižas, klauđu un kvotas. Par muižas un kvotas zemēm pilnīga noteikšana bija muižniekam, tikai klauđu zeme piekrita zemniekiem. Kampenhauzens savā pārziņā ieskaitīja auglīgākās: Rabākas, Rāceņus, Pakodes, Sīļus, Pauļus, Bērzkrogu, Lazdiņus, Mindaugas.

1868.g. 23. aprīlī tika anulēti vecie rentes līgumi, zemniekiem nomas nauda tika izrēķināta 3-4 reizes lielāka par iepriekšējo.

1871. gadā par muižas īpašnieku kļuva Teofils fon Kampenhauzens. 1910. gadā par muižas īpašnieku kļuva viņa dēls Aurēlijs fon Kampenhauzens, kurš tēva slimības laikā jau bija muižas pārvaldnieks no 1893. gada.

Pamazām apkārtējie rentnieki (Jaunraunā, Launkalna, Startu uc. muižās) iepirka savas mājas dzimtsīpašumā, bet barons Teofils fon Kampenhauzens nepārdeva nevienu māju līdz 1911. gadam.

Laika posmā 1853.-1859.gadam barons Teofils fon Kampenhauzens noslēdza līgumu ar valdību par Rīgas-Pleskavas 17 verstu ūsosejas izbūvi. Atlīdzībā pienācās 3 mucas zelta. Būvē izmantoja karagūstekņus, cietumniekus, bet veselaviešu klausas pieauga vairākkārt. Līdz darbu pabeigšanas termiņam nepaguva pakalpus norakt pietiekošā apjomā un nācās maksāt komisijai lielus kukuļus. Kampenhauzena peļņai atlika maz.

Šosejas uzturēšanai iekasēja līdzekļus, ik pēc 10 verstīm uzceļot sarga mājiņu ar barjeru ("zastavu"). Veselavā pirmais ūsosejas sargsbijis kāds Jānis Līnis.

2.1.2. Zemnieku nemieri

Biežie neražas gadi, plūdi, kā arī Veselavas muižas nodegšana 1841.g. palielinājās kļaušas; tas viss pastiprināja zemnieku postu. Ap 1840.gadu Vidzemē izplatījās runas par to, ka Krievijas ķeizars, dod zemi par brīvu. 1841.g. maijā Veselavas zemnieki devās uz Rīgu, lai pierakstītos uz kāroto zemi izceļošanai un tapa atraidīti, sūtīti mājās iepriekš nopērot. Mācītāji lasīja ziņojumus, ka brīvu zemju nav. Sākās tautas vilņošanās. 1841. gada 8. augustā Raunas draudzes mācītājs Langevits pēc dievkalpojuma lasīja ģenerālgubernatora Pālena ziņojumu. Baznīcēni neklausījās, uzvedās skaļi; "...mācītāji ir muižkungu uzpirkti". Mācītājs par notikušo ziņoja Cēsu bruģa tiesai. Karavīru pavadīts Veselavas muižā ieradās Cēsu bruģa tiesas tiesnesis Drustu muižas barons Hāgemeistars. Sapulcinātos zemniekus lika iepērt rīkstēm, taču viņi sakļāvās aplī pretī vēršot darba rīkus – dakšas, izkaptis, nepieļaujot sodīšanu. Ar drosmi izcēlās Lielkāju rentnieks Jēkabs Kārklīšs.

Veselaviešu rīcību iztulkoja kā ļoti bīstamu, 1842.g. 8. janvārī pie Veselavas muižas t.s. Kaķu jeb Kāķu kalnā iepretim tagadējai kapsētai sadzina ap 660 cilvēku arī no apkārtējiem pagastiem noskatīties eksekūciju, tiem, kas pretojušies kungiem.

Bargāko sodu saņēma Andžs Melnbārdis – 500 rīkstes, Andžs Troksnis, Mārcis Melnbārdis, Mārcis Krūmiņš – 150 rīkstes, Jānis Plošs (brāļu draudzes teicējs), Andžs Ciguzis (mepsargs) – 100 rīkstes, Jēkabs Prūsis (pagasta tiesas priekšnieks), Mārcis Zirgelis – 80 rīkstes. Dažos avotos minēts Veselavā caur "stroju" dzīti 119 cilvēki.

Tomēr veselaviešu un citu zemnieku dumpošanās nepalika bez sekām. Krievu valdība sāka vairāk interesēties par zemnieku stāvokli.

1844./45. atkal bija neražas gads.

Dumpošanās tradīcijas Veselavas pagastā ir dzīvas un tiek turētas godā vēl joprojām. 1997. gada 30. aprīlī Bērkrogā atkal notika liela zemnieku akcija, dalību ņēma aptuveni 250 cilvēku, vēršot valdības uzmanību uz situāciju Latvijas lauksaimniecībā. Zemnieki sadzina lauksaimniecības smago tehniku, bloķējot ceļu satiksmi. Mītiņš norisinājās Bērkroga krustojumā pie "Krogzemniekiem", senās, tagad restaurētās krogus ēkas. 1998. gada aprīlī baronu laiku zemnieku nemieru atcerei pretim Bērkrogam nogāzē uz Raunas pusi tika iedēstīta bērzu birzīte.

2.1.3 Veselavas muiža

Veselavas muižas komplekss veidots 19.g.s. Neparasts ir muižas teritorijas plānojums. Kungu māja (tagad te atrodas Veselavas pagasta padome, tautas nams, pasts, krājsabiedrība, sabiedriskais interneta pieslēguma punkts) būvēta it kā uz palīelas, ovālas salas, ko no visām pusēm ieskauj ar ūdeni pildīts grāvis. Pēc tam uz muižas parādes pagalmu ved divi laukakmens mūra tilti ar arkveida pusaplocēm. Parādes pagalma dienvidpusē bijis augļu dārzs, ziemeļpusē – parka lauce ar puķu dekoratīvo koku un krūmu stādījumiem, pavēries skats uz dzirnavu diķa gludo spoguļi. Muižas kungu māja ir eklektikas stila celtne, smagnēja U veida divstāvu mūra ēka ar nedaudz izvirzītiem sānu flīģeļiem. Apbrīnojama ir ēkas apkures sistēma.

Daudzie mājas apkures ierīču dūmkanāli ir sakoncentrēti tikai trīs dūmeņos. Bēniņos lielie slīpie ķieģeļu dūmkanālu pārvadi atgādina milzu zirnekļu kājas.

Parādes pagalma rietumpusē atrodas trīs ēku grupa "Zemnieki"; pirmā – tagad pienotava, bijusi kungu zirgu stallis (1896.), otrā – ratnīca, trešā darba zirgu stallis. Starp abām pēdējām ēkām bijis laidars, ko norobežojis laukakmeņu mūra žogs un elegantas arkas segti vārti ar rotaļīgiem stabiņiem abās pusēs (3.att.). Ceļš gar stalliem ved tālāk pāri dambim, kam blakus guļbūves ēka – Dzirnava ("Strauti"). Stalliem līdzās dienvidgalā bijusi gara guļbaļķu klēts ar būriem abos galos un stabojuma balstītu jumta pārkari vidusdaļā. Šobrīd saglabājusies neliela ēkas daļa. Tālāk redzama muižas smēde ("Dadzīši"). Šajā laukakmeņu mūra ēkā bijusi arī kalte un kalēja dzīvoklis.

3.ATT. MUIŽAS PARĀDES PAGALMA RIETUMU PUSES ĒKAS UN VĀRTU ARKA

Kungu mājas austrumu galā atrodas "virtuves māja" jeb "putnu māja", no tās plats koka tilts veda uz kalpu māju "Graviņas". Tā ir apjomīga plienakmeņu celtnē. Ēkā bijuši dzīvokļi 8 ģimenēm. Celtnes fasāde ir tipiska novadā 19.g.s. celtajām mājām – uz gaiša apmetuma izceļas sarkanā ķieģeļu veidotas dekoratīvas logu un durvju apmales.

Pie alejas no kapliņas puses ("Ezerniekos") bijis krogs un stadula – apjomīga ēka ar jaukti mūrētiem laukakmeņu stabiem ar planku aizpildījumu. Pret ceļu vērstaigā gala zelminis bijis rotāts dekoratīviem koka pilastriem, pusaploces logu un izzāģētu ornamentējumu.

Otrā uzkalnā pie austrumu puses alejas bijušas trīs kūtis ap laidaru un kalpu dzīvojamā māja. Divas kūtis kara laikos nodegušas. Dzīvojamā māja "Rubeņi" un viena no kūtīm saglabājušās līdz mūsdienām.

4.ATT. MUIŽAS LAIKU DZĪVOJAMĀ MĀJA AR SAIMNIECĪBAS PIEBŪVI.

2.1.4 Sabiedriskās dzīves pirmsākumi

Latvijā izplatoties hernhūtismam, 1795. gadā arī Veselavas pagastā, "Bulos" uzceļ saiešanas kambari. Par dievvārdu turētājiem diakons Šipanga ieceļ "Bēberu" Dāvi Plošu, "Bantu" Pēteri Lazdiņu, "Lipinu" Krišu Riekstiņu. Pirmie divi iegūst tik lielu cieņu, ka tiek aicināti dievvārdus noturēt arī kaimiņu pagastu saieta namos Priekuļu "Pinderēs" un Raunas "Laiviņās". Šīs brāļu saiešanas bija pirmās latviešu sabiedriskās aktivitātes un arī pašdarbības iedīgļi.

1898.g. Raunas draudzes mācītājs A.Jende ievēd vispārēju pirmskolas bērnu mājas apmācību. Veselavas pagastā par bērnu apmācītājiem iecelti Pēteris Lazdiņš, Dāvis Plošs, Kausuļu Stalts.

Pēteris Lazdiņš viens no aktīvākajiem pirmajiem sabiedriskajiem darbiniekiem; ievēlēts pagasta vietnieku pulkā, vēlāk darbojas par apvienotās Veselavas, Baižkalna un Jaunraunas pagasttiesas locekli.

1909.g. Veselavā nodibina izglītības biedrību. Plašākā apkārtnē, izņemot Liepu, otras tādas nebija. Dibinātāju vidū ir P.Lazdiņš, arī pirmais vadītājs skolotājs A.Vilnītis. Biedrības atklāšanas dienā izrāda četru cēlienu drāmu "Negaisa nakts" (iespējams, pēc Blaumaņa "Pērkoņa negaiss", bet nav droši zināms). Pie biedrības

darbojas jauktais koris, kas Vasarsvētkos dzied arī Raunas baznīcā. Kad A.Vilnītis pāriet darbā uz Rāmuļu pagasta skolu, par kora diriģentu kļūst pagasta rakstvedis Ludvigs Vanags – erudīts cilvēks, labs pianists.

2.2. LATVIJAS REPUBLIKAS LAIKS

2.2.1. Agrārreforma un sabiedriskā dzīve Pirmās brīvvalsts laikā

Latvijas pirmās agrārreformas laikā muižas ēkas un zemi (2112 desetīnas t.s. kvotas muižas zemes, 2270 desetīnas zemnieku zemes) atsavināja. Barona īpašumā tika piešķirtas “Grāvju” mājas ar 60 ha zemes. Barons tur nedzīvoja, bet mājas tika pārdotas. Pēc agrārreformas Veselavas pagastā izveidoja 131 saimniecība: 93 jaunsaimniecības, 14 sīksaimniecības un 24 rentes saimniecības.

Zemnieku savienības nodaļa dibināta jau pirms brīvvalsts izveidošanas – 1917. gadā. Tā rosīgi darbojas līdz pat Latvijas okupācijai 1940.g. Tās valdes locekļi bija Dāvis Sīka no Circeņiem, Jānis Zariņš no Nameļiem (arī Raunas baznīcas ilggadējs pērminderis), Pēteris Biernis no Pakodēm, Jānis Ozols no Vanagiem un Jānis Balodis no Pintuļiem.

Lopkopības pārraudzības biedrība dibināta 1920.g., apvienojot saimniecības augstražīgu ganāmpulku izkopšanai. Piena pārraugi - Karelis, kurš bija stažējies Kanādā; Ķipēns.

1923.g. tapa Piensaimnieku sabiedrība (pirmais valdes priekšsēdētājs Pēteris Ķīsis no “Kalna Zeikariem”, pienotavas vadītājs Bērziņš) aptvēra ne tikai Veselavas, bet arī kaimiņu – Vaives, Priekuļu, Jaunraunas saimniecības. Sākotnēji izvietota Veselauskas muižas pils rietumu spārnā, vēlāk jaunās telpās kapitāli pārbūvētajos muižas zirgu stallos. Ražošanas iekārtas iepirka Dānijā. Sākumā ražoja eksporta sviestu (izveda uz Angliju). 30.gados izbūvēja siernīcu, darbojās veikals. Ilggadējs pienotavas vadītājs bija Voldemārs Ķīsis, sviesta meistare Milda Reķe (Ķīse). Minami arī ilgadēji pienotavas strādnieki mehāniķis J.Zirģelis, šoferis K.Puķītis, grāmatvedis V.Grunduls, strādniece M.Puriņa (Imša).

1923.g., reizē ar lauksaimniecības biedrību Veselavā nodibināta Krājaizdevu sabiedrība. VKS palīdzēja ļaudīm ar kredītiem, rūpējās par ļaužu izglītošanu, nodibina ceļojošo bibliotēku ar praktisku lauksaimniecības literatūru.

1919.g. dibināta pagasta aizsargu organizācija. Pirmais priekšnieks Alfrēds Ķibermanis līdz policijas izveidošanai tā veic visas funkcijas. Nodaļā ieskaita vīriešus no 18 līdz 60 gadiem. Aizsargiem kļūstot par brīvprātīgiem, par nodaļas priekšniekiem kļūst Elmārs Liepiņš (“Grišļi”), no 1923.g. – Pēteris Blūms (“Grāvji”), no 1927.g. Jānis Pogulis no “Kažēriem”, no 1932.g. Aleksandrs Bērziņš no “Strautiem”, seko Vilis Sīka no “Circeņiem” (kopā ar ģimeni izsūtīts 1941.g., miris 1942.g.) Jānis Pogulis uzvar Aizsargu rajona šaušanas sacensībās 1927.g.

Pie aizsargu nodaļas no 1927.g.pastāv aizsardžu pulciņš. Pirmā vadītāja Irma Vandere no “Ennēniem”. Viņu nomaina Alvīna Ploša no “Bēberiem”. Par aktīvu darbu 1933.g. ar 5. šķiras Triju Zvaigžņu ordeni apbalvota Minna Zilvere.

Arī mūsdienās pagastā darbojas vairākas biedrības, par kurām sīkākas ziņas atrodamas 5. nodaļā "Veselavas pašvaldības cilvēkvide".

2.2.2. Administratīvi un saimnieciski teritoriālie veidojumi okupācijas periodā

Ziņas par teritorijas statusu Padomju okupācijas periodā atrodamas arhīvu datu krājumā [4].

Uz padomju okupācijas brīdi 1940. gadā Veselavas pagasts ietilpst Cēsu apriņķī. Administratīvo reformu laikā pēc II pasaules kara daļa Veselavas pagasta iedalīta Priekuļu pagastā (Rāceņkrogs – Pungī), daļa zemes nākusi klāt no Dzērbenes pagasta.

1945. gada 8. oktobrī Cēsu apriņķī izveidoti Veselavas un Dikļu ciemi. Pagasts likvidēts 1949. gada 31. decembrī un iekļauts Cēsu rajonā. Pašreizējā pagasta teritorija izveidojusies 1954. gada 14. jūnijā, kad Dikļu ciems likvidēts un pievienots Veselavas ciemam.

Beidzoties okupācijai 1991. gadā, administratīvā teritorija atgūst pagasta vārdu.

Padomju laika apskats nevar būt pilnvērtīgs bez kopsaimniecību pieminēšanas, jo to vadītāji parasti bija arī attiecīgo administratīvo teritoriju faktiskie pārvaldītāji, bet "ciema padomēm" bija otršķirīga loma. Šis laiks ir bijis savā saturā visai pretrunīgs un pelna sīkāku vēsturisku izpēti un izvērtējumu, kas mūsdienās "ideoloģisku" apsvērumu dēļ parasti netiek darīts.

1949. gadā Veselavas teritorijā izveidojas pirmās kopsaimniecības – lauksaimniecības arteļi. V.Lāča vārdā nosauktais artelis 4. martā, bet artelis "Stars" 18. aprīlī. 1957. gadā abus arteļus apvieno zem "Stara" vārda. 1961. gadā tai vietā izveido kolhozu "Veselava", kurš pastāv līdz pat saimnieciskajai reformai 1991. gadā, kad pārtop par sabiedrību ar ierobežotu atbildību.

SIA "Veselava" jaunajos saimnieciskajos apstākļos, diemžēl, izdzīvot nespēj, kas vairāk gan vērtējams kā valsts politikas un attieksmes rezultāts. 1993. gada 31. decembrī tā tiek likvidēta un zemes apsaimniekošana paliek tikai individuālo zemnieku rokās.

Nobeidzot vēsturisko apskatu, var secināt, ka Veselavas pagasts ir jau sen izveidojusies teritorija ar savu vēsturi un īpatnējām tradīcijām, kas nosaka arī pagasta mūsdienu iedzīvotāju identitāti. Pagasta vārds šai teritorijai ir saglabājams, neraugoties un to, kāda veidojuma sastāvā tā varētu tikt iekļauta administratīvi teritoriālās reformas rezultātā.

3. DABAS VIDE UN RESURSI

3.1. TERITORIJAS ĢEOLOĢISKĀ UZBŪVE

3.1.1. Vispārīgas zinas

Ģeoloģiskās izpētes ziņā pagasta teritorija uzskatāma par samērā labi izpētītu. Pagājušā gadsimta otrajā pusē te veikta ģeoloģiskā, hidroģeoloģiskā, inženierģeoloģiskā, gravimetriskā un aeromagnētiskā kartēšana mērogā 1:200 000, vertikālā elektriskā zondēšana un urbuma karotāža. Nelielos apjomos veikti arī derīgo izrakteņu meklēšanas darbi.

Pagastā līdz mūsdienām ir izurbts 21 urbums, t.sk. viens kartēšanas un 20 urbumi pazemes ūdens ieguvei, kā arī daži, daudz seklāki urbumi, derīgo izrakteņu izpētes nolūkiem. Urbumu dziļums mainās no dažiem metriem līdz 185 m urbumā Nr.18685 pie fermas "Ozoli".

Pēc Latvijas teritorijas tektoniskās rajonēšanas shēmas Cēsu apkārtnē iekļaujas Latvijas sedlienes austrumu pierobežas zonā, kura ir Austrumeiropas – lielas reģionālas nozīmes ģeoloģiskās struktūras sastāvdaļa. Pēc iežu vecuma, sastāva, saguluma apstākļiem un fizikālajām īpašībām vertikālajā griezumā te iezīmējas trīs krasi atšķirīgi kompleksi: apakšējais – kristāliskais pamatklintājs, vidējais – pirmskvartāra nogulumu sega un augšējais – kvartāra perioda nogulumu.

Pilns nogulumu segas stratigrāfiskais griezumā, ieskaitot kristālisko pamatklintāju, šinī reģionā atsegts trijos dziļurbumos, taču visi šie urbumi atrodas ārpus pagasta teritorijas: Dzērbenē, Cīrulišos pie Cēsīm un Drabešu pagastā Kārļos. Ēdo urbumu ģeoloģisko griezumā ar lielu ticamības pakāpi var attiecināt uz visu pagasta teritoriju.

3.1.2. Kristāliskais pamatklintājs

Kristālisko pamatklintāju, spriežot pēc apvidus ģeoloģiskās attīstības procesiem, un minēto dziļurbumu datiem, šinī apvidū veido dažāda sastāva granīti un gneisi. Raksturīgi, ka pamatklintāju un, iespējams, senākās nogulumiežu slāņkopas saposmo tektoniskie lūzumi. Pamatklintājs te ieguļ 950 – 1000 m dziļumā, un tiek uzskatīts, ka tā ieži veidojušies apmēram pirms 1,5-2,0 miljardiem gadu. Kristāliskā pamatklintāja precīzs vecums, to veidošanās secība, saguluma apstākļi, kā arī iežu sākotnējais sastāvs ir grūti nosakāmi un joprojām vēl nav pietiekami izpētīti. Slāņkopu sagulumu kristāliskajā pamatklintājā dažviet sarežģī tektoniskie lūzumi, pa kuriem atsevišķi nogabali pārbīdīti kā vertikālā, tā arī, iespējams, horizontālā virzienā.

3.1.3. Pirmskvartāra nogulumu

Vidējo nogulumu kompleksu – pirmskvartāra nogulumu segu pārsvarā veido ķīmiskās izgulsnēšanās un drupu ieži. To kopbiezums pagasta teritorijā sasniedz 930 – 970 m. Šos nogulumus pēc ģeoloģiskā vecuma iedala vairākās sistēmās, tās – nodaļās, kurās savukārt iekļauj sīkākas vietējās stratigrāfiskās vienības – svītas.

Pirmskvartāra nogulumiežu segas visvecākie – **kembrija sistēmas** nogulumi pārsedz pamatklintāja virsu. Kembrija nogulumu veidojušies sekla jūras piekrastē un pārsvarā sastāv no vāji cementētiem smilšakmeņiem un aleirolītiem, kuros bagātīgi iegul sālūdeņi ar sāļu koncentrāciju līdz 110 g/l, broma saturu – 200 – 260 mg/l.

Ordovika nogulumu – lielākoties kaļķakmeņi, pamatnē arī mergēļi un māli, veidojušies jūras baseinos, pārsedzot kembrija terīgēnos iežus. Ordovika slāņkopas iedalītas trīs nodaļās: apakšējā, vidējā un augšējā. To kopējais biezums sasniedz: Cīrulišu urbumā – 237 m, Kārļos – 225 m, Dzērbenē – 229 m.

Silūra slāņkopas konkordanti pārsedz ordovika karbonātiskos iežus, kurus pārsvarā veido mergēļi, domerīti un dolomītiski māli. Pamatojoties uz fosiliju analīzi, silūra nogulumus iespējams iedalīt 2 nodaļās: apakšējā – Landoveras un augšējā – Venlokas. Iežu sastāvs un saguluma apstākļi abās nodaļās atšķiras maz, un to kopējais biezums ir 170 – 180 m.

Derīgie izrakteņi ordovika un silūra slāņkopās nav konstatēti. Par galveno abu šo slāņkopu īpatnību visā Latvijas teritorijā uzskata tikai iežu izolētspēju, jo tie pasargā devona sistēmas vājāk mineralizētos ūdens horizontus no kembrija sālūdeņu iekļūšanas.

Devona nogulumu pārsedz silūra karbonātiežu slāņus. Svarīgi, ka šā perioda vairākas slāņkopas (*Amatas, Pļaviņu, Salaspils, Daugavas svīta*) atkarībā no denudācijas (virsmas atkailināšana ārēju faktoru – laikapstākļu, ūdeņu, ledāja, u.c. darbības ietekmē) procesu intensitātes dažādos pagasta apvidos atšķirīgi atsedzas tieši zem kvartāra nogulumu segas.

Pēc iežu sastāva un faunas pārakmeņojumiem, devona nogulumus šinī apvidū parasti iedala 10 sīkākās stratigrāfiskās vienībās, kurām doti šādi nosaukumi: *Ķemeru, Pērnavas, Narvas, Arukilas, Burtņieku, Gaujas, Amatas, Pļaviņu, Salaspils un Daugavas svīta*. Devona iežu kopējais biezums ir ap 550 – 600 m.

Devona nogulumiežu segas visvecākie - *Ķemeru un Pērnavas svītas* nogulumu, kurus veido sarkanbrūnu un dzeltenpelēku ūdenscaurlaidīgu smilšakmeņu mija ar aleirolītu un mālu starpslāņiem. Abu svītu kopbiezums sasniedz 140 – 160 m.

Narvas svītas domerīti ar mālainu dolomītu un mālu starpslāņiem pārklāj *Pērnavas svītas* nogulumus un veido ūdeni necaurlaidīgu sprostsplāni, kas atdala saldūdens horizontus no zemāk iegulošajiem minerālūdeņiem. *Narvas svītas* nogulumu biezums pagasta teritorijā mainās maz, sasniedzot 140 – 150 m.

Narvas svītas nogulumus pārsedz vidus- un augšdevona ūdens nesošais horizonts – *Arukilas, Burtņieku, Gaujas un Amatas svītas* sarkanīgi un dzeltenpelēki smilšakmeņi ar aleirolītu un mālu starpslāņiem. Smilšakmeņos iegul bagātīgi pazemes ūdens krājumi, kuri pagasta ziemeļrietumu daļā (īpaši *Gaujas svīta*) uzskatāmi par stabilu ūdens ieguves avotu. Visu četru svītu kopējais biezums vidēji ir 230 – 240 m.

Šā kompleksa jaunākās – *Amatas svītas* nogulumu pagasta rietumos, tostarp arī Veselavas apkārtnē, nelielu laukumu veidā atsedzas jau tieši zem kvartāra nogulumu segas.

Virš terīgēno iežu kompleksa iegulī *Pļaviņu svītas* nogulumu, kuri veidojušies atšķirīgos sedimentācijas apstākļos. Tādēļ tie galvenokārt sastāv no dolomītiem ar domerītu un karbonātisku mālu starpkārtām. Nogulumu maksimālais biezums ir 20 – 25 m. Vietās, kur zemkvartāra virsā atsedzas *Amatas svītas* smilšakmeņi, *Pļaviņu svītas* nogulumu ir pilnīgi erodēti. Svarīgi, ka *Pļaviņu svītas* plaisainajos dolomītos iekļautie pazemes ūdeņi pagasta centrālajā un dienvidu daļā ir galvenais dzeramā ūdens ieguves avots. *Pļaviņu svītas* slāņkopas pagasta teritorijas ziemeļu daļā veido kvartāra nogulumu segas pamatni.

Virš *Pļaviņu svītas* griezumā iegulī *Salaspils svītas* nogulumu – pelēki, zaļganpelēki māli, dolomīti un domerīti, reti ģipša starpslāņi. Nogulumu biezums nepārsniedz 10 – 15 m.

Pagasta teritorijas dienvidaustrumu daļā zem kvartāra segas galvenokārt atsedzas *Daugavas svītas* nogulumu – pārsvarā dolomīti ar merģeļu un mālu starpkārtām. Gan pēc sastāva, gan pēc ieguluma apstākļiem tie ir ļoti līdzīgi *Pļaviņu svītai*. Maksimālais nogulumu biezums – ap 20 m.

3.1.4. Kvartāra nogulumu

Kvartārs ir visjaunākais Zemes attīstības periods, kas sākās pirms 1,7 miljoniem gadu. Tā nogulumu pārklāj erodēto, ledāja pārveidoto devona iežu virsu, kā arī veido pašreizējā reljefa formas.

Pagasta teritorija atrodas Vidzemes augstienes *Mežoles paugurainē*, kuru ziemeļos norobežo labi izteikta nogāze. Virsmas augstums tās lielākajā daļā ir 190 – 215 m virs jūras līmeņa. Augstāk (225 – 237 m v.j.l.) paceļas tikai dažu pauguru virsotnes. Rietumos gar Rauņa ieleju reljefs pazeminās līdz 170 – 175 m v.j.l., bet ziemeļos augstienes nogāzes pakājē līdz 140 – 150 m v.j.l.

Reljefs ir izteikti paugurains. To pārsvarā veido no 5 – 10 līdz 20 m augsti pauguri, nelieli vaļņi, paugurmasīvi, kas mijas ar dažāda lieluma un formas ieplakām. Iespaidīga ir šaurā, līdz 25 – 30 m dziļā Rauņa ieleja pie Veselavas, kur tā atbilst senam iegrauzumam devona iežu virsā. Upei šeit raksturīgs liels relatīvais kritums. Toties augštecē Rauņa ieleja ir maz izteikta.

Zemkvartāra virsma teritorijas lielākajā daļā atrodas ap 120 – 130 m v.j.l. Savukārt ielejveida iegrauzuma gultnē pie Veselavas tā pazeminās līdz 50 m v.j.l.

Kvartāra nogulumu biezums lielākoties sasniedz 50 – 80 m, augstākajos paugurmasīvos un Veselavas ielejveida iegrauzumā pieaugot līdz 100 m. Pagasta ziemeļos tas samazinās līdz 30 – 40 m.

Pagasta teritorijā veikts neliels pētījumu apjoms, tāpēc kvartāra segas uzbūves raksturojumam izmantoti arī dati par blakus esošām augstienes daļām. Šeit apzināti 3 apledojumu (Lētīžas, Kurzemes un Latvijas) nogulumu.

Kvartāra nogulumu segas pamatā atrodas Lētīžas leduslaikmeta nogulumu, kurus pārsvarā pārstāv ļoti blīva, sarkanbrūna vai brūna morēnas mālsmilts ar grants un oļu piejaukumu. Tā sastopama pagasta teritorijas dienvidaustrumu daļā, kurai raksturīgs lielāks kvartāra segas biezums, kā arī Veselavas ielejveida iegrauzumā.

Morēnas biežums parasti sasniedz 4 – 5 m. Retumis morēnu pārklāj šāda vai nedaudz lielāka biežuma dažāda rupjuma smilts slāņkopa.

Ģeoloģiskā griezuma vidējo daļu veido jau plašāk izplatītais Kurzemes leduslaikmeta komplekss, kas nav konstatēts tikai pagasta ziemeļu daļā. Tā sastāvā dominē 15 – 20 m, Veselavas ielejveida ieģrauzumā 60 m biezs pelēkbrūns, retāk brūnpelēks un pelēks, samērā viendabīgs morēnas smilšmāls vai mālsmilts, kas satur grants un oļu piemaisījumu. Vietām Kurzemes morēnu klāj mainīga biežuma (2 – 25 m) un dažāda sastāva smilts ar grants un oļu piejaukumu vai starpkārtām, smalkgraudaina smilts, retāk aleirīts.

Kvartāra segas lielāko, augšējo daļu, kā arī mūsdienu reljefa formas veido pēdējā – Latvijas leduslaikmeta nogulumi, kuri pārsedz Kurzemes apledojuma veidojumus, bet pagasta ziemeļos arī devona iežus. Latvijas leduslaikmetā uzkrājušies glaciģēnie un fluvioglaciālie nogulumi.

Glaciģēnie nogulumi (ledāja nogulumi, morēna) sastopami visa pagasta teritorijā. Vietām tos klāj fluvioglaciālie un pēcleduslaikmeta veidojumi. Morēna sastāv galvenokārt no sarkanbrūnas vai brūnas, retāk pelēcīgi brūnas mālsmilts vai smilšmāla ar grants, oļu piejaukumu un atsevišķiem dažāda lieluma laukakmeņiem. Morēna dažviet ir neviendabīga, ar biežām dažāda rupjuma smilts, granšainas smilts, grants – oļu materiāla, vietām arī aleirītu un mālu starpkārtām un ieslēgumiem, kuru biežums svārstās no dažiem desmit centimetriem līdz vairākiem metriem. Dažviet ūdeni saturošā smilšainā un granšainā materiāla starpslāņi sasniedz 10 – 15 m biežumu. Glaciģēno nogulumu slāņkopas biežums sasniedz 30 – 60 m.

Fluvioglaciālie nogulumi (ledāja kušanas straumju nogulumi) – dažāda rupjuma smilts, vietām ar mainīgu grants un oļu piejaukumu vai starpkārtām, dažviet arī ar neliela biežuma aleirīta starpslāņiem, lielākos laukumos atsedzas zemes virspusē pagasta dienvidrietumu daļā un pie Veselavas. Atsevišķos pauguros un vaļņveida formās fluvioglaciālos nogulumus daļēji vai pilnīgi pārklāj dažus metrus bieža morēnas sega. Fluvioglaciālo veidojumu biežumus parasti sasniedz 3 – 5 m, vietām pieaugot līdz 10 – 12 m.

Pēcleduslaikmetā jeb **holocēnā**, kas iestājās pirms 10 tūkst. gadiem, izveidojušies purvu un aluviālie (upju pārnestie un pāršķīrotie drupu ieži) nogulumi.

Purvu nogulumi maz izplatīti. Dominē nelielas zemo, pārejas un augsto purvu iegulas, kurās kūdras biežums sasniedz 3,5 – 6,0 m.

Aluviālie nogulumi izplatīti visu upju ielejās. Alūvijs, kura biežums parasti ir 1 – 3 m, sastāv no dažādgraudainas smilts ar grants un oļu piejaukumu, smalkgraudainas, vietām aleirītiskas smilts, kas reizēm satur arī dūņu un kūdras starpkārtiņas. Ieleju posmos, kur upei raksturīgs liels kritums, sastop arī grants – oļu materiālu, vietām arī atsevišķus laukakmeņus.

3.2. DERĪGO IZRAKTENU ATRADNES UN AUGSNES

3.2.1. Derīgo izrakteņu atradnes Veslavas pagastā

Ģeoloģiskās kartēšanas darbu gaitā iegūtie materiāli liecina, ka Veselavas pagasta teritorijā nav sastopams kaļķakmens, dolomīta un ģipšakmens atradnes, jo ģipšu izgulsnēšanai savulaik te nav bijuši labvēlīgi ģeoloģiskie apstākļi, bet kaļķakmens un dolomīta iegulas atrodas lielā dziļumā un to ieguve ekonomisku apsvērumu dēļ nav iespējama. Pagastā līdz šim laikam nav zināmas arī rūpnieciskas nozīmes smilts – grants un bezakmens māla iegulas.

Par rūpnieciskas nozīmes derīgajiem izrakteņiem pagastā var uzskatīt tikai pazemes ūdeņus (kā minerālūdeņus, tā arī saldūdeņus) un vairākas kūdras iegulas.

Saskaņā ar MKN Nr.779 no 2006. gada 19. septembra “Derīgo izrakteņu ieguves kārtība”, derīgo izrakteņu krājumu izpētei, ieguvei un uzskaitēi tiek piemērota derīgo izrakteņu krājumu klasifikācija, kas nosaka vienotas prasības to iedalīšanai kategorijās atbilstoši ģeoloģiskās izpētes detalizācijai:

- A kategorijā** jeb izpētītos krājumos,
- N kategorijā** jeb novērtētos krājumos,
- P kategorijā** jeb prognozētos resursos.

Vienā atradnē iespējami kā A, tā N kategorijas krājumi, bet teritorijas ar prognozētajiem krājumiem sauc par perspektīvajiem laukumiem (laukiem).

3.2.2. Smilts un grants

Kā jau minēts, pagasta teritorijā nav zināmas rūpnieciskas nozīmes smilts – grants atradnes, taču jāatzīmē, ka, veicot Cēsu rajonā būvmateriālu izejvielu meklēšanas darbus, Veselavas pagastā Mežpauļu un Cilnieku māju apkaimē konstatēta neliela iegula, kurā smalkgraudaini smilts slāņi mijas ar lēcveidīgiem smilts – grants starpslāņiem. Smilts – grants materiāls te veido divus 10 – 15 m augstus paugurus. Pauguru virsotnēs izurbti četri līdz 3,7 m dziļi izpētes urbumi, kuros derīgā slāņa biezums sasniedz 3,0 – 3,5 m. Krājumu apjoms (P kategorijas) abos pauguros tiek lēsts ap 0,5 – 0,6 milj.m³. Te ierīkots neliels karjers vietējām vajadzībām.

Sakarā ar ierobežotām smilts un grants krājumiem pagasta teritorijā nepieciešamos šā derīgā izrakteņa daudzumus ceļu būvēm un citām saimnieciskajām vajadzībām Veselavas pagasta organizācijas varētu iegādāties karjeros tuvākajos kaimiņu pagastos, kur vairākās izpētītās atradnēs ir pietiekoši lieli smilts un grants krājumi. Tuvāko karjeru sarakstu, kuros 2005. gadā notika smilts – grants materiāla ieguve, sniegtas 2.tabulā.

3.2.3. Māls

Veselavas pagasta teritorijā līdz šim laikam nav atklāti perspektīvi bezakmens māla izplatības lauki, taču Cēsu rajonā atrodas visnozīmīgākā būvkeramikas ražotne valstī – A/S “Lode”, kura, izmantojot augstvērtīgos devona sistēmas mālus, ražo visdažādākos būvkeramikas izstrādājumus – ķieģeļus, kārnījumus un citus

būvmateriālus. Tādēļ maz ticams, ka Veselavas pagastā būtu jāveic papildus izpētes darbus, lai apzinātu kādu jaunu bezakmens māla iegulu.

2. TAB. SMILTS-GRANTS IEGUVE PAGASTAM TUVĀKAJOS KARJEROS CĒSU RAJONĀ

Nr. p.k.	Nosaukums, vieta	Apsaimniekotājs	Izmantošana	Ieguve 2005.g. tūkst.m ³	Krājumu atlikums, tūkst.m ³
1.	Pāvuli Raunas pag.	SIA būvniecības firma "Virāža"	Būvniecībai, ceļu darbiem	132,1	6446,36
2.	Fukōi Amatas nov.	VAS "Latvijas valsts mepi", Rietumvidzemes mežsaimniecība	Būvniecībai, ceļu darbiem	21,64	117,23
3.	Lēpekši Amatas nov.	SIA "Lepekōkalns"	Būvniecībai	10,15	1113,2
4.	Rēzes Amatas nov.	SIA "Cēsu būvnieks"	Būvniecībai, ceļu darbiem	13,91	557,44
5.	Pielaudzes Priekuļu pag.	Priekuļu pag. padome	Būvniecībai, ceļu darbiem	1,0	60,5
6.	Sikāti Dzērbenes pag.	VAS "Latvijas valsts mepi", Rietumvidzemes mežsaimniecība	Būvniecībai, ceļu darbiem	5,28	178,23
7.	Šķērstes Dzērbenes pag.	VAS "Latvijas valsts mepi", Rietumvidzemes mežsaimniecība	Būvniecībai, ceļu darbiem	1,49	52,57

3.2.4. Kūdra

Veselavas pagasts nav bagāts ar kūdras resursiem. Saskaņā ar 1980. gada Kūdras fonda datiem, pagasta teritorijā pavisam atrodas piecas nelielas kūdras iegulas, no tām viena - tikai daļēji. Jāteic, ka kopš šo datu ieguves laika pagastā ir notikuši vērienīgi meliorācijas darbi, tāpēc daļa informācijas uzskatāma par novecojušu. Nekādi izpētes darbi pēc 1980. gada pagasta teritorijā šai jomā nav veikti.

Dati par pagasta kūdras atradnēm apkopoti 3. tabulā 28. lpp.

Jāatzīmē, ka pagasta teritorijā, lauku darbi, kas saistīti ar kūdras atradņu apzināšanu, lielākoties veikti pagājušā gadsimta piecdesmitajos gados. Tādēļ pašlaik pieejamā informācija par pagastā zināmām kūdras iegulām ir aptuvena, to robežas kartē attēlotas shematiski. Veicot jaunus izpētes darbus, informācija par purvu platībām un izvietojumu, kūdras slāņa dziļumiem, resursiem u.c. var mainīties.

Visu iegulu resursi noteikti atbilstoši **P** (prognozēto) **resursu** kategorijai. Tāpēc, pirms tiek uzsākta kūdras iegulu izmantošana, nepieciešams veikt to izpētes darbus. Atbilstoši normatīvo aktu norādījumiem, kūdras atradnēm, kuras mazākas par 5 ha, savām vajadzībām var izmantot to īpašnieks bez Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūrā izsniegtas licences, bet pārējos gadījumos jāsaņem zemes dziļņu izmantošanas licence.

Lielākā kūdras iegula pagastā ir Mārku atradne¹ (nr. 2706). Atradnes kopējā platība ir 31 ha, tajā aplēsts ap 527 tūkst. m³ P kategorijas kūdras resursu. No pārējām kūdras iegulām ievērojamākās ir Stirnu (nr.2708) un Lielais II (nr. 2675), kura tikai daļēji atrodas Veselavas pagastā.

Pagastā kūdras iegulās ir konstatēta augstā, pārejas un zemā tipa kūdra. Šo derīgo izrakteni lielākoties iespējams izmantot lauksaimniecības vajadzībām.

3.3. PAZEMES ŪDENI UN TO IZMANTOĀNA

Pazemes ūdeņi pagasta teritorijā sastopami dažāda vecuma nogulumiežu slāņkopās. Pēc ūdens apmaiņas intensitātes un tā ķīmiskā sastāva artēziskā baseina griezumā izdala trīs praktiski izolētas hidroģeoloģiskās zonas: aktīvās ūdens apmaiņas zonu, palēninātas ūdens apmaiņas un stagnanto (ļoti apgrūtināto) ūdens apmaiņas zonu. Par robežu starp šīm zonām Latvijā tiek pieņemti divi galvenie ūdens sprostsļāņi: Narvas svīta un ordovika-silūra slāņkopas. Ūdens pārtece starp šīm zonām iespējama nelielos apjomos tikai plaisu un lūzumu zonās. Veselavas pagastā aktīvās ūdens apmaiņas zonas biezums svārstās 300 – 350 m robežās.

Kopumā pagasts ir labi nodrošināts ar pazemes saldūdens krājumiem, jo jebkurā vietā, tikai dažādā dziļumā, var atrast nepieciešamo ūdens daudzumu.

3.2.2.1. Kvartāra ūdensnesēji slāņi

Virszemē atsedzas visjaunākie – kvartāra nogulumi, kuri izplatīti visā pagasta teritorijā, to biezums mainās no 30 – 40 m pagasta ziemeļos – Vidzemes augstienes ziemeļu nogāzē, līdz 80 – 100 pārejā augstienes daļā. Kvartāra nogulumos ūdens horizonti parasti sastopami lokālās smilts un grants iegulās, dažviet arī ar samērā labas kvalitātes dzeramo ūdeni. Pirmo no zemes virspuses pastāvīgo ūdens horizontu veido bezspiediena – gruntsūdeņi. To iegulumu dziļums ir neliels, visbiežāk tas ir 2 – 4 m. Tā kā ūdens saturošo smilšu un grants slāņu biezums pārsvarā ir neliels, gruntsūdeņu resursi ir ļoti ierobežoti. Jāatzīmē, ka gruntsūdeņu kvalitāte ir ļoti mainīga gan teritorijā, gan laikā: bieži gruntsūdeņu kvalitāte neatbilst dzeramā ūdens prasībām paaugstinātās organisko skābju koncentrācijas dēļ, kas piedod ūdenim dzeltenu nokrāsu. Sliktākas kvalitātes gruntsūdeņi sastopami purvainās teritorijās, kā arī teritorijās, kur izplatīti vecupju nogulumi ar dūņu piejaukumu. Turklāt svarīgi, ka gruntsūdeņi lielākoties ir vāji aizsargāti no virszemes piesārņojuma.

Lielāka nozīme pagasta ūdens apgādā varētu būt kvartāra starpmorēnu nogulumu ūdens horizontiem, kurus veido ūdeni saturoši smilts un smilšainas grants starpslāņi. Šie ūdeņi ir labāk pasargāti no piesārņošanas un uzskatāmi jau par spiedienūdeņiem. Starpslāņu biezums ir ļoti mainīgs – no dažiem decimetriem līdz desmit un nedaudz vairāk metriem. Ūdens daudzums horizontā ir nevienmērīgs un to precīzāk noteikt katrā atsevišķā vietā var tikai urbšanas gaitā.

---

¹ Informācija par kūdras atradnēm ir daļēji novecojusi. Tā attiecas uz pagājušā gadsimta vidu un pēc tam nav atjaunota. Pagasta dienvidu daļā pēc notikušās meliorācijas šeit aprakstītās un kartēs attēlotās kūdras atradnes vairs neatbilst realitātei, taču svaigāku ziņu par šo resursu stāvokli nav.

Zināms, ka vienā urbumā pagasta dienvidaustrumos – fermā “Podi” starpmorēnu ūdens horizontu no 23,4 – 33,0 m dziļuma kopš 1968. gada izmantoja lopu fermas apgādei ar pazemes ūdeni. Cik zināms, šo urbumu ūdens ieguvei var izmantot arī pašlaik. Statiskais ūdens līmenis urbumā ierīkošanas gadā atradās 9,15 m no zemes virspuses, urbumu debīts sasniedza 4 l/sek (ap 350 m³/d.), mineralizācija nepārsniedza 0,4 g/l (norma 1 g/l), vienīgi dzelzs saturs - 1,9 mg/l bija augstāks par pieļaujamo daudzumu (norma 0,2 mg/l).

3.2.2.2. Pirmskvartāra ūdensnesēji slāņi

Artēziskie ūdeņi visplašāk izplatīti pirmskvartāra nogulumos. Tie aizpilda smilšaino nogulumu poras, kā arī karbonātisko iežu plaisas, kavernas un atkarībā no atsevišķu apvidu ģeoloģiskās uzbūves īpatnībām veido vairākus ūdens horizontus, kurus parasti izmanto centralizētajā ūdens apgādē. Par galvenajiem ūdens horizontiem pagasta teritorijā uzskatāmi: Daugavas, Salaspils, Pļaviņu un Amatas – Gaujas horizonts.

Daugavas–Salaspils–Pļaviņu horizontā bija ierīkoti 14 urbumi, t.sk. atsevišķi Daugavas horizontā – 1, Pļaviņu horizontā – 5, Salaspils–Pļaviņu horizontā – 7, bet Pļaviņu–Daugavas – 1 ekspluatācijas urbums. Urbumu dziļums mainās no 55 m līdz 137 m. Pašlaik pagastā darbojas un tiek izmantoti 8 urbumi.

Neatkarīgi no urbuma dziļuma un horizonta izvēles ūdens ķīmiskais sastāvs visos urbumos ir samērā līdzīgs: mineralizācija, izņemot vienu urbumu fermā “Rauņi” (2,05 g/l), nepārsniedz 0,61 g/l, kas atbilst normas prasībām, dzelzs saturs mainās 0,1 – 5,7 mg/l robežās.

Vēl dziļāk (vidēji sākot ar 100 – 120 m no zemes virspuses) visā pagasta teritorijā sastopama bieža smilšakmeņu un aleirītu slāņu mija – Amatas–Arukilas ūdens horizontu komplekss, kurā ūdens resursi ir ļoti lieli. Kompleksa augšējā daļā – Amatas–Gaujas horizontā bija ierīkoti 5 urbumi, taču pašlaik tiek izmantots tikai viens urbums (fermā “Grāvji”).

Amatas–Gaujas horizonta ūdeņi ir labi aizsargāti no virspuses piesārņojuma, jo urbumu dziļums sasniedz 146 – 185 m. Arī pjezometriskie horizonta virsmas līmeņi, izņemot vienu urbumu fermā “Ozoli”, atrodas tālu (51 – 94 m dziļumā) no virszemes. Atkarībā no urbuma dziļuma un konstrukcijas tie var nodrošināt līdz 120 – 150 m³ lielu ūdens padevi diennaktī. Pēc sastāva horizontā ūdeņi ir pieskaitāmi pie hidrogēnkarbonātu magnija – kalcija tipa saldūdeņiem, kuros mineralizācija (pēc sauses) nepārsniedz 0,3 – 0,5 g/l. Dzemē gandrīz viscaur horizonta ūdeņos ir paaugstināts (līdz 1,4 mg/l) dzelzs saturs, kas izskaidrojams ar šā elementa klātbūtni ūdenssaturošo iežu cementa sastāvā. Pārējo kaitīgo ķīmisko elementu koncentrācija nepārsniedz pieļaujamo saturu, arī bakterioloģiski ūdeņi ir tīri. Jāatzīmē, ka paaugstināta dzelzs koncentrācija pazemes ūdeņos ir visai tipiska parādība, kas daudzviet neļauj to izmantot ūdens apgādē bez attīrīšanas. Taču ūdens atdzelzošanu iespējams veikt ar vienkāršu un samērā lētu metodi – aerāciju.

Veselavas pagastā nav pētīti dziļākie ūdens horizonti. Tomēr tos var raksturot, interpretējot datus pēc tuvākajiem dziļurbumiem, kas izurbti ārpus pagasta teritorijas.

Tas pieļaujams, jo dziļo ūdens horizontu kvalitatīvie rādītāji lielākās teritorijās ir gandrīz nemainīgi. Šos ūdens horizontus ar lielu ticamības pakāpi var raksturot izmantojot izpētes datus Cīrulīšu un Kārļu dziļurbumos.

Palēninātā ūdens apmaiņas zona ietver vidus- apakšdevona Pērnavas-Ķemeru ūdens horizontu. Šis horizonts iegul 380 – 500 m dziļumā, un tas ieslēgts starp Narvas un silūra-ordovika reģionālajiem sprostsplāņiem. Horizontu veido terigēnie nogulumi – smilšakmeņi ar aleirolītu un mālu starpsplāņiem. Horizonta ūdeņi ir iesāļi vai sāļi, jo tā augšdaļā sausnes daudzums nepārsniedz 2 – 4 g/l, bet griezuma apakšdaļā mineralizācija var sasniegt 20 – 25 un nedaudz vairāk gramus vienā litrā. Pēc ķīmiskā sastāva pirmajā gadījumā ir izveidojušies sulfātu – nātrija, bet apakšdaļā – hlorīdu – kalcija – nātrija tipa ūdeņi ar diezgan augstu (7,0 – 24 mg/l) broma saturu.

“Stagnanto” (loti apgrūtinātas apmaiņas) ūdeņu zona satur hlorīdu nātrija tipa sālsūdeņus ar mineralizāciju ap 100 – 110 g/l. Tie iegul kembrija horizontā lielā dziļumā: Dzērbenē – 978 m, Cīrulišos – 869 m, Kārļos – 765 m no virszemes. Horizonta sālsūdeņu īpatnība ir augsts (ap 200 – 260 mg/l) broma saturs, kā arī neliels joda, stroncija un litija daudzums.

Kā zināms, agrākajos gados minētos minerālūdeņus ārstniecības nolūkos plaši izmantoja Cīrulīšu sanatorijā.

3.2.2.3. Pazemes ūdeņu aizsargātība

Pazemes ūdeņu dabiskā aizsargātība ir ģeoloģisko un hidroģeoloģisko aspektu kopums, ģeoloģiskā griezuma augšējās daļas iežu parametri un īpašības, kas pasargā pazemes ūdeņus no piesārņojuma. Galvenie dabiskās aizsargātības faktori ir:

- ❑ ūdeņi vāji caurlaidīgo nogulumu klātbūtne griezumā;
- ❑ pārklājošo iežu sastāvs un filtrācijas īpašības;
- ❑ pazemes ūdeņu dziļums;
- ❑ blakus horizontu līmeņu attiecības.

Pazemes ūdeņu aizsargātības pakāpi nosaka galvenokārt piesārņoto ūdens filtrācijas ilgums no Zemes virsas (t.i. no piesārņojuma avota) līdz ūdens horizontam. Jo garāks piesārņotā ūdens ceļš un ilgāks filtrācijas cikls, jo labāk notiks piesārņoto filtrējošo ūdeņu pašattīršanās un piesārņojošo vielu destrukcija. Tā kā ģeoloģiskā griezuma augšējās daļas uzbūve un iežu īpašības nav viscaur vienādas, tad būtiski atšķirīga ir arī pazemes ūdeņu aizsargātība dažādos iecirkņos.

Pazemes ūdeņu aizsargātības novērtēšanai parasti izmanto iežu virskārtas sastāva īpašības: teritorijas, kurās izplatīti mālainie nogulumi vērtē kā “labi aizsargāti iecirkņi”, bet kur izplatīti smilšainie nogulumi – kā “slikti aizsargāti iecirkņi”.

Veselavas pagastā galvenos artēziskos ūdens horizontus pārklāj līdz 100 m pārsvarā vāji caurlaidīgi galvenokārt glaciģēnie nogulumi (mālsmilts un smilšmāls), kas kavē piesārņojošo vielu infiltrāciju un diezgan labi aizsargā artēziskos ūdeņus no iespējamās tehnogēnās piesārņošanas. Iecirkņos ar augšupejošu pazemes ūdeņu plūsmu dabiskos hidrodinamiskos apstākļos artēziskos ūdeņus praktiski nevar

piesārņot. Tomēr arī te situācija var mainīties ap ūdens ņemšanas vietām depresijas piltuvju robežās. Tādēļ, plānojot liela apjoma ūdens ieguvei (rapotnes vai cita objekta ierīkošanu), pazemes ūdens aizsargātību nepieciešams novērtēt individuāli, ņemot vērā sagaidāmās pazemes ūdens plūsmas.

Par bīstamu pazemes ūdeņu piesārņošanas avotu bieži kļūst arī neizmantoti un neapsaimniekoti vai arī tehniski bojāti ūdens apgādes urbumi. Tādēļ, izlemjot turpmāko katra konkrētā ūdensapgādes urbuma (skat. 4.tabulu) apsaimniekošanas kārtību, jāņem vērā:

- urbuma turpmākās izmantošanas perspektīva;
- urbuma tehniskais stāvoklis;
- urbuma atveres un stingra režīma aizsargjoslas sanitārais stāvoklis.

Atbilstoši likuma "Par zemes dzīlēm" 3.panta 1.punktam, zemes dzīles un visi derīgie izrakteņi, kas tajās atrodas, pieder zemes īpašniekam. Tādēļ galīgo lēmumu par ūdens ieguves turpmāko perspektīvu un tāpat arī urbumu likvidāciju, jāpieņem zemes īpašniekam, kura īpašumā ūdens apgādes urbums atrodas.

Ūdensapgādes urbumus var sadalīt divās grupās:

1. urbumi, kurus izmanto vai tos iespējams izmantot nākotnē;
2. urbumi, kuru izmantošana (dažādu iemeslu dēļ) nav iespējama.

Pirmajā gadījumā nepieciešams:

- sakārtot stingrā režīma aizsargjoslu;
- nodrošināt urbuma atveres hermetizāciju;
- novērst urbuma un stingra režīma aizsargjoslas teritorijas applūšanas vai piegružošanas iespēju;
- nodrošināt urbuma aizsardzību no tā fiziskas bojāšanas.

Ja urbums ilgāku laiku nav ekspluatēts, pirms tā izmantošanas atsākšanas būtu nepieciešams veikt urbuma tehniskā stāvokļa pārbaudi un ūdens atsūkņēšanu, kā arī paraugu noņemšanu tā kvalitātes pārbaudei.

Pazemes ūdeņu ieguvei nepieciešama ūdens resursu lietošanas atļauja (izsniedz Valsts vides dienesta attiecīgā reģionālā vides pārvalde) gadījumos, ja jāpilda kāds no šādiem kritērijiem:

- diennaktī iegūst 10 m^3 vai vairāk pazemes ūdens;
- ar ūdensapgādes pakalpojumiem tiek nodrošinātas vairāk nekā 50 fiziskās personas;
- tiek iegūts un izmantots saimnieciskajā darbībā minerālūdens;
- ūdens resursu ieguve var radīt būtisku ietekmi uz vidi.

Ja diennaktī tiek iegūts vairāk par 100 m^3 pazemes ūdeņu vai ja pazemes ūdeni pēc ieguves realizē tirdzniecībā, tad, lai saņemtu ūdens resursu lietošanas atļauju, ir nepieciešama pazemes ūdeņu atradnes pase. Šādu atradnes pasi var izsniegt, ja

pazemes ūdeņu izpētes detalitāte atbilst A (izpētītie) un N (novērtētie) krājumu kategorijai, jo pasē tiek norādīta ģeoloģiskajā izpētē iegūtā pamatinformācija par pazemes ūdeņu atradni, akceptētajiem pazemes ūdeņu ekspluatācijas krājumiem un kvalitāti, kā arī tiek noteiktas ūdensgūtnes aizsargjoslas un prasības, kas jāievēro, ekspluatējot pazemes ūdeņu atradni.

3. TAB. KŪDRAS ATRADNES VESELAVAS PAGASTĀ

N.p.k.	Atradnes nosaukums	Atradnes Nr. Kūdras fondā un kartē	Atradnes platība (ha)		Kūdras dziļums (m)		Kopējie kūdras krājumi, tūkst.m ³	Izpētes pakāpe	Atradnes tips un kūdras īpašību raksturojums, izmantošanas virziens
			"0" robežās	izmantojamā dziļuma robežās	Max.	Vid.			
1.	Mārku ¹	2706	31	28	3,50	1,90	527	P	P Mēslojums R 30-45 A 7,3-10,3 Sapropelis
2.	Jēru ¹	2707	6	5	4,50	2,40	114	P	A Lauksaimniecībā R 15-35 A 2,5-8,2 Sapropelis
3.	Stirnu ¹	2708	14	11	>4,5	2,5	266	P	P Mēslojums R 10-40 A 3,1-3,5
4.	Āžu ¹	2709	4	2	>4,5	2,5	48	P	A Lauksaimniecībā R 10-20 A 2,6-26,8
5.	Lielais II ²	2675	16 ³ 6 ⁴	13 ² 5 ³	6,0	3,1	400 ² 150 ³	P	Z Mēslojums R 35-40

Apzīmējumi:

9. kolonā: **P** – prognozētie resursi (P kategorija)

10. kolonā: **A** – augstā tipa, **P** – pārejas tipa, **Z** – zemā tipa; **R** – kūdras sadalīšanās pakāpe (%), **A** – kūdras pelnainība (%)

¹ novecojusi informācija, skat. piezīmi 22.lpp.

² atrodas Veselavas un Priekuļu pagastos

³ kopējā platība un krājumi

⁴ platība un krājumi Veselavas pagasta teritorijā

4. TAB. VESELAVAS PAGASTA ŪDENSĀ

DB Nr.	Augstums, m v.j.l.	Dziļums, m	Urbšanas gads	Horizonts	Filtra intervāls, m		Statiskais līmenis, m no zemes virsmas	Sūknēšanas debits, l/s	Stat
					no	līdz			
8786	177	137	2003	D ₃ pl+slp	48	60	42	3	dar
14272	180	72	1981	D ₃ pl+slp	51,6	72	57,6	3	dar
17629	180	65	1967	D ₃ pl	57,5	65	55,4	1,5	neiz
17630	150	146	1964	D ₃ gj	114,2	146	75,2	2	neiz
17643	182	66	1965	D ₃ pl	55	66	54,4	3	dar
18051	170	55	1970	D ₃ pl+slp	42	55	40,35	2	dar
18056	193	73	1968	D ₃ pl+slp	62,5	73	63,9	2,7	neiz
18057	220	33	1968	Q	23,4	33	9,15	4	neiz
18058	205	100	1968	D ₃ pl+slp	79	90	55,2	1	likv
18061	160	130	1968	D ₃ gj	108	130	81	0,8	likv
18695	160	185	1974	D ₃ gj	135	183	4	1,5	neiz
18785	192	88	1975	D ₃ pl	66	88	60	1,5	dar
20217	205	75	1982	D ₃ dg	69	74	33	0,5	dar
20252	160	155	1983	D ₃ gj	128	154	51	2	dar
20363	180	80	1986	D ₃ pl	54	75	53	3	neiz
20366	210	101	1986	D ₃ pl	95	101	47	2	neiz
20488	207	90	1988	D ₃ pl+slp	78	90	80	1	neiz
20561	160	175	1989	D ₃ gj	144,1	174	94	1,5	neiz
20624	193	72	1997	D ₃ pl+slp	64	72	58,5	1,1	dar
21617	205	95	2006	D ₃ pl-dg	80	94	67	0,8	dar

Paskaidrojuma raksts.

Izmantotājs			Ūdens ieguve				Veids	
Nosaukums	Adrese	Kategorija	Urbums			Kategorija	Process	NACE k
			Vieta	Id. Nr.	Horizonts			
"Modernieks", koop.sab.	"Zemnieki"	B	Artēziskais urbums krejotavas teritorijā	P500464	78-Gaujas	DZN ¹	Piena pārstrāde	1500
Veselavas pagasta padome	"Viesturi"	B	Artēziskā aka "Centrs - I"	P500491	75-Pļaviņu	DZN	Sadzīve	9300
			Artēziskā aka "Centrs - II"	P500492	75-Pļaviņu	DZN	Lauksaim- niecība	0100

¹ Dzeramais ūdens bez pārstrādes
Paskaidrojuma raksts.

5.ATT. DZERAMĀ ŪDENS IEGUVES URBUMS (NR.14272) VESELAVAS CENTRĀ: SŪKŅU MĀJIŅA, ŪDENSTORNIS UN STINGRĀ REŽĪMA AIZSARGJOSLA.

Ūdens urbuma ierīkošanai nepieciešama zemes dzīļu izmantošanas licence (izsniedz LVĢMA), izņemot gadījumu, ja zemes īpašnieki un pastāvīgie lietotāji sava zemes īpašuma robežās personiskām vajadzībām ierīko iedzītās un urbtās akas dziļumā līdz 20 metriem. Katram ūdens ieguves urbumam jābūt urbuma pasei.

Savukārt urbumus, kuru turpmākā izmantošana dažādu iemeslu dēļ nav iespējama, nepieciešams likvidēt, nodrošinot pazemes ūdens resursu aizsardzību. Urbumu likvidāciju var veikt uzņēmējdarbība, kura ir saņēmusi licenci šāda veida darbu veikšanai.

Ziņas par galvenajiem pazemes ūdeņu izmantotājiem atrodamas 5. tabulā.

3.4. VIRSMAS ŪDENI

3.4.1. Galvenās ziņas par virsmas ūdeņiem

Pagasta nozīmīgākie ūdens resursi ir daudzie dīķi, kas savienoti ar strautiem un kanāliem. Daļa dīķu tapuši jau pirms vairāk nekā simt gadiem, bet to veidošanas process turpinās arī šodien. Ievērojamāku dabisku ūdenstilpju pagastā nav. Vismaz 43 dīķu platība pārsniedz 1 hektāru, bet lielākais ir 6,06 ha lielais Kondrāta dīķis.

Pieejamās datu bāzēs [6],[7] ziņas par šīm ūdenstilpēm nereti pretrunīgas, galvenokārt neskaidrās toponīmas un platības noteikšanas metodikas dēļ.

Atrodamas ziņas tikai par diviem objektiem: Veselavas bijušo dzirnavu ezeru (arī parka dīķi) un Strautu dzirnavezeru.

6.TAB. VESELAVAS MUIŽAS DĪĶIS

Ezera nosaukums	Veselavas bij. dzirnavu ez., Muižas dīķis		
Lielbaseins, baseins	Gauja; Raunas		
Ietek, iztek	strauts (Gūžupe)		
Spoguļa laukuma platība	2,7 hektāri (ĢIS mērījumi uzrāda tikai 1,11 ha)		
Ūdens līmenis (abs.atz.,m)	Maksimālais	Minimālais	Vidējais
	1,8	1	1,5
Sateces baseina laukums (km ²)	13		
Gada vidējā notece (mm)	300		
Pavasara palu caurplūde	1%	10%	50%
Apjoms (m ³ /s)	6,71	4,1	2,38
Krastu raksturojums	lēzeni, 1-2 m augsti, apauguši ar kokiem, krūmiem		
Ezera dibens	smilšains, akm.		
Dominējošās aizauguma sugas	krūmi, zāles		
Ezera izmantošanas rekomendācijas	atjaunoj.		
Hidrobūves	zemes dambis, regulējams aizsprosts, dzirnavu ēka		

Ziņas par Strautu dzirnavezeru ir ļoti skopas; tiek minēta tikai tā mākslīgā izcelsme un spoguļa platība 2,0 ha.

Vienīgā lielākā ūdenstece ir Raunis ar saviem gleznainajiem krastiem, kurus aizsargā Rauna ielejas dabas liegums. Šī ir viena no nedaudzajām Latvijas upēm ar vīrišķu nosaukumu; teikas stāsta, ka Raunis esot Raunas upes vīrs.

Pagastā vēl ir vairākas mazas upītes, faktiski – strauti: Ārupīte, Badupīte, Gūžupe (Dzirnavupīte, Dzirnavupīte), Līčupe, Raunupīte, Mellužupīte. To gultnes nereti ir pārveidotas meliorācijas darbos.

7.TAB. UPJU ŪDENSSAIMNIECISKO IECIRKŅU RAKSTUROJUMS [8]

Kods	Ūdenssaimnieciskā iecirkņa nosaukums	Lejasgala attālums no grīvas, km	Augšgala attālums no grīvas, km	Baseina platība kopā, km ²
52384	Raunis	0	22	80,5
523841	Raunis	0	8	14,5
523843	Raunis	8	16	19,8
523845	Raunis	16	22	31,6
523842	Dzirnavupīte	0	2	3,2
523844	Mellužupīte	0	3	11,4

Sīkāki hidroloģiskie dati par šīm ūdenstecēm (ūdens līmenis, caurplūde) atklātos informācijas avotos nav atrasti.

3.4.2. Virsmas ūdeņu izmantošana saimnieciskām vajadzībām

Virsmas ūdeņu izmantošana saimnieciskām vajadzībām Veselavas pagastā ir ierobežota. Daudzās mākslīgās ūdenstilpes kalpo par zivju dīķiem, bet kaut cik ievērojamas saimnieciskas nozīmes tiem nav. Potenciāli iespējams zivju dīķus izmantot tūrisma nozares attīstībā kā labiekārtotas makšķerēšanas vietas.

Raunis ir noteikts kā prioritārie zivju ūdeņi [9]. Šai sakarā ar speciālu normatīvu [10] daudzu upju noteiktos posmos, arī uz Rauņa visā tā garumā ir aizliegta jebkāda mehānisku šķēršļu, tai skaitā hidroenerģētikas būvju viedošana. Daļa upes arī ietilpst GNP Rauņa dabas lieguma zonā un tās senleja ir nozīmīgs šīs Vidzemes daļas ainavas elements.

3.4.3. Ūdeņu izmantošana rekreācijai, peldvietas

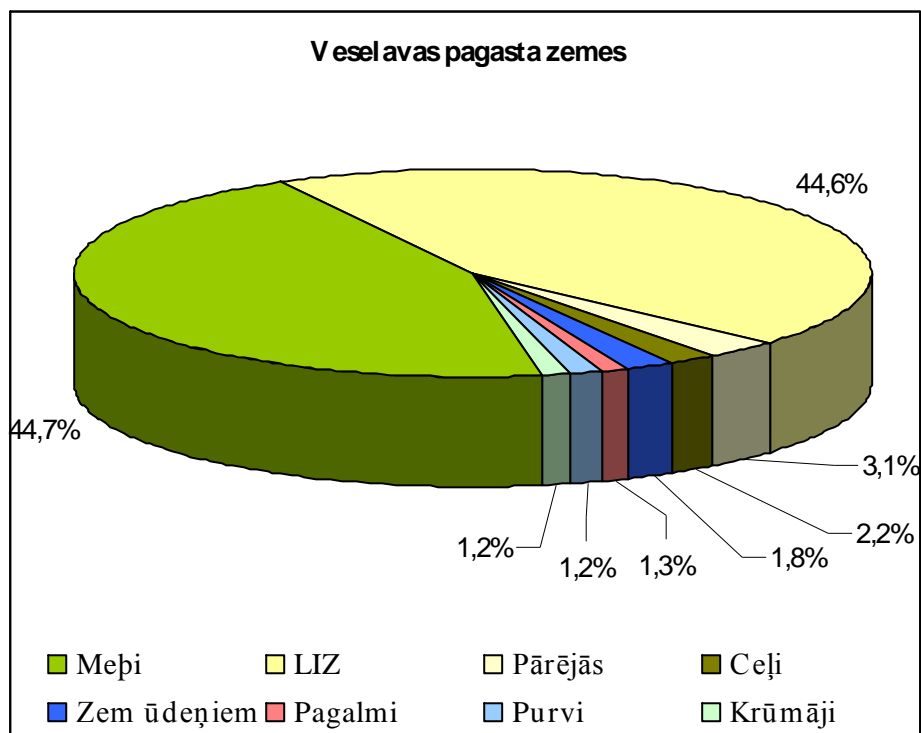
Publiskas nozīmes rekreācijai piemērotu ūdeņu pagastā praktiski nav; peldvietu ierīkošana nav perspektīva. Vienīgā ūdenstilpe, kura ir ar kaut cik ievērojamu šāda veida nozīmi, ir Kondrāta dīķis. To atpūtai izmanto pārsvarā Bērzkroga iedzīvotāji. Daudzos zemes īpašumos atrodas privātie ūdeņi – dīķi, kurus arī izmanto atpūtai.

Raunis siltajā gadalaikā nav piemērots rekreācijai, jo upe ir sekla un ūdens tajā salīdzinoši auksts. Arī pieeja upei ir apgrūtināta. Pavasarī Raunis ir labs ūdenstūrisma maršruts sagatavotiem kuģotājiem. Rauņa platums svārstās no 3 līdz 15 metriem, bet kritums laivošanai noderīgajā posmā sasniedz 7 m/km un ir otrais lielākais Latvijā. Augsta ūdens līmeņa gadījumā nobrauciens aizraujošs un tehniski pietiekami sarežģīts, bet iespējamās ledus paliekas un koku aizkritumi to var padarīt bīstamu.

3.5. ZEMES UN TO IZMANTOŠANA

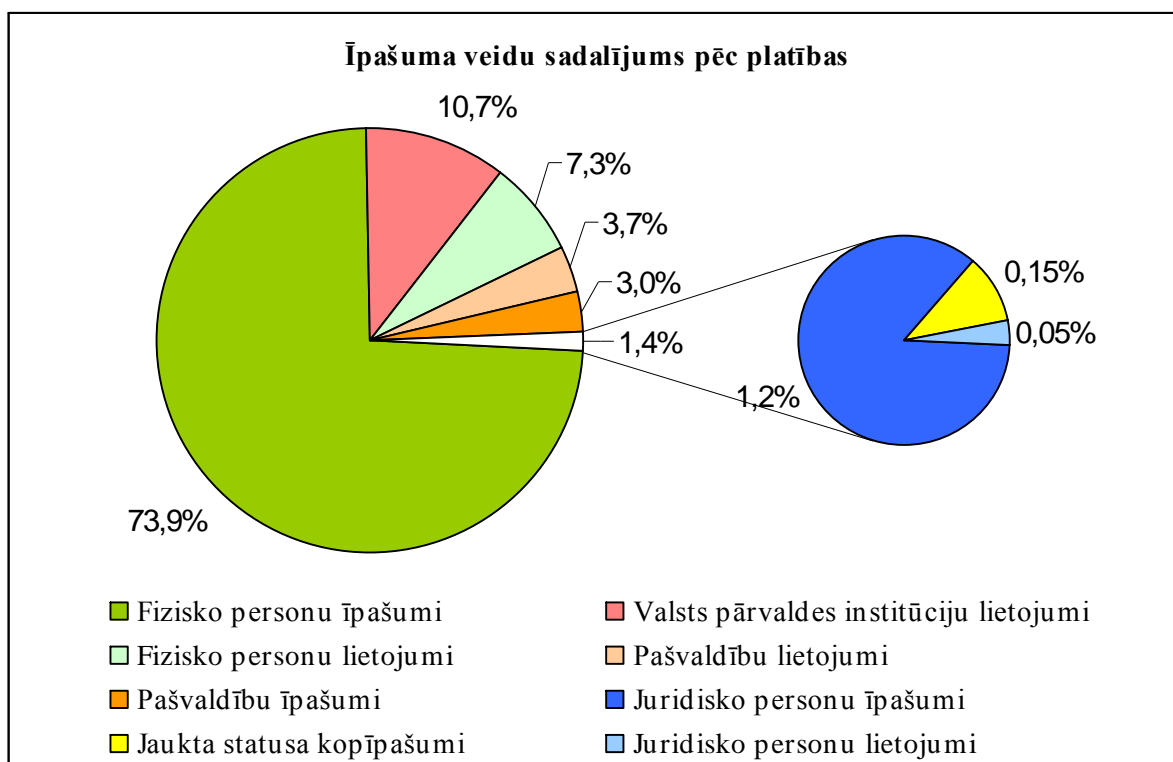
Ar Augstākās padomes lēmumu "Par agrāro reformu Latvijas Republikā" 1990. gada 13. jūnijā sākās zemes reformas 1 kārtā. LR likuma "Par zemes komisijām" 1990. gada 10. jūlijā paredzētā kārtībā tika izveidota zemes komisija. Vēl 1990. gada 21. novembrī tika pieņemts likums "Par zemes reformu LR lauku apvidos". Tagad Veselavas pagastā, atbilstoši likumam "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" zemes reforma ir praktiski pabeigta.

Veselavas pagasta zemes praktiski vienādās proporcijās veido galvenokārt laukseimniecībā izmantojamās un meža zemes (6. att.), kas kopā aizņem gandrīz 9/10 pašvaldības platības.

6.ATT. VESELAVAS PAGASTA ZEMJU RAKSTURS.

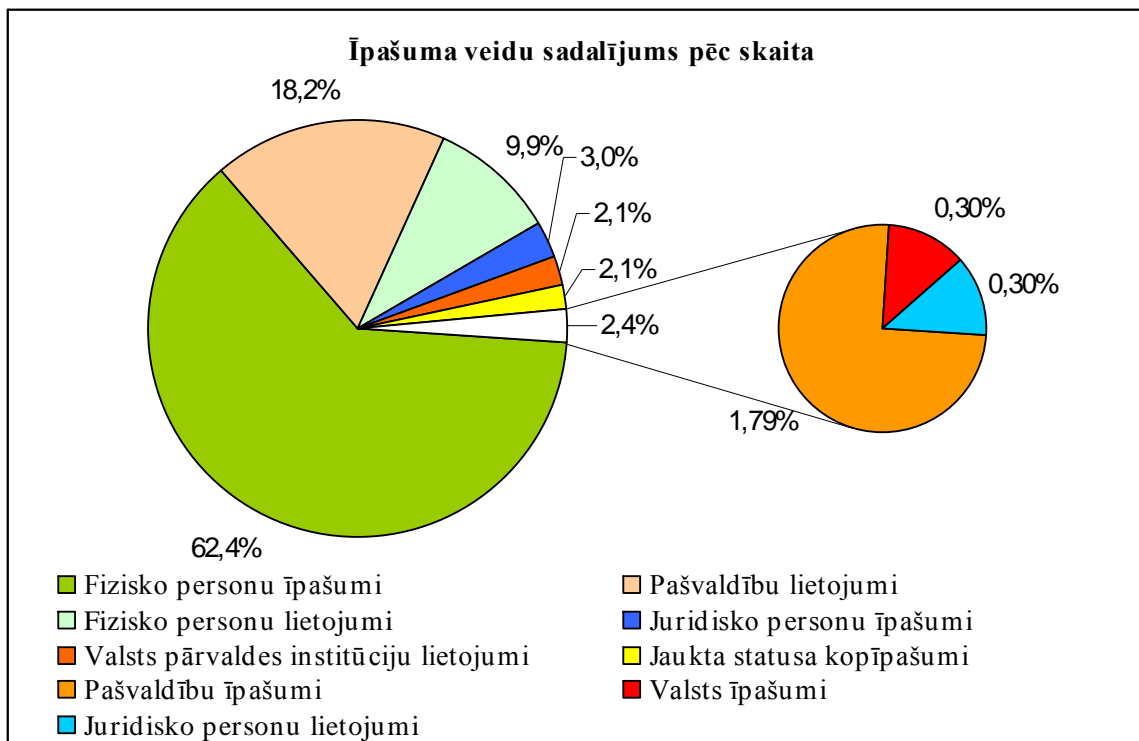
Zemju īpašnieku un lietotāju vidū kā pēc platības, tā pēc skaita dominē fiziskās personas (7. un 8. att.). Tas ir loģisks zemes reformas un sociālā taisnīguma atjaunošanas politikas rezultāts. Ievērojama daļa ir arī valsts zemes, kuras veido A/S "Latvijas valsts meži" apsaimniekojamās mežu platības.

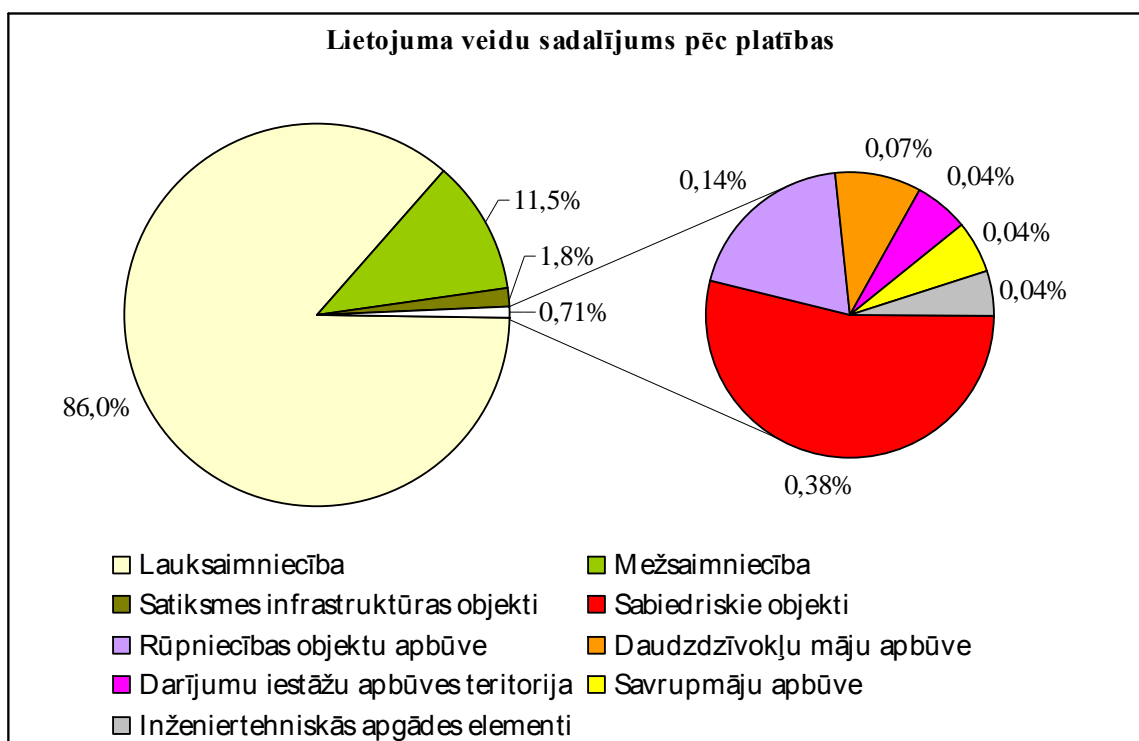
7.ATT. ZEMES ĪPAŠUMU SADALĪJUMS PĒC PLATĪBAS VESELAVAS PAGASTĀ.

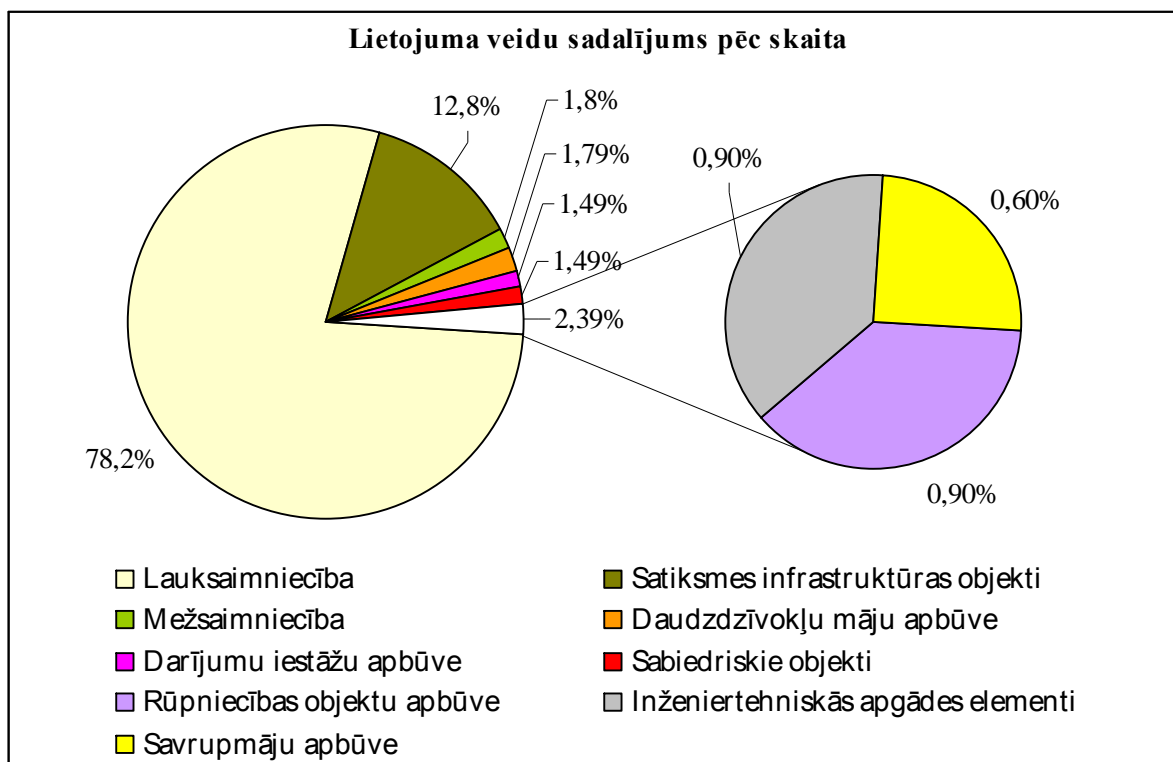
Kā pēc platības tā pēc īpašumu skaita (9. un 10. att.) lielākā daļa zemes lietojuma veidu attiecināma uz lauksaimniecības teritorijām. Skaita ziņā daudz īpašumu ir ceļi, to vidū arī pašvaldības ceļi. Valsts īpašumu skaits ir niecīgs, bet tie ievērojami pēc platības: viens ļoti liels mežsaimniecības zemju īpašums, kas ir lielākais zemesgabals pagastā.

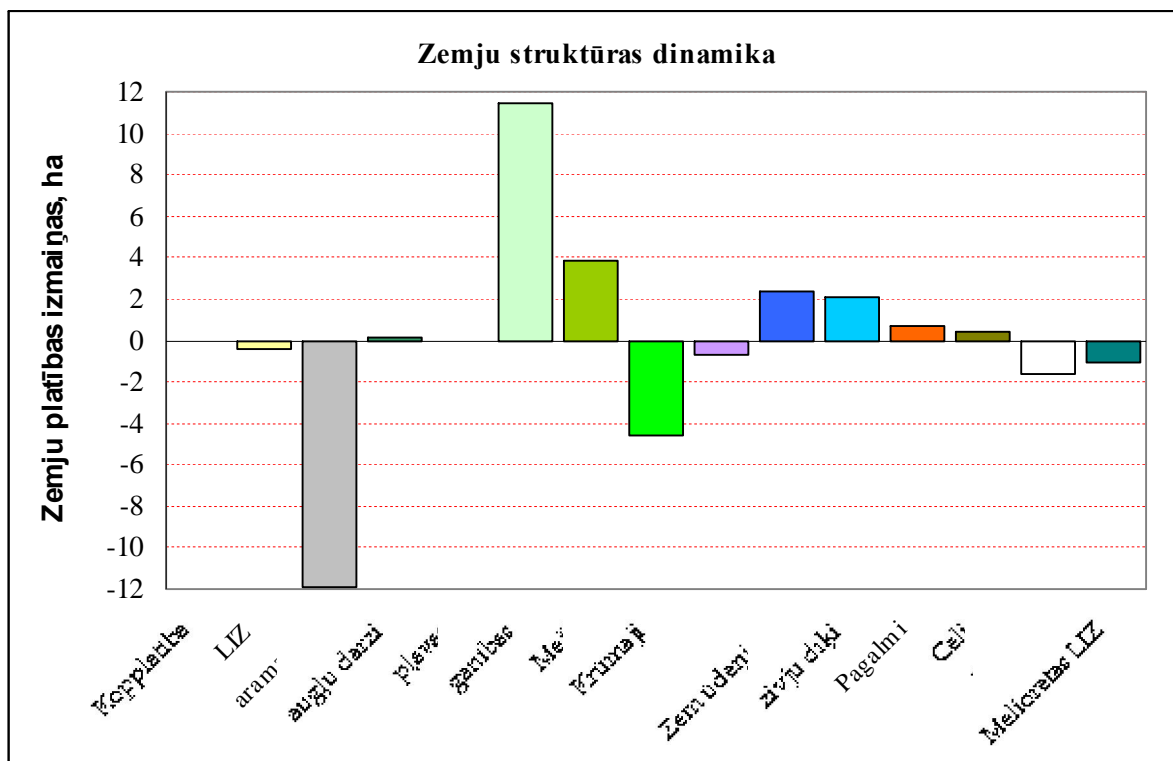
8.ATT. ZEMES ĪPAŠUMU SADALĪJUMS PĒC ĪPAŠNIEKU SKAITA VESELAVAS PAGASTĀ.

9.ATT. ZEMES LIETOJUMA VEIDU PLATĪBU SADALĪJUMS VESELAVAS PAGASTĀ

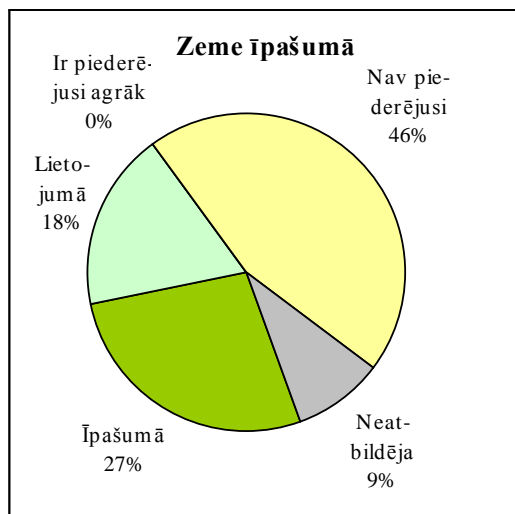

10.ATT. ZEMES LIETOJUMA VEIDU SADALĪJUMS PĒC ĪPAŠUMU SKAITA VESELAVAS PAGASTĀ

11.ATT. ZEMJU STRUKTŪRAS IZMAIŅAS VESELAVAS PAGASTĀ 2006. GADĀ, SALĪDZINOT AR 2005. GADU.

Apskatot pēdējos divos gados notikušās izmaiņas (11.att.), redzams, ka visvairāk palielinājusies ganību platība. Diagramma parāda, ka tas lielākoties noticis uz aramzemju rēķina. Jāteic, ka šobrīd ganību nošķiršana no pļavām ir diezgan

12.ATT. IEDZĪVOTĀJU APTAUJAS
RESPONDENTU ZEMES ĪPAĀDUMI

nosacīta, jo liela daļa ganību sakarā ar lopkopības, resp. turēto lopu skaita samazināšanos netiek izmantota pēc to nozīmes un nav skaidru kritēriju, kas ļautu pļavas no ganībām atšķirt.

Interesantas ziņas par zemes īpašumiem sniedz iedzīvotāju aptauja (12.att.). Kaut gan pagasta iedzīvotāju atsaucība bija maza un secinājumus tāpēc nevar uzskatīt par sevišķi drošiem, redzams, ka Veselavieði nav naski uz zemes pārdošanu. Neviens respondents nav atzinis, ka viņam agrāk būtu piederējusi zeme, bet tagad vairs nē.

Īpašnieku un lietotāju, t.i., reālo zemes izmantotāju ir praktiski tikpat, cik to respondentu, kam nav zemes īpašuma (un tāds nav bijis). Pēdējo daļa tomēr ir ļoti liela un šo cilvēku vidū noteikti ir daļa, kas gatava pagastu atstāt "labākas dzīves" meklējumos – arī ārvalstīs. Zemes īpašnieku un lietotāju vidū šis skaits saprotamu iemeslu dēļ varētu būt daudz mazāks.

Pagasta zemes vidējā vērtība 2002. gadā tika lēsta Ls 148 par hektāru, bet tagad tā ir vairākas reizes augstāka; pētījums [11] norāda uz zemes vērtības pieaugumu Latvijas iekšzemes teritorijās laikposmā no 2000. līdz 2005. gadam 3,2 reizes.

4. DABAS UN KULTŪRAS AIZSARGĀJAMĀIS MANTOJUMS

4.1. ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS DABAS TERITORIJAS

4.1.1. Gaujas Nacionālais parks

Gaujas nacionālais parks ir Eiropas nozīmes NATURA2000 īpaši aizsargājamā teritorija. Parka darbības mērķis ir aizsargāt mazpārveidotas dabas teritorijas, kam raksturīga liela bioloģiskā daudzveidība, iežu atsegumus, reljefa formas, laukakmeņus, avotus, kā arī tipiskās ainavas, dabas un kultūras pieminekļus un veicināt dabas tūrismu un teritorijas ilgtspējīgu attīstību. Daļēji tas atrodas arī Veselavas pagastā – tā ziemeļrietumu stūrī, kuru norobežo dienvidu pusē autoceļš A-2 Rīga-Veclaicene, bet austrumu pusē autoceļš P-10 Cēsis-Vecpiebalga un autoceļš V-296 Lodes stacija-Jaunrauna-Veselava.

Parka teritorija ir sadalīta noteiktās funkcionālās zonās:

- dabas rezervāta (stingrā režīma) zona;
- dabas lieguma zona;
- ainavu aizsardzības zona;
- kultūrvēsturiskā zona;
- neitrālā zona.

Veselavas pagastā ir dabas lieguma zona, kultūrvēsturiskā zona un ainavu aizsardzības zona.

Dabas lieguma zona ir izveidota, lai saglabātu Gaujas senielejai un Gaujas pieteku ielejām raksturīgo dabisko ainavu ar mazpārveidotas dabas biotopu un cilvēku darbības ietekmētu biotopu mozaīku, kā arī lai saglabātu šajā teritorijā koncentrētos valsts un vietējās nozīmes ģeoloģiskos un ģeomorfoloģiskos dabas pieminekļus un citus dabas pieminekļus, pieļaujot ierobežotu dabas resursu izmantošanu un dabu nenoplicinošu rekreāciju.

Veselavas pagastā ietilpst GNP dabas lieguma zona “Rauņa upes liegums”, kas aizsargā Rauņa senleju. Kaut gan Veselavas pagasta teritorijā Rauņa senlejā nav konstatēti devona smilšakmens atsegumi, tomēr Rauņa senleja aizsargājama pati par sevi kā ievērojams ģeoloģisks dabas piemineklis, kas izceļas ar krastu stāvumu un laukakmeņu sanesumiem Rauņa gultnē. Sakarā ar Rauņa ielejas stāvajām terasēm gan tā labajā krastā (Veselavas pusē), gan kreisajā krastā (Vaives pagasta pusē) novērojami grunts nobrukumi un noslīdeņi.

Rauņa gultnē daudz laukakmeņu sanesumu, starp kuriem atrodami arī vairāki ievērojama lieluma laukakmeņi, kuru izmēri gan nerasniedz dižakmeņu tilpumu. Ievērojams dabas piemineklis ir arī Dzirnupītes (Rauņa labā krasta pietekas, topogrāfijā minēta kā Gūžupe) grava, kuras krastu nogāzes ir gandrīz vertikālas. Nogāžu lejas un vidus daļā izplūst vairāki avoti, kas rada vēl papildus labvēlīgus

apstākļus noslīdeņiem Dzirnupītes gravā. Teritoriālajā plānojumā jāņem vērā gan tas, ka Rauņa senleja atrodas Gaujas nacionālā parka upju lieguma zonā, jāņem vērā arī aizsargjoslu likums, kas attiecas uz Rauņa upi. Tas pats attiecas uz Dzirnupītes gravu.

Gan Rauņa stāvais krasts, gan Dzirnupītes grava pieskaitāmi vietējas nozīmes aizsargājamiem ģeoloģiskiem dabas pieminekļiem, kā arī vērtējami kā paaugstināta riska objekti (jaunu noslīdeņu un nobrukumu rašanās).

Rauņa gultnē ledāja sanestie laukakmeņi apauguši ar vismaz 5 –6 veidu sūnām, no kurām puse varētu būt aizsargājamas (par sūnām vajadzīga papildus botāniķa konsultācija). Arī krasti pie ūdens klāti ar bagātīgu sūnu paklāju. Nav pieļaujama koku izciršana virs stāvajām nogāzēm vai tieši uz tām. Nedrīkst novadīt visa veida ūdeņus, kas var radīt papildus veicinošus apstākļus krastu erozijai un noslīdeņiem. Piemērs – Vaives pagasta pusē līdz pašam krasta kraujas stāvumam izcirsts mežs, kur Rauņa kreisā krasta stāvajā nogāzē izveidojies liels grunts nobrukums [12].

Ainavu aizsardzības zona ir izveidota, lai saglabātu raksturīgo daudzveidīgo ainavu, nacionālo kultūrvidi un rekreācijas resursus, kā arī nodrošinātu nenoplicinošu saimniecisko darbību.

Ainavu aizsardzības zonu Veselavas pagastā ierobežo dienvidu pusē autoceļš P-10 Cēsis-Vecpiebalga un austrumu pusē autoceļš V-296 Lodes stacija-Jaunrauna-Veselava. Šeit novērojams Vidzemei raksturīgais saposmotais reljefs, kas lielākoties klāts ar apaugumu. Teritorija reti apdzīvota un Veselavas pagastam nav sevišķi saimnieciski nozīmīga.

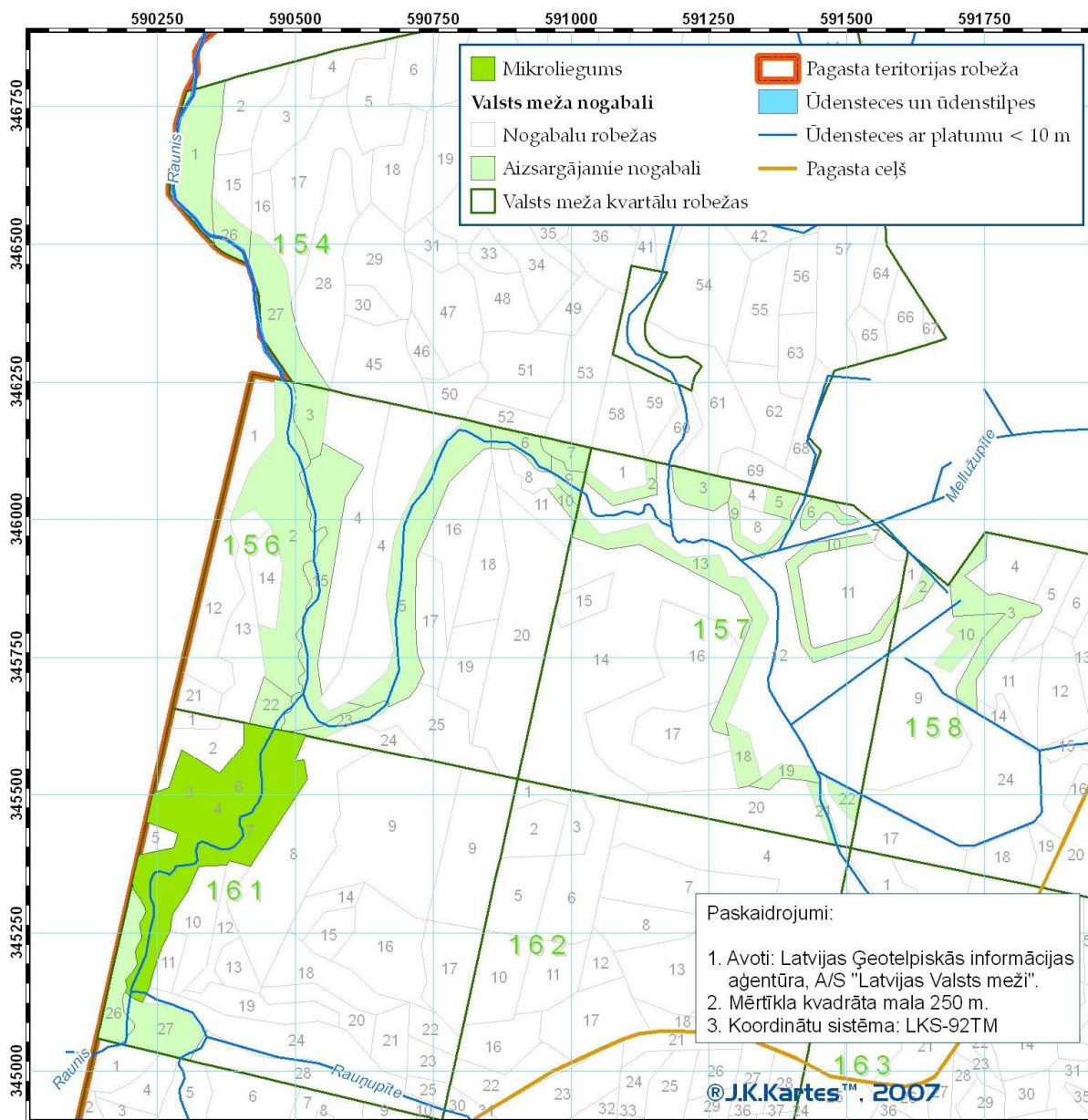
Kultūrvēsturiskā zona ir izveidota, lai nodrošinātu kompleksu aizsardzību īpaši aizsargājamās kultūrvēsturiskajās teritorijās, kā arī teritorijās, kurās koncentrēti kultūras pieminekļi.

Veselavas pagastā ietilpst GNP kultūrvēsturiskā teritorija "Veselavas muiža". Tajā atrodas muižas kompleksa ēkas, parks ar dīķi un gleznainā, dziļā senleja iegrauzusies Rauņa pieteka Gūžupīte. Nozīmīgu daļu šīs teritorijas veido lauki starp Veselavas ciemu un Vidzemes dōseju, kas no vienas puses, paver skatu no muižas uz ļoti raksturīgu Latvijas kultūrainavu, no otras puses – nodrošina ainaviski vērtīgu skatu uz pašu muižu. Muižas ēku vidū ir piensaimnieku sabiedrības ēka un bijusī muižas, tagad pagasta padomes ēka. Tur atrodas arī pasts un sabiedriskais interneta pieejas punkts. Lai neizjauktu ēku, parka un ainavas harmoniju, jauna būvniecība šai teritorijā nav vēlama vai, sevišķas nepieciešamības gadījumā, veicama ar vislielāko pietāti pret kultūrainavu. Nav pieļaujamas arī citas ainavas vērtību mazinošas darbības. Diemžēl, tādas patlaban tur ir novērojamas; notiek nesaskaņota būvniecība un apstādījumu veidošana.

Daļa iedzīvotāju sāpīgi uztver Gaujas NP noteiktos saimnieciskās darbības un būvniecības ierobežojumus. Kāds aptaujas dalībnieks, atbildot uz jautājumu par pagasta lielākajām problēmām, anketā ierakstījis īsi un konkrēti: "Gaujas Nacionālais Parks".

4.1.2. Mikroliegumi un meža aizsardzība

Veselavas pagasta teritorijā atrodas viens mikroliegums [13], tā datu bāzes kods ir 954. Mikroliegums atrodas Cēsu Virsmežniecības Raunas mežniecībā, kur aizņem 161. mežu kvartāla 3.,4.,6. un 7. nogabalu ar kopējo platību 6,2 ha (13.att.). Informācija par mikrolieguma izveidošanas iemesliem, saskaņā ar MKN Nr.415 "Īpaši aizsargājamo dabas aizsargājamo vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" 8. punkta prasībām, netiek publiski sniegta.

13.ATT. MIKROLIEGUMS UN VALSTS MEŽA AIZSARGĀJAMIE NOGABALI

Cēsu virsmežniecības Raunas mežniecības zemēs (kad.nr. 42940030077) ir noteikti 32 ūdenstilpju, ūdensteču un mitrzemju aizsargjoslu un aizsargājamo zonu nogabali.

4.1.3. Atsevišķi dabas pieminekļi

Saskaņā ar LVGMA datu bāzē esošo [14] informāciju, dižkoku un īpaši aizsargājamu koku Veselavas pagasta teritorijā nav.

Tanī pat laikā VMD Cēsu virsmežniecība sniedz informāciju par vairākiem nozīmīgiem kokiem, kuri atrodas Veselavas pagastā.

8. TAB. VESELAVAS PAGASTA NOZĪMĪGIE KOKI

Nr.	Suga	Nosaukums	Apkār- mērs	Nozīme	Atrašanās vieta
1.	Osis	Bērziņu osis	2,25	vietēja	Pie "Bērziņu" mājām, aiz Veselavas veikala
2.	Osis	Grāvnieku osis	3,20	vietēja	Pie "Grāvju" mājām
3.	Priede	Kārkliņu priede	2,00		Pie "Kārkliņu" mājām
4.	Goba	Pauļu goba	?		Pie "Pauļu" mājām
5.	Priede	Skolas priede	2,89		230 m no Veselavas skolas Veclaicenes virzienā, 30 m no šosejas
6.	Liepa	Bērzkalnu liepa	4,02	valsts	Pie "Bērzkalnu" mājām

Pagasta ģeoloģiskie pieminekļi – Rauņa senleja un Dzirnupītes grava aprakstīti 4.1.1. nodaļā.

4.2. KULTŪRAS PIEMINEKĻI

4.2.1. Valsts aizsardzībā esošie pieminekļi

Veselavas pagastā esošo kultūras pieminekļu ar valsts aizsardzības statusu saraksts (9. tabulā) apstiprināts ar Kultūras ministrijas 1998. gada 29. oktobra rīkojumu nr.128.

9.TAB. VALSTS AIZSARGĀTIE KULTŪRAS PIEMINEKĻI VESELAVAS PAŠVALDĪBAS TERITORIJĀ

Valsts aiz- sardz. nr.	Nozīme	Veids	Nosaukums	Atrašanās vieta
626	Vietēja	Arheoloģijas	Lielpintuļu senkapi (Bērzu kalniņš)	Pie Lielpintuļiem (Lielkājām)
627	Vietēja	Arheoloģijas	Silabulu velnākmenis – kulta vieta	Pie Silabuliem
629	Vietēja	Arheoloģijas	Veselavas viduslaiku kapsēta	Pie Veselavas kapsētas

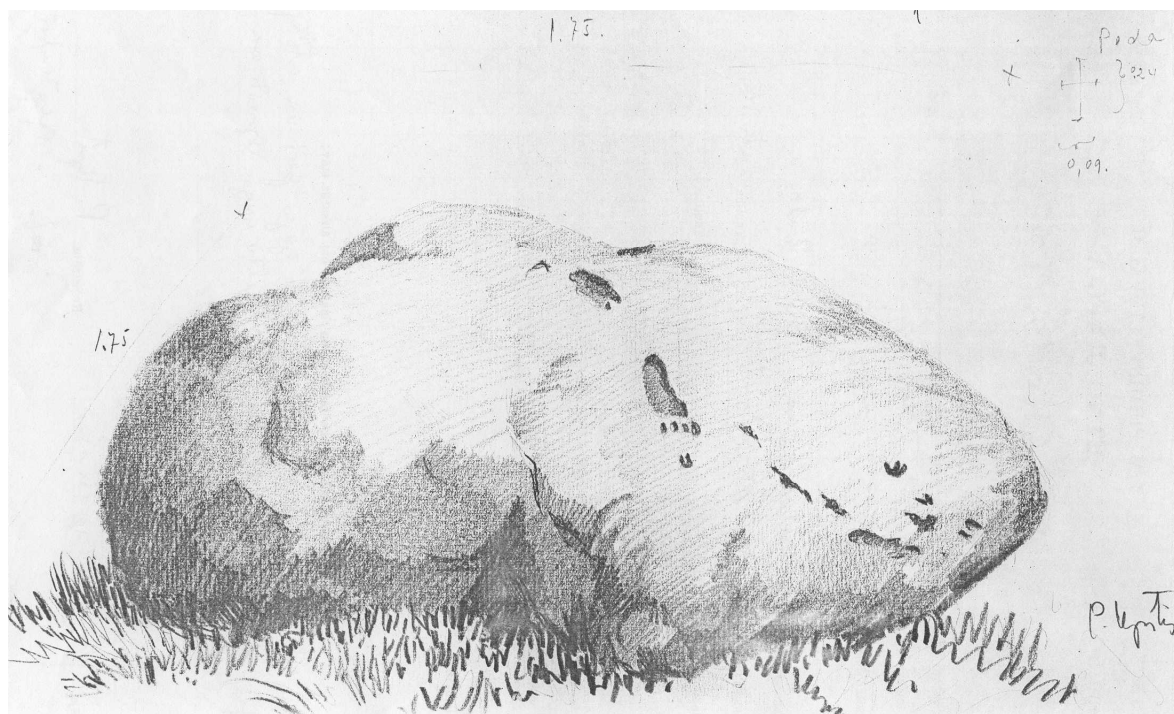
Sākotnēji sarakstā bija iekļauta arī Vengāru viduslaiku kapsēta, vietējas nozīmes arheoloģijas piemineklis ar valsts aizsardzības nr. 628, bet tas neatrodas Veselavas pagastā.

Lielpintuļu senkapi faktiski sastāv no vairākiem objektiem. Galvenie ir četri akmeņu krāvumi, kas izvietoti ap 70 metrus garā rindā 10 – 30 m cits no cita. Krāvumi veidoti no lieliem akmeņiem, to augstums virs zemes ir 30 – 50 cm, bet izmēri no 3×3

līdz 3×10 metriem. Krāvumi orientēti DR-ZA virzienā. Netālu atrodas 1,5×2 m liels akmens ar horizontālu, plakanu virsu – galdakmens. Trešā komponente ir velna pēdas akmens – līdz 1,5 m caurmērā, ar tādu kā pēdas iespaidumu. Akmens ir sašķēlies trijās daļās; plaisā ieaudzis bērzs. Iespējams, ka tie ir agrā dzelzs laikmeta kapi, taču stingru pierādījumu objekta arheoloģiskajai dabai pagaidām faktiski nav.

Silabulu velnakmens (14.att.) izmēri ir 1×1,2 m un tajā ir raksturīga iezīme – skaidri saskatāmi 4 iedobumi, kas atgādina kailas kāju pēdas nospiedumu. Savulaik akmens kalpojis par robežzīmi starp Silabulu un Ģinteru mājām. Pieejamā informācija neliecina, ka tā bijusi kulta vieta, tomēr pat tādā gadījumā kā dabas vai mākslīgs veidojums tas ir pietiekami interesants, lai būtu aizsargājams.

Veselavas viduslaiku kapsēta ir nozīmīgākais un neapšaubamākais arheoloģijas piemineklis pagastā. Piemineklis atrodas blakus Veselavas tagadējai kapsētai, diemžēl, satiksmes ceļu krustojumā un ticis stipri papostīts, pagājušā gadsimta 50. gados veicot ceļa būvdarbus. Pieminekļa datējumu apliecina tur atrastā Livonijas laika šūnakmens kapa plāksne. Arī lauksaimniecības darbība ir skārusi šo pieminekli, postījumi tam nodarīti vēl 1988. gadā. Ziņas par to, ka kapsētas teritorijā atrastas kalcinētu kaulu drumslas, kas liecina par uguns apbedījumu un, tātad, būtu attiecināms uz vēl ievērojami senāku laiku, nav apstiprinājušās.

14.ATT. SILABULU VELNAKMENS (VALSTS AIZSARGĀJAMAI PIEMINEKLIS NR.629). PAZĪSTAMĀ GRAFIĶA PĒTERA UPĪŠA ZĪMĒJUMS.

15.ATT. ATSEGTI APBEDĪJUMI VESELAVAS VIDUSLAIKU KAPSĒTĀ
(VALSTS AIZSARGĀJAMĀIS PIEMINEKLIS NR.629) 2007. GADA VASARĀ.

Cēsu-Vecpiebalgas ceļš P-30 šai vietā veido asu, bīstamu līkumu, ko, veicot ceļa rekonstrukciju, paredzēts iztaisnot. Tāpēc pieminekļa vietā 2006. un 2007. gadā notika vērīnīga arheoloģiskā izpēte. Ir apzinātas apbedījumu vietas kontūras, bet atsegto apbedījumu skaits pārsniedz 450. Vairākos apbedījumos atrastas vienkāršas piedevas: atsevišķas bronzas rotaslietas, u.tml. Viens no atsegtajiem apbedījumiem redzams 15. attēlā, kas uzņemts 2007. gada 29. jūnijā.

4.2.2. Potenciāli aizsargājamie pieminekli

Pagastā ir vairāki objekti (10.tab.), kam pagaidām netiek noteikts īpašs aizsardzības statuss un ar to saistītā aizsargjosla, bet tiek izvērtēta iespēja un mērķtiecība tiem šādu statusu piešķirt.

10.TAB. VESELAVAS PAGASTA PIEMINEKĻI AR AIZSARDZĪBAS POTENCIĀLU

Nr.	Nosaukums	Atrašanās vieta	Veids
1	Veselavas muižas komplekss ar parku	Veselava	Arhitektūras
2	Veselavas kapu kapliča	Pie Veselavas kapiem	Arhitektūras
3	Zirgu pasta stadulas	Bērzrogā	Vēstures
4	Bērzkroga kroga ēka	Bērzrogā	Arhitektūras

Veselavas muižas komplekss veido faktiski visu Veselavas ciema teritoriju. Tā tiek apsaimniekota un uzturēti kārtībā, ciktāl to atļauj īpašnieku līdzekļi. Pils ēkai šobrīd paveikts jumta remonts, notiek arī iekšdarbi. Tiek sakopts parks, paredzēts tūrīt tā ūdenskrātuves.

16.ATT. VESELAVAS MUIŽAS PILS. TAGAD PAGASTA PADOME,
PASTS, BIBLIOTĒKA, MUZEJS, TAUTAS NAMS ... CIK ILGI?

17.ATT. VESELAVAS PIENSAIMNIEKU SABIEDRĪBAS ĒKA

18.ATT. UZRAKSTI PIENSAIMNIEKU SABIEDRĪBAS ĒKAS FASĀDĒ

Noteikti ievēribas cienīgi un saglabājami ir uzraksti piensaimnieku sabiedrības ēkas fasādē (17. un 18.att.), kas apliecina dažādu saimnieku un varu mainīšanos, bet ēka savu funkciju saglabājusi nu jau vismaz 80 gadus. Pašu ēku iecerēts funkcionāli pārveidot par vietējas nozīmes biznesa centru; investoru palīdzība ēkai ir ļoti nepieciešama.

Parka vērtība tiek diskutēta, tomēr, kopā ar tam pieguļošajām alejām, takām un atpūtas vietu tas ir ļoti nozīmīgs Gaujas NP Veselavas muižas kultūrvēstures zonas elements. Īpaši skaista ir Raunas grava ar kāpnēm un iekārtotajām skatu vietām.

Bērzkroga ēka ir izsenis pazīstama visiem, kas brauc pa Vidzemes šoseju, tā ir kā pieturas punkts un attāluma no Rīgas nosacīta robežšķirtne starp "tuvu" un "tālu". Ēka ir privatizēta un pirms dažiem gadiem rekonstruēta, iekārtojot tajā bāru, faktiski – kafejnīcu un nelielu restorānu. Rekonstrukcija veikta gaumīgi, saglabājot ēkas veidolu, bet vienlaikus moderni un funkcionāli iekārtojot iekšpusi un sakopjot apkārtni (19.att.). Sniegto pakalpojumu kvalitāte ir ļoti laba.

19.ATT. BĒRZKROGA ĒKA MODERNĀ BIZNESA VEIDOLĀ.

5. VESELAVAS PAĢVALDĪBAS CILVĒKVIDE

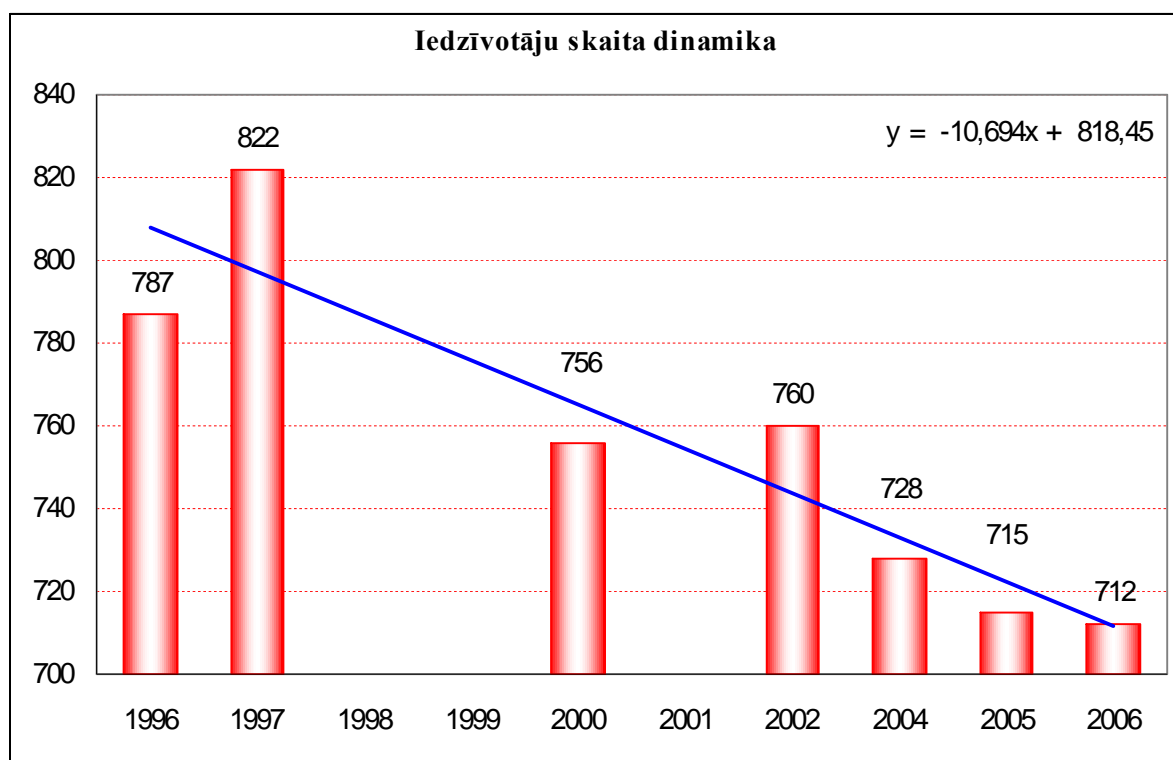
5.1. VESELAVAS PAGASTA IEDZĪVOTĀJI

Ziņas par Veselavas pagasta iedzīvotājiem iegūtas no dažādiem avotiem: [1, 2, 15, 16, 17, 18, 19]

5.1.1. Galvenie demogrāfiskie rādītāji

Veselavas pagasta iedzīvotāji veido mazliet vairāk par vienu procentu 1,33 (1997. gadā) no visiem Cēsu rajona iedzīvotājiem. Apdzīvotības vidējais blīvums ir 11,9 iedzīvotāji uz kvadrātkilometru; pat Latvijas apstākļiem pagastu var uzskatīt par samērā neblīvi apdzīvotu teritoriju.

Diagramma 20. attēlā norāda uz iedzīvotāju skaita noteiktu samazināšanās tendenci, kura tikai pašos pēdējos gados sāk mazliet stabilizēties.

20.ATT. VESELAVAS PAGASTA IEDZĪVOTĀJU SKAITA DINAMIKA.

1996. gada statistika norāda uz 12 dzimušiem un 7 mirušiem, kas tolaik bijis ļoti labs rādītājs, jo vairumā valsts teritorijas mirušo skaits tai laikā pārsniedza dzimušo skaitu. Dabiskais pieaugums tātad ir bijuši +5 cilvēki. Pārējie dati diagrammā liecina, ka tā tomēr bijusi izņēmuma situācija. Tai gadā arī noslēgtas 5 laulības.

Demogrāfisko tendenču skaidrojums meklējams kā emigrācijā (vietējā, pēdējos gados arī uz ārvalstīm), tā dzimstības/mirstības attiecībā.

Pagasts nacionāli ir samērā viendabīgs. 2002. gadā pagasta iedzīvotāju vidū bija 84% latviešu, 8% krievu, 2% baltkrievu un 1,5% poļu.

5.1.2. Dzimuma un vecuma struktūra

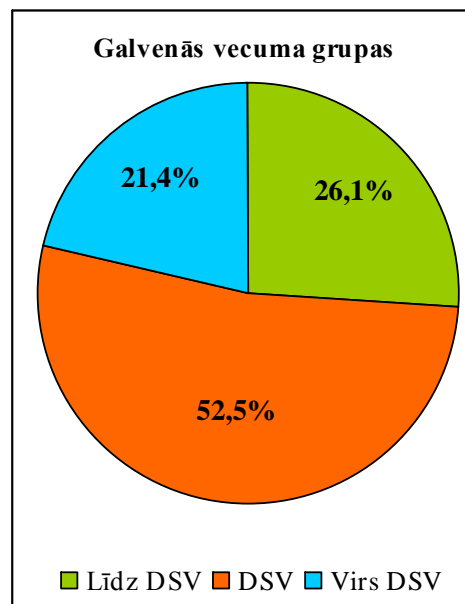
2002.g. Veselavas pagastā vīrieši bija 48%; attiecīgi, sievietes - 52% no visiem iedzīvotājiem. Šāda dzimumu attiecība Latvijai ir diezgan tipiska.

Demogrāfiskā slodze kopumā vērtējama kā diezgan liela, bet salīdzinoši labvēlīga pēc struktūras; veci ļaužu īpatsvars nav pārāk liels (21.att.). Tomēr var apgalvot, ka stāvoklim ir sliekšme nedaudz pasliktināties.

Aplūkojot sīkāk bērnu vecuma grupas, redzams, ka jaunākā vecuma bērnu ir salīdzinoši mazāk; šeit atsopguļojas dzimstības tendences.

11.TAB. BĒRNI UN JAUNIEŠI VESELAVAS PAGASTĀ

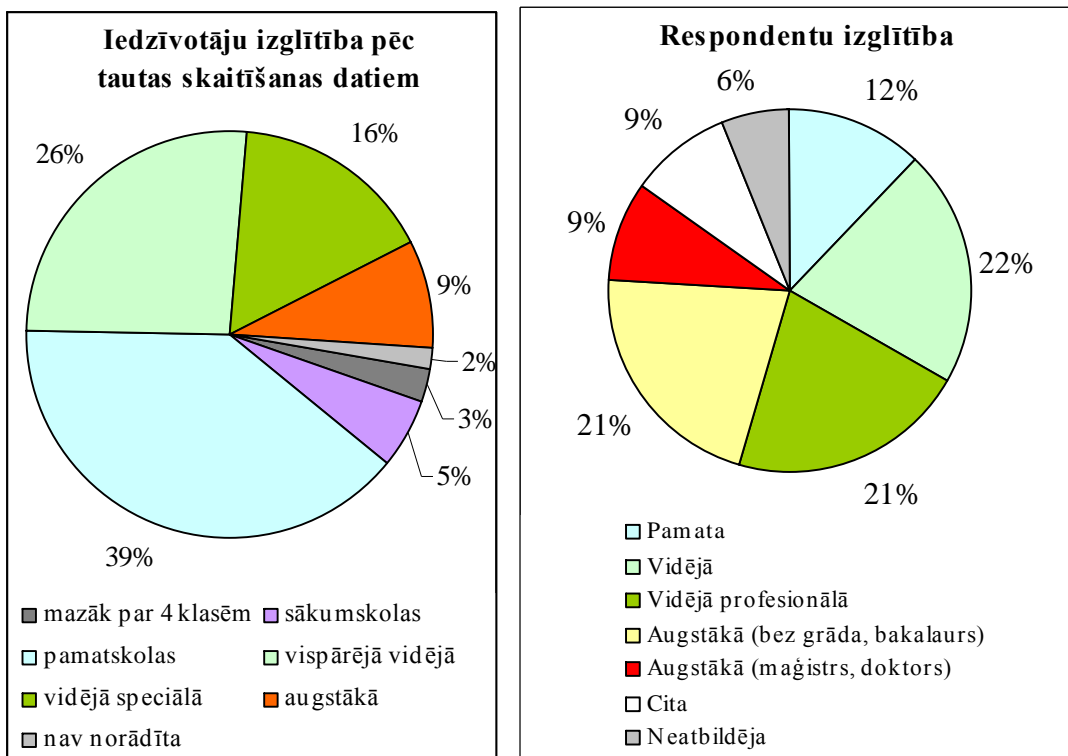
	1996	1997
kopā	232	264
0-6 gadi	97	90
7-18 gadi	135	174

21.ATT. GALVENĀS IEDZĪVOTĀJU VECUMA GRUPAS VESELAVAS PAGASTĀ 1997. GADĀ.

5.1.4. Izglītība

Vienīgais oficiālais informācijas avots par iedzīvotāju izglītības līmeni ir 2000. gada tautas skaitīšana. Ziņas sniedza arī aptaujātie iedzīvotāji.

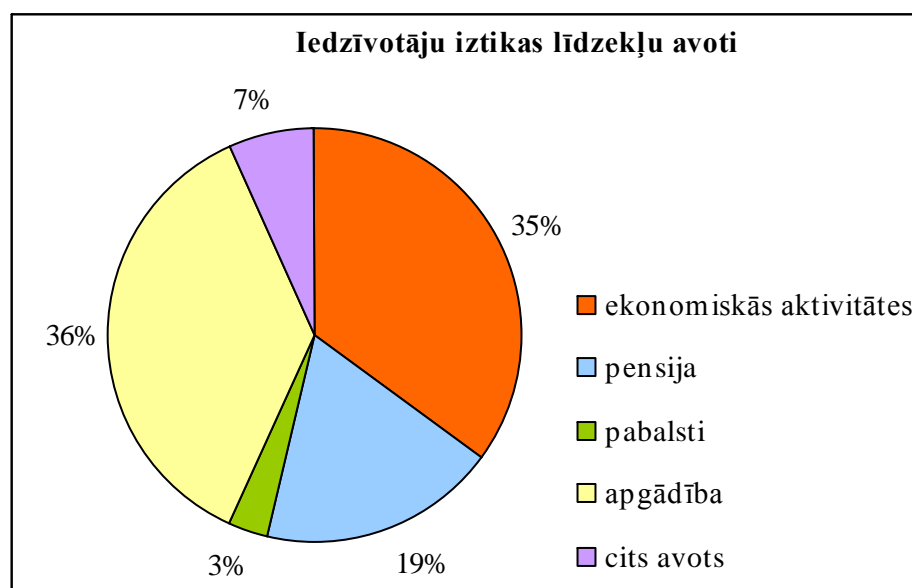

22.ATT. IEDZĪVOTĀJU IZGLĪTĪBA VESELAVAS PAGASTĀ

Salīdzinot izglītības līmeni 2000. un 2007. gadā (22.att.), redzams, ka ir notikušas zināmas izmaiņas – ja 2000. gadā visu to iedzīvotāju daļa, kam ir augstākā izglītība, pagastā bija 9%. 2007. gadā 9% pagastnieku ir maģistra vai doktora grāds, bet 21% ar citu augstāko izglītību. Jāievēro gan, ka izglītoti cilvēki ir sociāli aktīvāki un tas noteikti nosaka viņu salīdzinoši lielāku daļu aptaujas respondentu vidū. Aptaujāto vidū vidējās izglītības daļa ir apmēram tāda pati, kā tautas skaitīšanas datos, bet mazizglītoto iedzīvotāju skaits ievērojami zemāks. Ir pamats domāt, ka viņiem bija grūtības ar anketas aizpildīšanu.

5.1.5. Iedzīvotāju iztikas avoti. Sociāli mazaizsargātie iedzīvotāji.

Ekonomiskās aktivitātes un apgādība ir Veselavas pagasta iedzīvotāju galvenie iztikas līdzekļu avoti. 23.att. redzams, ka ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits ir ievērojami mazāks, nekā darbaspējas vecuma iedzīvotāju skaits. Tas nozīmē, ka daļa no viņiem atrodas apgādībā; visticamāk, tas var būt otrs laulātais.

23.ATT. VESELAVAS PAGASTA IEDZĪVOTĀJU IZTIKAS LĪDZEKĻU GALVENIE AVOTI PĒC TAUTAS SKAITĪŠANAS DATIEM.

Savukārt, pensionāru īpatsvars ir mazāks, nekā cilvēku skaits pēcdarbaspējas vecumā, jo daļa no viņiem turpina aktīvi strādāt. Pabalstu saņēmēju skaits pagastā ir neliels. Zīmīgi, ka viņu daļa aptuveni atbilst pagasta bezdarbnieku skaitam.

1997. gada dati sniedz arī informāciju par pensiju raksturu. Pagastā tolaik bija pavisam 185 pensionāri, no kuriem 149 saņēma vecuma pensiju, 25 – invaliditātes pensiju, 11 – apgādnieka zaudējuma pensiju, bet izdienas pensiju saņēmēju nebija.

Pēdējie iegūstamie dati par sociālo mazaizsargātību attiecas uz 1997. gadu (12.tabulā). Redzams, ka visvairāk sociāli mazaizsargāto personu vidū ir nepilno ģimeņu bērni. Diemžēl, valstī nav izstrādāti sociālās izslēgtības kritēriji, kas ļautu reāli izvērtēt sociālos riskus, jo gandrīz jebkurā grupā no zemāk minētajām var būt arī ļoti turīgi un sabiedriski cilvēki vai ģimenes un personas riska grupā faktiski var neatrasties. Tanī pat laikā vairākas sociālās izslēgtības grupas (piem. vientuļie pensionāri, ilgstošie bezdarbnieki) statistika vispār neizdala.

12.TAB. SOCIĀLI MAZAIZSARGĀTIE IEDZĪVOTĀJI VESELAVAS PAGASTĀ

Sociālās izslēgtības grupa	Skaitis, cilv.
Kopā sociāli mazaizsargātie	90
Bērni nepilnās ģimenēs	36
Daudzbērnu ģimenes	31
Pensionāri-invalīdi	18
Bezdarbnieki	17

2002. un 2003. gada dati par bezdarba līmeni pagastā norāda attiecīgi uz 2% un 2,8% šajos gados. Šāds bezdarbs vērtējams kā ļoti zems, iespējams, pat pārāk zems, jo vairākos sektoros novērojams darba roku trūkums un parādās darbaspēka diktāts padarītajam neadekvāti augsta atalgojuma saņemšanai. Uzskata, ka "veselīgs" bezdarba līmenis ir 5-6% darbaspējīgo iedzīvotāju, ja nav kādu specifisku, darba tirgu kropļojošu faktoru. Pie šāda bezdarba līmeņa darba tirgū ir noteikta konkurence, bet tomēr nav objektīvas ilgstošā bezdarba problēmas; katrs meklētājs spēj darbu atrast.

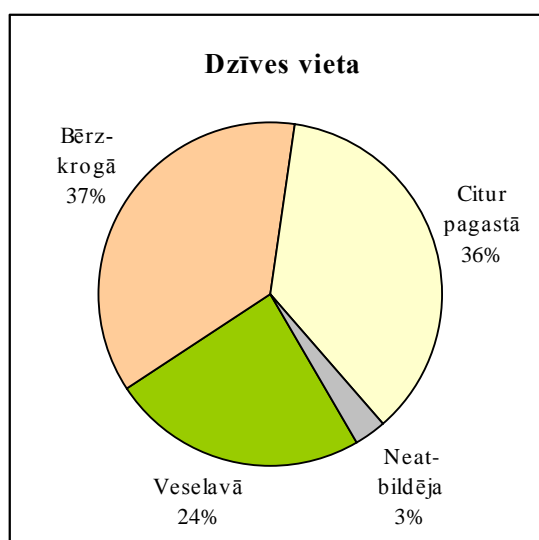
5.2. APDZĪVOTĪBAS STRUKTŪRA

Fundamentālajā darbā [16] Veselavas pagastā ir definētas un klasificētas 2 apdzīvotas vietas (skat. 13. tabulu).

13.TAB. VESELAVAS PAGASTA CIEMI

Nosaukums	Tips pēc [TM]	Iedzīvotāju skaits		
		1997.g.	2002.g.	Daļa no pagasta iedzīvotājiem
Bērzkrogs	vidējciems	242	220	30%
Veselava	mazciems	68	70	9%

Attiecīgi, 61% iedzīvotāju dzīvo viensētās ārpus ciemu teritorijas. Tas nozīmē, ka ciemu iedzīvotāji aptaujā bijuši daudz atsaucīgāki (24.att.); acīmredzot viņi uzskata, ka plānošanas jautājumi viņus skar vairāk.

24.ATT. APTAUJAS RESPONDENTU DZĪVES VIETAS VESELAVAS PAGASTĀ.

Kā apdzīvotas vietas minētas arī Grīši, Mežgaiļi, Pauļi, Stirnas un Zeikari, bet tās drīzāk uzskatāmas par viensētu grupām, kuras apvieno kāds vietas vai māju nosaukums.

Izziņa un plānotāja piezīme

Saskaņā ar [16] par **ciemu** definē lauku apdzīvotu vietu ar koncentrētu apbūvi, kurā attālums starp apbūvētajām teritorijām nepārsniedz 200 m robežu. Ciemu robežās jāietilpst arī tām mājām, kas atrodas pie objektiem (skolas, slimnīcas,

pasta nodaļas, u.c.), kuri sociālekonomiski saistīti ar ciema blīvi apbūvēto daļu, bet atrodas no tās lielākā attālumā, nekā 200 m, taču ne tālāk par 500 metriem.

Mazciems ir lauku apdzīvotā vieta ar kompaktu apbūvi, kuru veido vismaz 5 saimniecības. To skaits var būt arī mazāks (bet ne mazāks par 3), ja apdzīvotajā vietā ir sabiedriska rakstura celtnes – veikals, mežniecība, stacija, pasts, skola, u.tml.

Vidējciems ir lauku apdzīvotā vieta ar vismaz 100 pastāvīgajiem iedzīvotājiem, kā arī vismaz vienu no sekojošiem infrastruktūras objektiem: vispārīgā izglītības skolu, pastu, veselības aprūpes iestādi, pašvaldības iestādi, baznīcu. Ja apdzīvotajā vietā ir darbojošies vismaz 3 no iepriekšminētajiem objektiem, tad pastāvīgo iedzīvotāju skaits var būt arī mazāks par 100. Vidējciema statusu iegūst arī apdzīvotās vietas ar 200 – 400 iedzīvotājiem, ja neizpildās kritēriji, kas noteikti lielciemam (skat.zemāk).

Lielciems ir lauku apdzīvotā vieta ar vismaz 400 pastāvīgajiem iedzīvotājiem un tādiem infrastruktūras objektiem, kā vidusskola, pasts un veselības aprūpes iestāde, novietotiem ne tālāk, kā 4 km no apdzīvotās vietas centra. Lielciema kategorijā ieskaitāmas arī šiem kritērijiem neatbilstošas apdzīvotās vietas ar vairāk nekā 1000 pastāvīgajiem iedzīvotājiem.

Piezīme: kā nozīmīgu augšminētās klasifikācijas trūkumu jāatzīmē uzņēmējdarbības infrastruktūras objektu klātbūtnes neievērošana. Nedrīkst aizmirst, ka aktīva uzņēmējdarbība veicina arī pārējās infrastruktūras attīstību, tāpēc apdzīvotu vietu nedrīkst uzlūkot tikai kā sociālo objektu un iedzīvotāju kopumu.

5.3. IEDZĪVOTĀJU MĀJOKĻI

Apskatot pagasta nekustamos īpašumus, noteikta uzmanība jāpievērš iedzīvotāju mājokļiem. Tieši savas dzīves vides kvalitātes palielināšanas vēlme rosina interesi gan Veselavas iedzīvotājos, gan citās personās veidot savu individuālo apbūvi, kas vistiešākā veidā atspoguļojama teritorijas plānojumā.

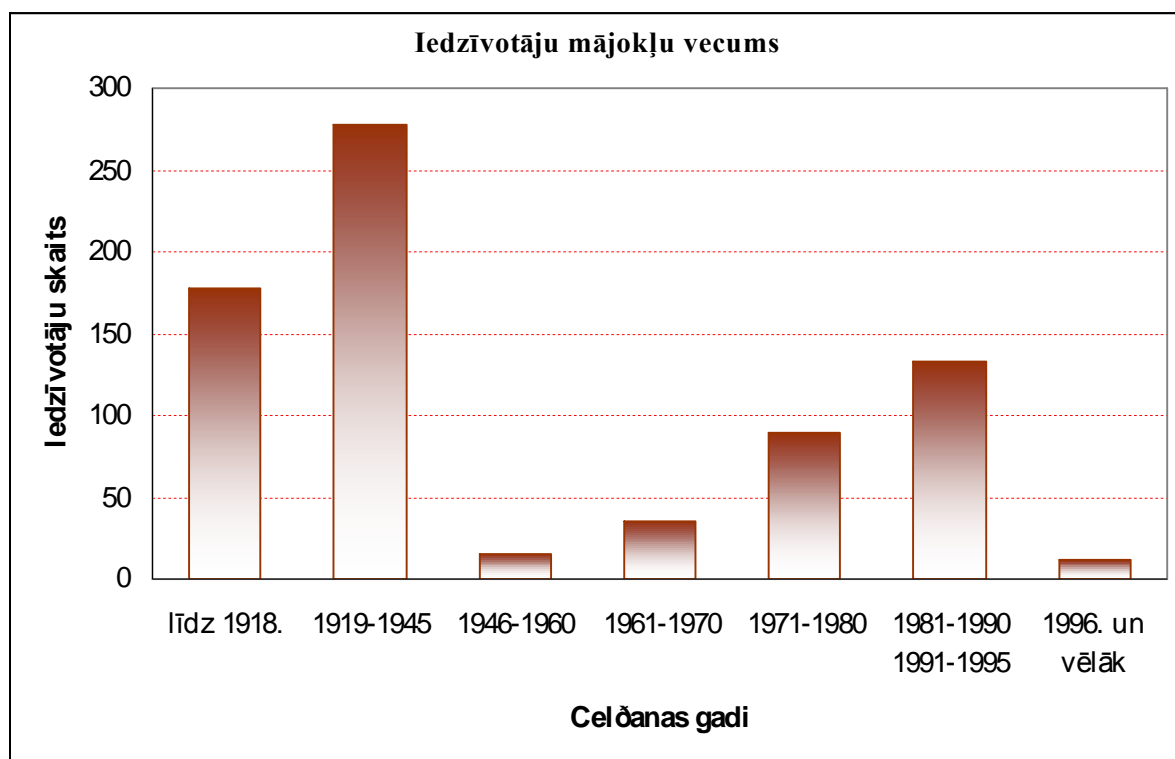
Ziņas par iedzīvotāju mājokļu vecumu sniedz 2000. gada Tautas skaitīšanas dati. Diagramma 25. attēlā parāda, ka dzīvojamais fonds ir stipri novecojis. Lielākā daļa iedzīvotāju dzīvo mājās, kuras celtas pirms 60 gadiem un agrāk, taču Bērzkroga ciemā vairums daudzdzīvokļu ēku būvētas pagājušā g.s. 60. – 80. gados (26.att.).

Saprotams, pēdējo gadu būvniecības tendences diagrammā vēl neatspoguļojas.

Ziņas par mājokļu labiekārtotību iegūtas gan no tautas skaitīšanas datiem (27.att.), gan iedzīvotāju aptaujā.

Redzams, ka no mūsdienu viedokļa elementārās labierīcības – virtuve, elektrība – ir pilnīgi visos mājokļos. Sliktāk ir ar ūdensvadu un kanalizāciju, tie ir tikai nedaudz vairāk kā pusei iedzīvotāju. Aptaujas dati uzrāda nedaudz augstākus skaitļus, kas ir saprotami, ja atceramies, ka ciemos, kur šie servisi vieglāk pieejami, iedzīvotāju respondence bija lielāka, salīdzinot ar ārpus ciemiem dzīvojošo skaitu.

Salīdzinoši liela daļa iedzīvotāju savā saimniecībā par kurināmo izmanto arī gāzi.

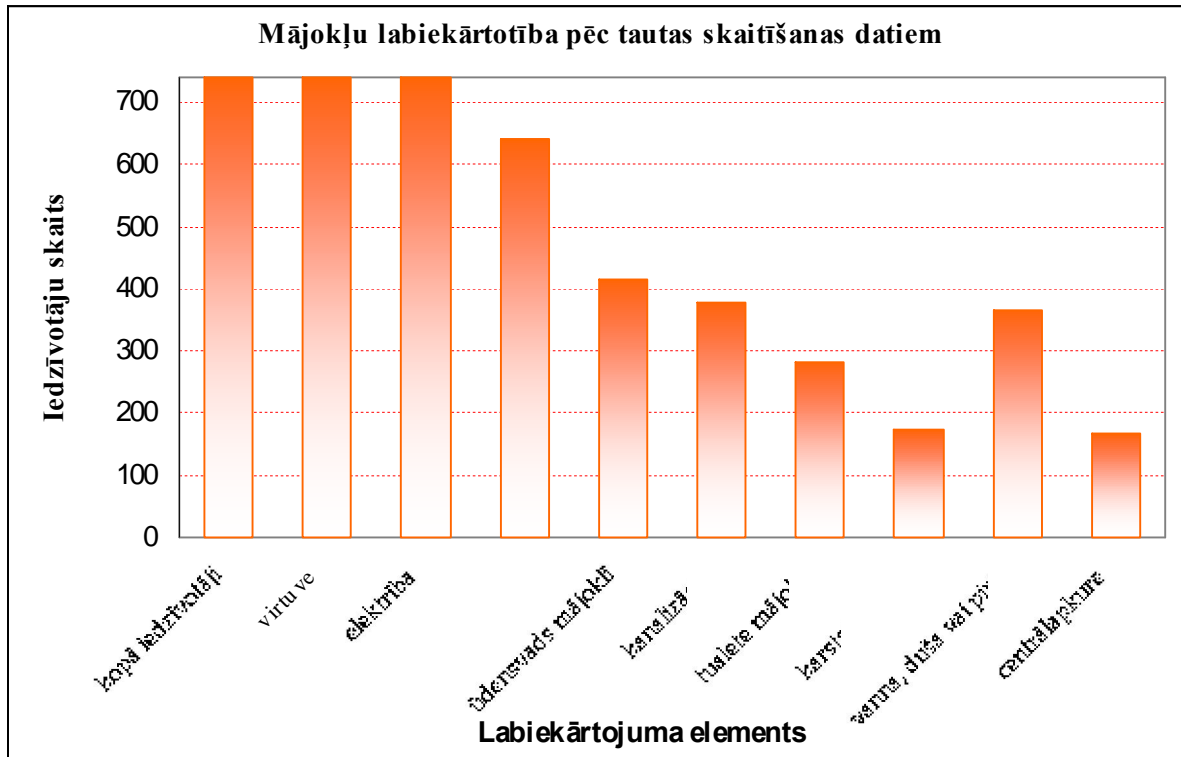

25.ATT. VESELAVAS PAGASTA IEDZĪVOTĀJU MĀJOKĻU CELŠANAS LAIKI

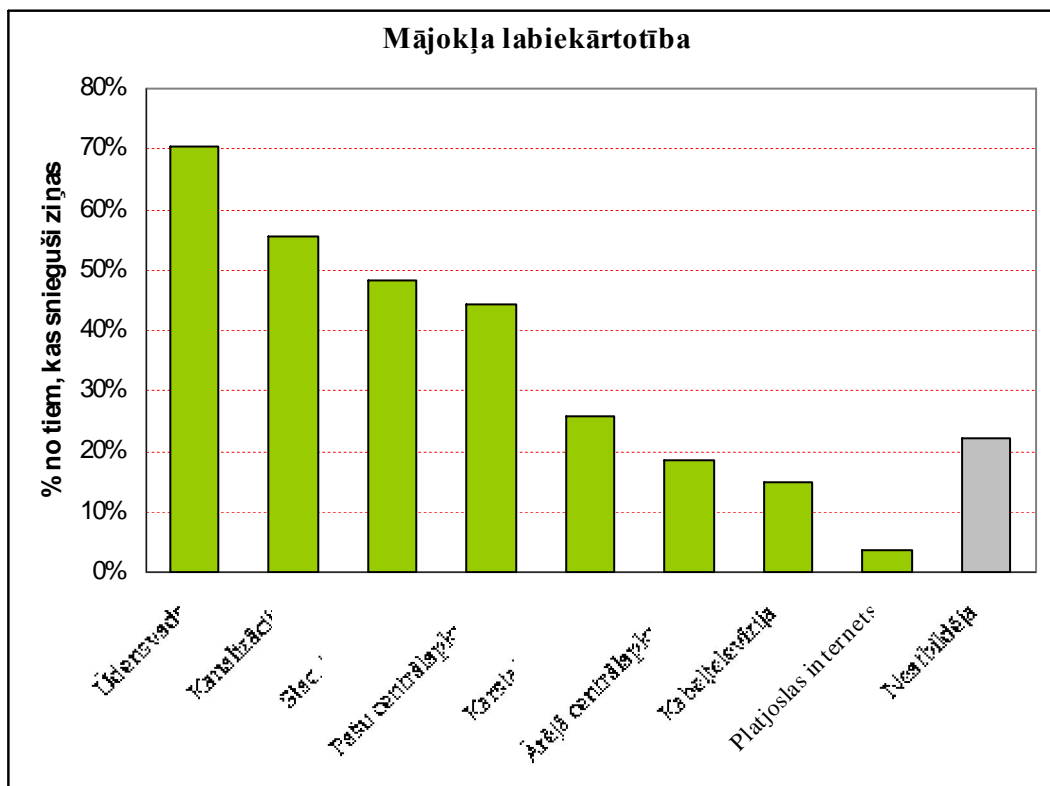
26.ATT. "KOLHOZU" LAIKA DZĪVOJAMĀ APBŪVE BĒRZKROGA CENTRĀ.

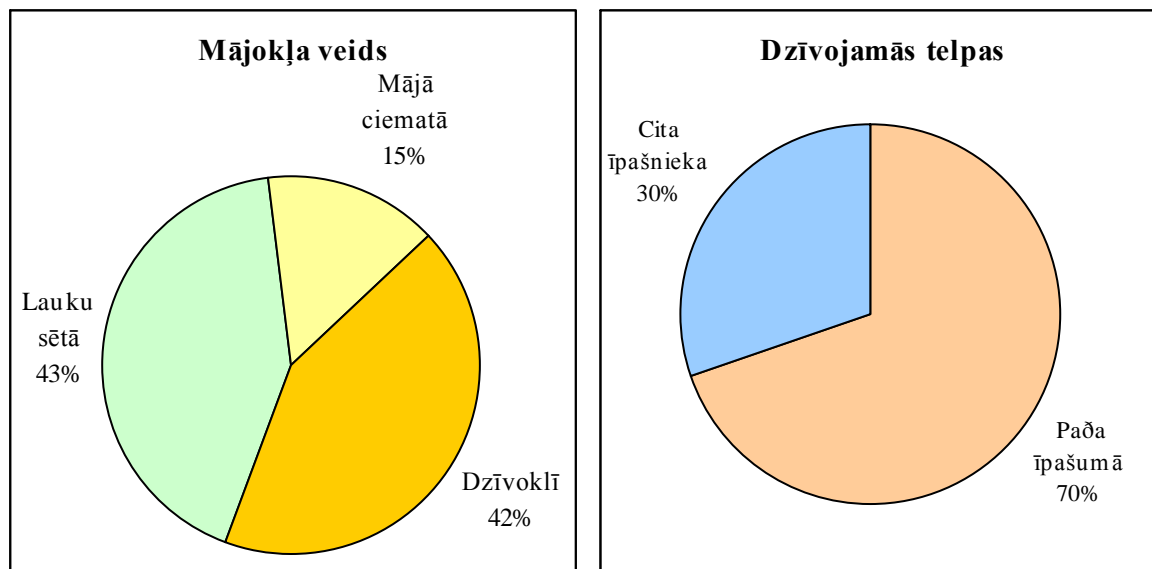
27.ATT. VESLAVAS PAGASTA IEDZĪVOTĀJU MĀJOKĻU LABIEKĀRTOTĪBA PĒC TAUTAS SKAITĪŠANAS DATIEM.

Tautas skaitīšanas metodoloģija nav uzskatāma par pilnīgu, jo nesniedz informāciju par mūsdienās ļoti būtiskiem labiekārtojuma elementiem: komunikāciju tehnoloģiju pieejamību. Tāpēc aptaujā tam pievērsta īpaša uzmanība (28.att.).

28.ATT. VESLAVAS PAGASTA IEDZĪVOTĀJU MĀJOKĻU LABIEKĀRTOTĪBA PĒC APTAUJAS DATIEM.

Stacionārais tālruņa pieslēgums ir nedaudz mazāk kā pusei iedzīvotāju. Ņemot vērā mobilo sakaru izplatību, šis rādītājs nav uzskatāms par zemu; patiesībā tas ir pilnīgi apmierinošs. Satraucoši zems ir platjoslas Interneta pieslēgumu skaits – tāds ir tikai vienam aptaujas respondentam no tiem, kuri snieguši ziņas par labiekārtotību. Kabeļtelevīzijas pakalpojumus izmanto 15% respondentu.

29.ATT. IEDZĪVOTĀJU MĀJOKĻU ATRAŠANĀS VIETAS UN PIEDERĪBA.

Aptaujas respondentu telpisko sadalījumu atspoguļo arī diagramma 29. attēlā. Gandrīz puse no viņiem dzīvo vairākdzīvokļu mājās. Lielākajai daļai apdzīvotās telpas ir pašu īpašumā, tai skaitā privatizētas. 30% dzīvo cita īpašnieka telpās; tās, acīmredzot, tiek īrētas. Nelielā respondence neļauj sīkāk spriest par īpašumā esošo un īrēto telpu raksturu.

5.4. SOCIĀLĀ INFRASTRUKTŪRA

Veselavas pagastā pieejamais sabiedrisko pakalpojumu spektrs ir visumā tipisks nelielai lauku pašvaldībai (13.tab.). Zināms izņēmums ir speciālais bērnudārzs.

1994.g. atvērta **bērnudārzs "Vālodzes"** (30.att.). Darbu uzsāk 3 grupas, kuras apmeklē 54 bērni. Uzsākot 1996./97. mācību gadu, dārziņā bija 11 pedagogiskie darbinieki un jau 83 bērni.

1997.g. tiek izveidots **specializētais bērnudārzs**. Papildus audzinātājiem strādā speciālisti: logopēdi, ārstnieciskās fizikultūras metodiķis, masieris.

2002.g. speciālo pirmskolas iestādi bērnudārzu "Vālodzes" apmeklē 80 bērni ar valodas attīstības, stājas un kustību traucējumiem. Iestādē strādā 28 darbinieki, tās vadītāja ir Iveta Rozenberga.

2007. gadā mainījās bērnudārza finansēšanas shēma: līdzekļi tam tiek piešķirti tieši no Cēsu rajona budžeta, neizmantojot pašvaldību kā starpposmu.

Veselavas pamatskolā (31. un 32.att.) 1996./97. mācību gadu uzsāka 121 skolēns un 11 skolotāji. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, skolēnu skaits pieauga par

deviņiem, bet pedagogu skaits par četriem samazinājās. Pašvaldību gadagrāmata [20] min 103 skolēnus un 19 pedagogus 2003. gadā.

14. TAB. SABIEDRISKĀ SEKTORA PAKALPOJUMI VESELAVAS PAGASTĀ

Nosaukums	Adrese	Pakalpojums
Cēsu rajona policijas pārvalde, Kārtības policijas birojs, 2. nodaļa, 2. iecirknis, Veselavas pagasta inspektors	Veselava, "Viesturi"	Policija: valsts
"Vālodzes", speciālā pirmsskolas izglītības iestāde	"Vālodzes"	Bērnudārzi
Veselavas bibliotēka	Veselava, "Viesturi"	Bibliotēkas
Veselavas feldšeru un vecmāšu punkts	Bērzkrogs, "Vārpas"	Medicīniskā palīdzība: ambulatorā
Veselavas klubs	Veselava, "Viesturi"	Kultūras centri un nami
Veselavas pagasta bāriņtiesa	Veselava, "Viesturi"	Tiesību aizsardzība
Veselavas pagasta padome	Veselava, "Viesturi"	Pašvaldība
Veselavas pagasta padome, sociālais darbinieks	Bērzkrogs, "Vārpas"	Sociālā aprūpe
Veselavas pamatskola	"Skola"	Izglītība: vispārējā
Latvijas lauku atbalsta asociācija	"Brīvnieki"	Biedrības, nodibinājumi

Pagastā ir **tautas nams** ar 120 skatītāju vietām, darbojas jauniešu deju kolektīvs un bērnu mākslas studija. Tautas namā ir viens algots darbinieks, bet kolektīvos piedalās ap 30 veselaviešu.

30. ATT. VESELAVAS PAGASTA BĒRNUDĀRZS.

31.ATT. VESELAVAS PAMATSKOLA.

32.ATT. VESELAVAS PAMATSKOLAS INTERNĀTS.

Bibliotēka izveidota 1919./20.g., tās pirmais vadītājs ir pagasta darbvedis Lugvigs Vanags. Kopš 1965.g. bibliotēku vada Ilga Tomsone. Bibliotēkas fondā ir vairāk nekā 8000 grāmatu. 1996. gadā bibliotēkā bija 143 lasītāji, bet 2007. – vairāk nekā 250.

Pagasta **ticīgie** pieder Cēsu, Raunas, Dzērbenes evaņģēliski luteriskajām draudzēm. 16.g.s. iepretim Veselavas muižai atradusies sv.Nikolaja kapela. Līdz 20.gs. pirmajai pusei ticīgie piederēja Raunas un Dzērbenes ev.lut. draudzēm.

Pie ievērojamākiem Veselavas **novadniekiem** minami:

Pedagogi: rakstnieks publicists Jānis Lapiņš (1885. - 1941.), skolotājs Pēteris Lapiņš (1919.-1978.) filozofs, LLU doc. Voldemārs Bariss.

Ārsti, profesori: Jānis Sīka (1914.g.) ASV, Voldemārs Šederiks (1909.-1944.) Andrejs Dederiks(1911.g.),

Zinātnieki: arheoloģe Anna Zariņa,

Sportisti un sporta darbinieki: Atlantas olimpiādes dalībnieki - soļotājs Aigars Fadejevs (1975.) un airētāja Liene Lutere (1976.), Jānis Ķuzulis, sporta komentētājs Gunārs Sautiņš.

Sabiedriskie darbinieki: rakstnieks publicists Jānis Lapiņš (1885.-1941.), rakstnieks Roberts Alksnis, fotogrāfs Imants Puriņš (fotokluba "Rīga" vadītājs), LR Zemkopības ministrijas valsts sekretāre Ruta Zilvere.

Pirmās Latvijas brīvvalsts laikā pagastā katrs pazina ilggadējo feldšeri M.Grunduli.

Tagad **veselības aprūpi** veic vietējā feldšere Ināra Roce. Divas reizes mēnesī vizītē ģimenes ārstes no Raunas. Tuvākais stacionārs atrodas Cēsīs.

Pirms neatkarības atjaunošanas sabiedriskā dzīve formāli koncentrējās ap oficiāli noteiktajiem kultūras un tautas namu pasākumiem. Nekādas ekonomiska rakstura vai valdības nesankcionētas cita rakstura biedrošanās faktiski netika pieļautas. Tagad pagastā darbojas vairākas **biedrības** ar dažādām funkcijām.

Pēc neatkarības atgūšanas Jau 1992. gadā atjaunota piensaimnieku sabiedrība "Modernieks". Neraugoties uz tīri komerciāliem mērķiem, Piensaimnieku sabiedrība ir arī viens no pagasta iedzīvotājus vienojošajiem spēkiem ar lielu ietekmi uz pagasta sabiedrisko un politisko dzīvi.

1996. gadā dibināta Veselavas Kooperatīvā Krājaizdevu sabiedrība, kas saviem biedriem izsniedz nelielus aizdevumus (līdz Ls 1500). Uz 2002. gada sākumu tajā ir 103 biedri, bet aktīvu apjoms ap Ls 35 000. Valdes priekšsēdētājs ir Aldis Zilveris.

1996.g. reģistrēts mednieku klubs "Veselava", kas faktiski darbojas jau no 1975.g. Klubā ir 48 dalībnieki. Biedri piedalījušies starptautiska līmeņa medību trofeju izstādēs. Kluba vadītājs ir Aivars Mārtiņjēkabs.

No 1997.gada pagastā darbojas sieviešu atbalsta izglītības un kultūras centrs "IEVA", tās 33 dalībnieces, nodarbojas ar Pieaugušo interešu izglītības realizāciju un sociālo darbu. Centra vadītāja ir Dace Kalniņa.

5.5. TEHNISKĀS INFRASTRUKTŪRAS

5.5.1. Autoceli un sabiedriskais transports

Veselavas pagastu šķērso trīs valsts autoceļi (15.tab.). Lielākais no tiem ir valsts galvenais autoceļš A-2 Rīga-Veclaicene, pazīstams arī kā Vidzemes šoseja. Tā ir viena no Vidzemes galvanajām automaģistrālēm, kas sasaista tādus dzīvojamos un infrastruktūras centrus kā Rīgu, Siguldu, Cēsis, Valmieru, Smilteni, Alūksni un ir tranzīta ceļš austrumu virzienā.

Otrs nozīmīgs ceļš ir P-30 Cēsis-Vecpiebalga, kas ir saistošais elements Vidzemes šosejai perpendikulārā virzienā. Var teikt, ka šis ceļš ir lielākas trases Limbaži-Madona elements. Abu lielāko ceļu krustojumā (33.att.) atrodas Bērzkrogs; ceļu nozīmība pagastam, kā jau agrāk bija minēts, atspoguļojas pat tā ģerbonī.

Abi šie ceļi ir asfaltēti. Vidzemes šosejas un Cēsu-Vecpiebalgas ceļa krustojums arī posms uz ziemeļiem no Vidzemes šosejas nesen ir rekonstruēti par Eiropas struktūrfondu līdzekļiem.

Mazāk svarīgs 2. šķiras valsts ceļš V296 savieno Veselavu ar tuvāko lokālo centru – Raunu; šis ceļš ir ar grants segumu.

15.TAB. VALSTS AUTOCEĻI VESELAVAS PAGASTĀ

Indekss	Nosaukums	Posma garums, km	Nozīme	Segums	Zemes nodalījuma josla, m
A2	Rīga-Veclaicene	7,51	Valsts galvenais	Asfalts	Līdz Bērzkrogam 25,0 vai līdz aizsargstādījumiem Aiz Bērzkroga 15,5
P30	Cēsis-Vecpiebalga	8,54	I šķiras	Asfalts	13,5
V296	Rauna-Veselava	1,13	II šķiras	Asfalts	9,5
Kopā		17,18			

1996. gadā pagasta ceļu kopgarums tika uzskaitīts 57,0 km. 2006. gadā finansu atskaites vajadzībām pagastā tika veikta fundamentāla pašvaldībai piederošo ceļu inventarizācija. Visi ceļi un ielas tika apzināti, fotografēti, uzmērīti; novērtēti paši ceļi un to infrastruktūras elementi – caurtekas, ceļa zīmes, u.tml. Saskaņā ar šo inventarizāciju, Veselavas pagasta ceļu un ielu (skat. 16. tabulu) vērtība 2006. gada 15.septembrī bija 983 770 lati.

16.TAB. VESELAVAS PAGASTA AUTOCEĻI

Nr. p.k	Autoceļa nosaukums	Posms, km			Segums	Klātnes platums, m	Vērtība, tūkst.Ls
		no	līdz	garums			
1	2	3	4	5	6	7	8
CEĻI							
1	Kapi-Veselava-A2			2,561	grants	4,5-5,0	85,31
2	Strauti-P-30			0,722	grants	4,0-7,5	23,90
3	Kapi-Veģeri-A2			5,879	grants	4,5-7,5	180,24
4	Strauti-P10			0,405	grants	3,5-5,0	8,79
5	Bērzkalni- A2			0,912	grants	5,0-5,5	20,40
6	Skola- Puķi			3,957	grants	4,5-5,5	124,14
7	Rabākas- Stirnas-Fēlikss			5,940	grants	4,5-5,0	143,76
8	Vanagi-Saulītes-A2			2,870	grants	3,5-4,5	47,62
9	Autoceļš Nr.7-Kausuļi			1,699	grants	4,0	20,56
10	P10-Rauņi-Jokas			4,231	grants	3,0-5,0	105,65
11	P10-Dikļi-Vaives pagasts			5,120	grants	4,0-5,0	42,80
12	A2-Pauļi			0,796	grants	3,5	0,00
13	Stirnas-Podi			0,636	grants	3,0-4,0	0,00
14	Rozītes-Mežgaiļi			1,167	grants, uzl. grunts	3,0-	0,37
15	Zemnieki-Dadzīši			0,120	grants	4,0	1,59
16	A2-Nornieki			0,470	grants	4,5-	7,35
17	Silabuli-Buli			1,481	grants	3,0-4,0	8,62
18	P10-Brīvnieki-gāzesvads			1,822	grants	4,0-6,0	9,23
19	P10-Oðkalni			0,599	grants	4,0-6,0	6,92
20	Puķi-Indrāni			0,510	grants	3,5	7,67
21	P10-Banti	Kopā		1,094			27,01
		0,000	0,220	0,220	Asfalts	7,5	20,57
		0,220	0,511	0,291	Grants	4,0	3,86
		0,511	1,094	0,583	Uzl. grunts	4,0	2,58
22	Rauņi-Vilki -a.c.Nr.11			2,062	grants	3,0	9,88
23	Rozītes-Sīļi			0,630	grants	3,0	1,71
24	Rauņi-Mindaugas			1,088	grants	4,0	14,44
25	P10-Pūpoli			0,571	grants	4,0-5,0	10,98
26	Birzmaļi-Zeikari			1,097	grants	4,0	14,56
27	Pintuļi-Raunas pagasts			1,310	grants, uzl. grunts	3,0-4,0	6,14
28	Griezes-Vilgas			0,711	grants	4,0-	8,12

16. TABULAS NOBEIGUMS

1	2	3	4	5	6	7	8
29	A2-Attīrīšanas iekārtas			0,210	grants	3,0	2,79
30	A2-Upītes			0,351	grants	3,5	1,65
31	Krogzemnieki-Aizvēji			0,324	grants, grunts	5,5	4,88
IELAS							
1	Vālodžu iela			0,635	Asfalts	4,0	21,81

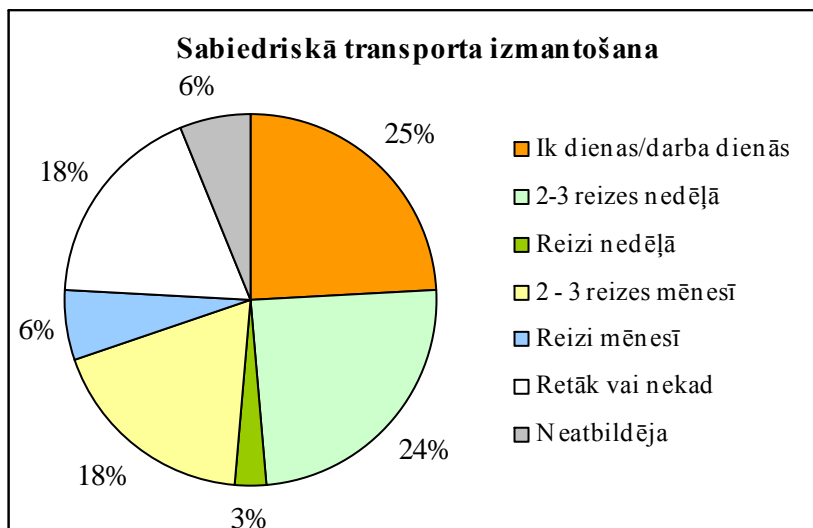

33.ATT. BĒRZKROGA KRUSTOJUMS – VESELAVAS PAGASTA ZĪMOLS.

Transporta plūsma pa ceļiem ir intensīva: pa A-2 apmēram 4000, bet pa P-30 apmēram 1500 automašīnu diennaktī posmā Priekuļi-Bērzkrogs un apmēram 1200 automašīnu diennaktī posmā Bērzkrogs-Vecpiebalga. Ceļam V296 plūsma ievērojami mazāka un nepārsniedz 400 automašīnas diennaktī.

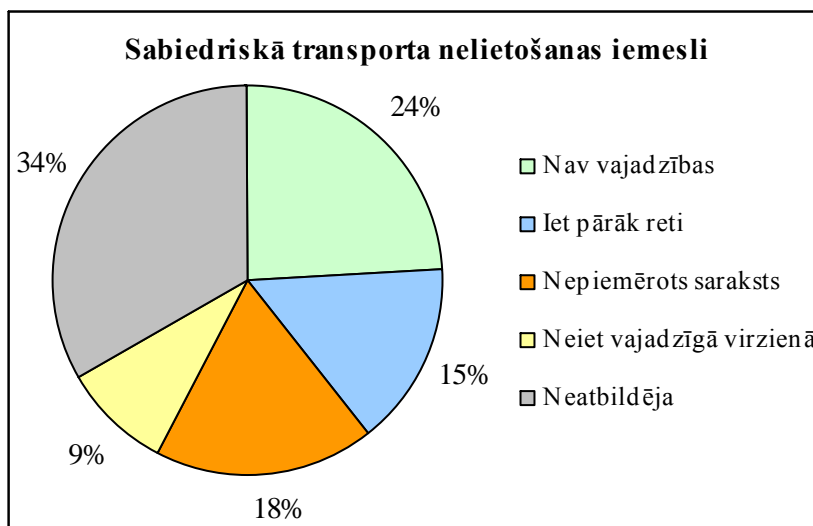
No sabiedriskā transporta veidiem pagasta teritorijā pieejams vienīgi autobuss. Ievērojot pagasta novietojuma īpatnības, nav grūti saprast, kādēļ uz rajona centru – Cēsīm autobusi kursē (vienā virzienā) 9 reizes dienā, bet uz Rīgu – 31 reizi. Caur Bērzkrogu notiek satiksme ar Alūksni, Baltinavu, Cēsīm, Gaujienu, Gulbeni, Madonu, Smilteni, Vecpiebalgu, Viļaku. Tuvākie Vietējie infrastruktūras centri, ko apkalpo pagasta autoceļi, ir Rauna un Priekuļi. Rauna pagasta iedzīvotāji ir nozīmīgs pakalpojumu saņēmšanas centrs.

Katrā ziņā, mazliet vairāk kā puse pagasta iedzīvotāju atsaucas, ka viņi sabiedrisko transportu izmanto bieži (34.att.), bet, spriežot pēc sadalījuma, ceturtā daļa no viņiem to izmanto braukšanai uz darbu.

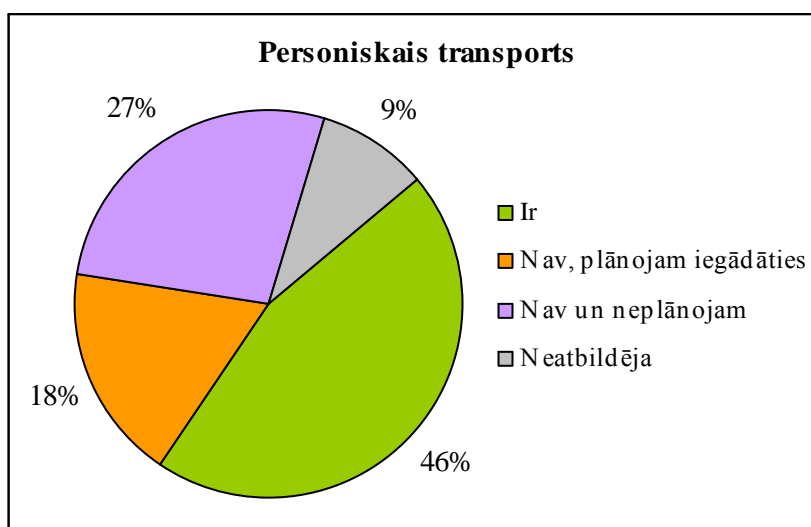
34.ATT. SABIEDRISKĀ TRANSPORTA IZMANTOĀNĀ VESELAVAS
PAGASTĀ

Tie aptaujas dalībnieki, kuri paskaidroja, kāpēc viņi sabiedrisko transportu nelieto vai izmanto reti (34.att.), visbiežāk par iemeslu minēja vajadzības trūkumu. Pārāk reta kustība vai nepiemērots saraksts ir gandrīz līdzīgās daļās apmēram 1/6 respondentu, bet kustības trūkums vajadzīgajā virzienā vismazāk minēts.

35.ATT. IEMESLI, KĀPĒC VESELAVIEŠI SABIEDRISKO
TRANSPORTU NELIETO

Salīdzinot ar informāciju par personisko transportu (35.att.), var mēģināt saskatīt zināmu saikni starp tā īpašniekiem un sabiedriskā transporta lietošanu, bet aizpildīto anketu skaits korektai analīzei nav pietiekams. Situācija ar transportlīdzekļiem un nodomiem to iegādei (36.att.) vienīgi apliecina zināmu pārticības līmeni.

36.ATT. VESELAVAS PAGASTA IEDZĪVOTĀJU APĢĀDĀTĪBA AR PERSONISKO TRANSPORTU.

5.5.2. Gāzesvads

Veselavas pagastu šķērso gāzesvadi ar spiedienu virs 1,6 MPa (maģistrālo gāzesvadu līnijas) Pleskava - Inčukalna pazemes gāzes krātuve (IPGK) ar diametru 700 mm, Izborska – IPGK ar diametru 700 mm un Vireði – Tallina ar diametru 700 mm. Posmu Pleskava – IPGK un Izborska – IPGK garums, saskaņā ar topogrāfijas datiem, pagastā ir 6,36 km, bet posma Vireši – Tallina garums – 0,5 km.

8 m attālumā no gāzesvada atrodas sakaru kabeļi.

Akciju sabiedrība “Latvijas Gāze” informē, ka valstī pagaidām nav tiesiski atrisināts jautājums par a/s “Latvijas Gāze” piederošo komunikāciju (gāzesvadu, gāzes sadales skapju, katoda aizsardzības iekārtu, kabeļu, gāzes regulēšanas staciju, gāzes regulēšanas punktu. u.c.) un to aizsargjoslu uzmērīšanu dabā, iezīmēšanu LR Valsts zemes dienesta robežu plānos un reģistrēšanu zemes gabalu īpašnieku zemesgrāmatās.

5.5.3. Elektrolīnijas

Augstsprieguma (110 kV un vairāk) elektropārvades līniju pagasta teritorijā nav. Vietējo energoapgādi nodrošina vairākas 20 kV un 0,4 kV sprieguma līnijas. 20 kV līnijas ir tikai gaisvadi, bet 0,4 kV – gan gaisvadi, gan kabeļu līnijas. Pagastā ir 44 20/0,4 kV transformatoru punkti.

Visas pagasta saimniecības ir elektrificētas.

90. gadu sākumā, iznīkstot vairākiem lielajiem enerģijas patērētājiem (g.k. lielfermām), vēlāk – arī pieaugot elektroenerģijas izlietojuma efektivitātei, atbrīvojās ievērojama daļa pieslēguma jaudu. Savukārt, jau vairākus gadus stabili pieaug elektroenerģijas patēriņš individuālajā sektorā, jo māsaimniecības arvien vairāk tiek apgādātas ar agrāk nepieejamu sadzīves tehniku. Elektroenerģiju aizvien vairāk izmanto arī ūdens sildīšanai. Nereti tas prasa māju ievadu un iekšējo tīklu rekonstrukciju, jo tie nav piemēroti pieaugušajam jaudas patēriņam. VAS “Latvenergo” pastāvīgi veic uzlabojumus šai jomā.

5.5.4. Sakaru komunikācijas, pasts

Pagastu šķērso vairākas A/S "Lattelecom" maģistrālās līnijas. Ir arī samērā sazarots abonentu līniju tīkls. Stacionārā tālruņa pakalpojumus izmanto gandrīz puse aptaujas respondentu. Infrastruktūra nodrošina platjoslas Interneta pakalpojumu pieejamību Bērzrogā, bet šī iespēja tiek maz izmantota. Veslavā darbojas sabiedriskais Interneta pieejas punkts ar diviem datoriem.

Mobilie sakari pieejami visā pagasta teritorijā. TELE2 un Bite GSM zonu pārklājums pagasta dienvidu daļā ir ierobežots, bet LMT signāls ir labas kvalitātes gandrīz visā pagasta teritorijā. Nedaudz traucējošs faktors ir pagasta reljefs.

Vienīgā pasta nodaļa pagastā atrodas Veslavā. Zināmā mērā tas apgrūtina pasta pakalpojumu izmantošanu Bērzkroga iedzīvotājiem, tāpēc tiek domāts par iespējamu pasta nodaļas pārcelšanu uz turieni.

5.5.5. Citi tehniskās infrastruktūras elementi

Centralizēts ūdensvads un kanalizācija ir tikai Bērzrogā un Veselavas pamatskolā, kur šobrīd ir 31 pieslēgums. Perspektīvā to skaits varētu pieaugt līdz 50 – 65, ietverot arī Veselavas teritoriju. Pārējās pagasta teritorijas daļās dzīvojamo māju apgāde ar ūdeni notiek lielākoties no grodu akām, bet notekūdeņi tiek savākti izsmeljamajās bedrēs. Izņēmums ir skola, kurā nesen uzstādītas jaunas **AnaComb** tipa attīrīšanas iekārtas.

Bērzkrogu apkalpo iekārta **BIO-50**, kuras tehniskais stāvoklis vērtējams kā apmierinošs. Notekūdeņi tiek normatīvi attīrīti un novadīti tuvējā strautā, kas ir Rauņa pieteka. Skolas notekūdeņi nonāk Līčupē (pagasta austrumu daļas robežupe).

Vienotā centrālpakure apkalpo Bērzkroga daudzdzīvokļu mājas un bērnudārzu. Daļā māju ir vietējā centrālpakure, bet lielākoties individuālajā sektorā tiek izmantota krāsns pakure.

5.6. SAIMNIECISKĀ DARBĪBA

5.6.1. Lauksaimnieciskā ražošana

5.6.1.1. Lauksaimniecības zemes un zemes īpašumi

Lauksaimnieciski izmantojamās zemes vidējā vērtība pagastā ir 40 balles. Nav daudz lauku, kuros tā būtu augstāka, bet neviena teritorija pēc saviem kritērijiem neatbilst valsts nozīmes lauksaimniecības zemēm.

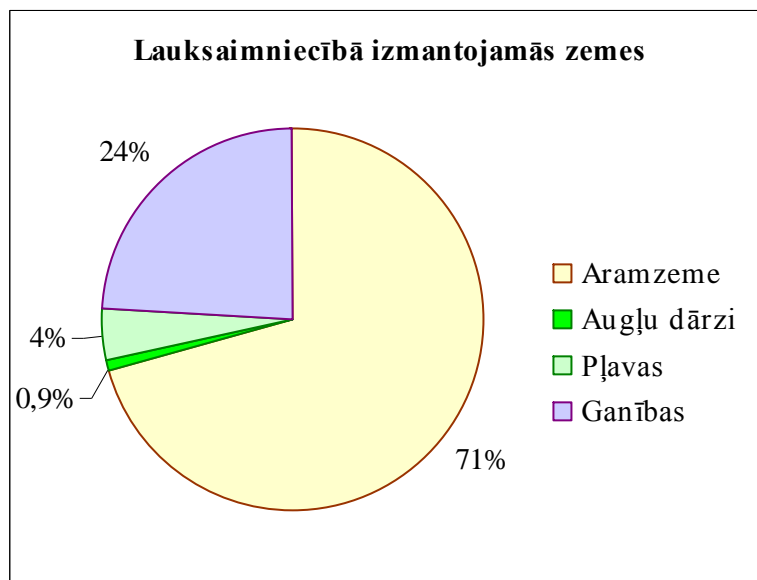
Līdz 1993. gadam pastāvēja SIA "Veselava", bet vēlāk gandrīz visa lauksaimnieciskā ražošana nonāca individuālo zemnieku rokās.

Ziņas par lauku saimniecību zemēm var iegūt no pagasta zemes bilances, bet ļoti detalizētu informāciju par šo un citiem lauksaimniecības darbības rādītājiem sniedz 2000. gadā notikušās lauksaimniecības skaitīšanas dati [21]. Patlaban notiek gatavošanās nākamajai lauksaimniecības skaitīšanai.

Lielāko daļu – gandrīz $\frac{3}{4}$ lauksaimniecības zemju platības pagastā veido aramzeme (37.att.). Tā tiek izmantota intensīvi – apsētās platības pārsniedz 90% (17.

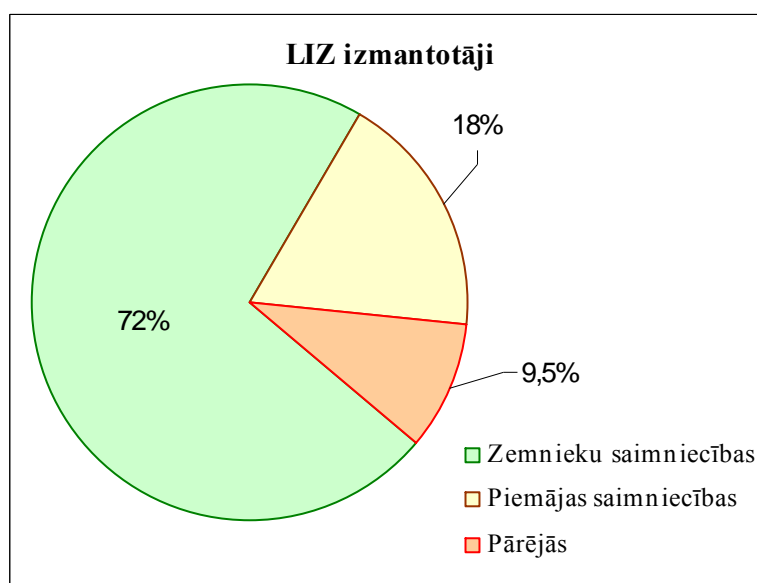
tabula 60. lappusē). Papuvē esošo zemju platība ir ļoti maza, kas liecina par pietiekami racionālu augseku saimniecībās. Neliela daļa aramzemes ir atmatā, tam par iemeslu varētu būt atsevišķu lauku saimniecību iznīkšana nomirstot vai aizbraucot to īpašniekiem, daļa platību varētu būt apsaimniekošanai neizdevīga mitruma režīma vai sadrumstalotības dēļ.

Gandrīz visu atlikušo zemi veido pļavas un ganības, bet ilggadīgo stādījumu platības ir niecīgas, mazāk nekā 1%.

37.ATT. LAUKSAIMNIECĪBĀ IZMANTOJAMĀS ZEMES VESELAVAS PAGASTĀ

Lauksaimniecības zemju lielākie izmantotāji ir zemnieku saimniecības, kuru rīcībā ir gandrīz trīs ceturtdaļas no tām (38.att.).

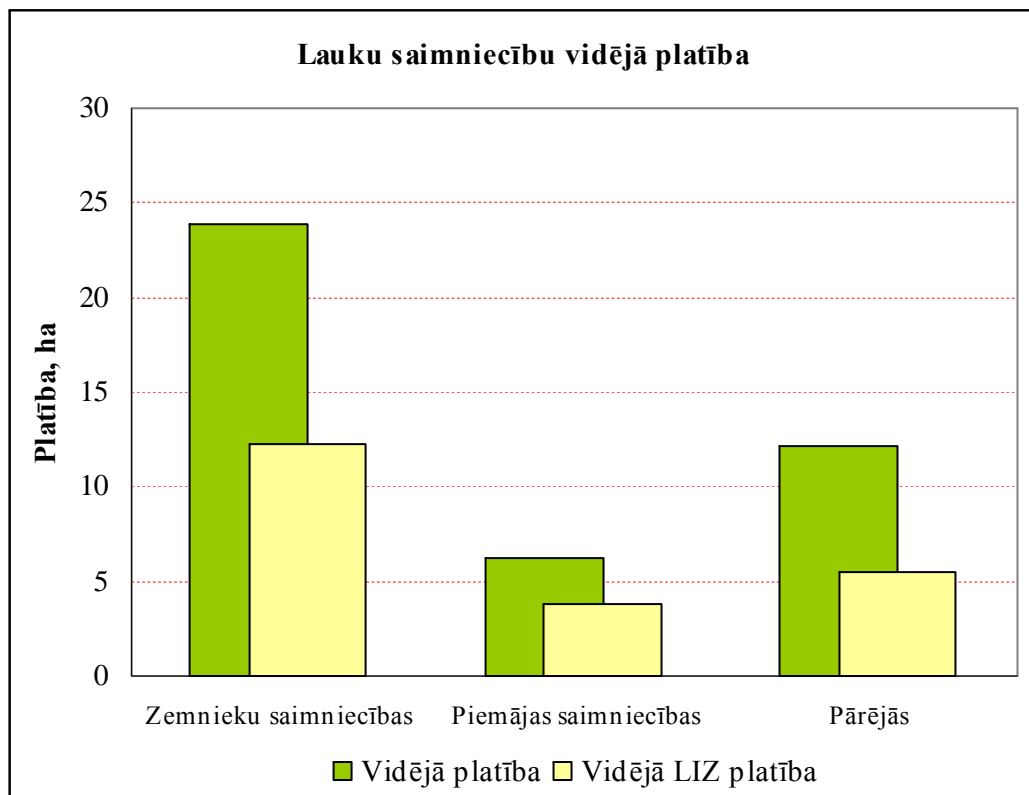

38.ATT. LAUKSAIMNIECĪBAS ZEMJU GALVENIE IZMANTOTĀJI

Zemnieku saimniecības ir samērā lielas. To vidējā platība ir ap 24 hektāriem, bet ir saimniecības, kuru platība pārsniedz 50 ha (39. un 40. att.). Tomēr efektīvai

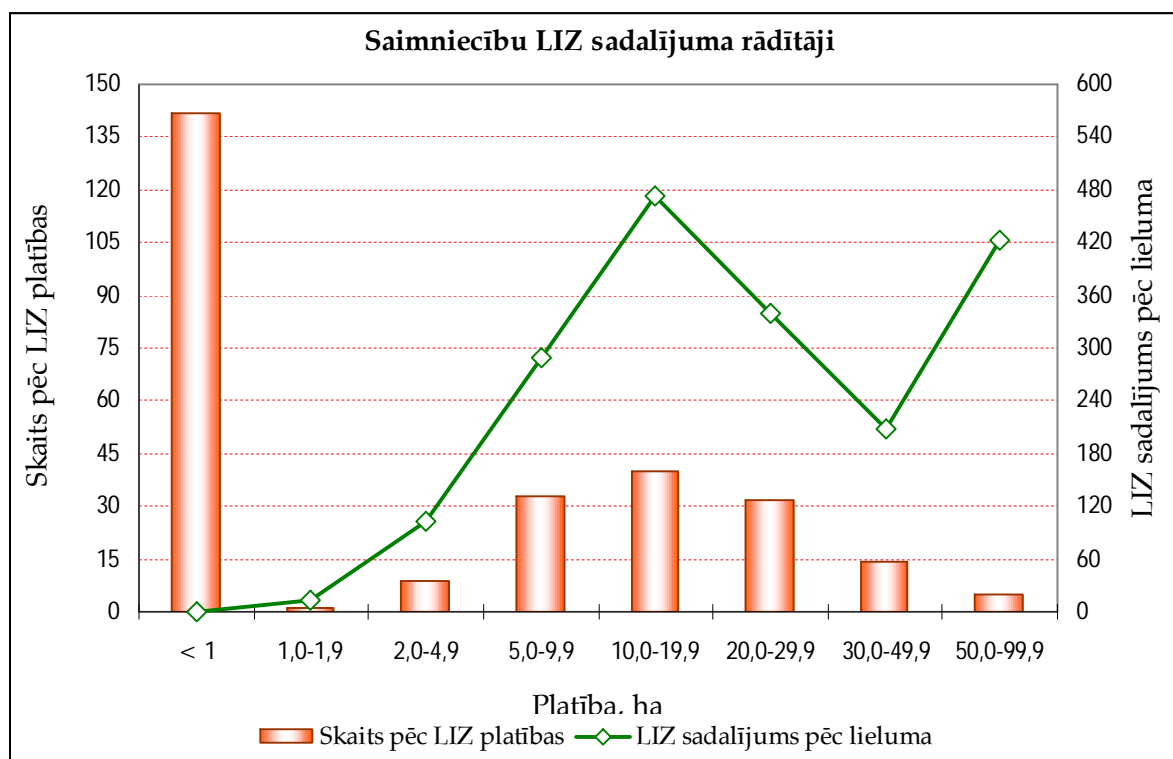
ražošanai tas ir nepietiekami. Vairums saimniecību veido vienlaidu platības – tikai neliela daļa no tām apsaimnieko 4 un vairāk zemes gabalus (17. tabula).

39.ATT. LAUKU SAIMNIECĪBU VEIDU VIDĒJIE PLATĪBAS RĀDĪTĀJI

17.TAB. SAIMNIECĪBU SADALĪJUMS PĒC ZEMES GABALU SKAITA

Zemes gabalu skaits	1	2 - 3	4 - 5	6 - 7	8 - 10	> 10
Saimniecību skaits	57	32	6	3	1	1

40.ATT. LAUKU SAIMNIECĪBU UN TO ZEMJU PLATĪBAS SADALĪJUMS

Apmēram 29% lauksaimniecības zemju skaitīšanas brīdī nav tikušas izmantotas. Lielāko daļu no tām veido mežu, pļavu un ganību platības. No pēdējām tikai neliela daļa tiek kultivētas, bet visumā tiek izmantota zemes dabiskā auglība.

18.TAB. LAUKSAIMNIECĪBAS ZEMJU KONKRĒTO VEIDU IZMANTOĀNA

LIZ kopējā izmantošana, ha						
	LIZ	Aramzeme	Ilggadīgie stādījumi	Pļavas	Ganības	Neizmantota
Kopā	2279	1135	18	85	372	670
vidēji saimniecībā	16	8	0,1	0,6	2,6	4,7
Aramzemes izmantošana						
Aramzemes kopējā platība	Apsētā platība		Atmatas		Papuves	
	ha	% no kopējās	ha	% no kopējās	ha	% no kopējās
1135	1024	90,2	94	8,3	17	1,5
Ilggadīgo stādījumu platības						
Saimniecību skaits ar ilggadīgajiem stādījumiem	% no kopējā saimniecību skaita	Ilggadīgo stādījumu kopplatība, ha	No tiem ražojošie, ha	Ražojošie, % no kopējās ilggadīgo stādījumu platības		
65	45,8	18	11	61,1		

Pļavu un ganību izmantošana						
Pļavu un ganību kopplatība	Pļavas			Ganības		
	visas	kultivētās	kultivētās %	visas	kultivētās	kultivētās %
457	85	27	31,8	372	64	17,2
Pārējās zemes platības (izņemot mežu zemes)						
Pārējās zemes kopplatība	Zem ūdeņiem	Zem ēkām, pagalmiem un ceļiem		Krūmāji	Purvi	
314	98	72		91	44	

5.6.1.2. Lauku saimniecību īpašnieki un profili

Gandrīz visas lauku saimniecības, kas pieder fiziskām personām, ir viena īpašnieka saimniecības (19.tab.). Šis īpašnieks gandrīz vienmēr ir arī faktiskais saimniecības vadītājs. Atsevišķos gadījumos saimniecību vada viņa ģimenes locekļi, bet vēl retāk – citas personas. Diemžēl mazāk nekā pusei lauksaimnieku ir pietiekami laba speciālā izglītība, kas noteikti samazina kopējo saimniekošanas efektivitāti.

10 saimniecības uzskatāmas par īpaši aktīvām, jo sniegušas par sevi ziņu attiecīgos Interneta portālos (20.tab.). Nelielo šo saimniecību skaitu var izskaidrot ar Interneta nepietiekamu pieejamību un lietošanas prakses trūkumu.

19.TAB. SAIMNIECĪBU ĪPAŠNIEKI UN VADĪTĀJI

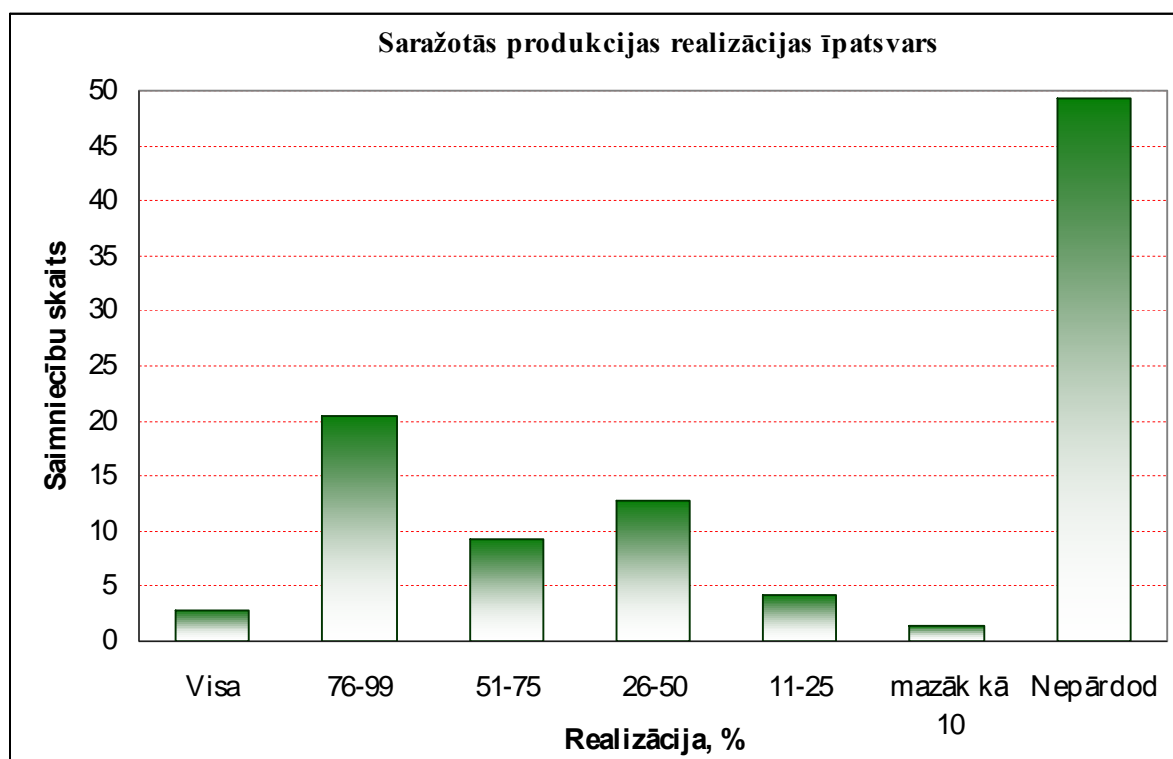
Īpašnieku skaits				
	Saimniecību skaits	% no kopskaita	Zemes kopplatība, ha	% no zemes kopplatības
Viena īpašnieka saimniecības	139	97,9	3932	97,9
Vairāku īpašnieku saimniecības	3	2,1	7	82
Saimniecības pēc vadītāju statusa				
Īpašnieks	Īpašnieka laulātais	Cits ģimenes loceklis		Cita persona
96,5	0,7	1,4		1,4
Saimniecību vadītāju lauksaimnieciskā izglītība				
Augstākā lauksaimnieciskā	Profesionālā lauksaimniecībā	Pamatapmācība	Tikai praktiskā pieredze	
9,2	33,1	7	50,7	

Katrā ziņā, to saimniecību, kuras savu produkciju pārsvarā pārdod, skaits ir daudz lielāks – vairāk nekā 50% produkcijas realizē apmēram 35 saimniecības (41.att.). Tā tomēr ir neliela daļa no saimniecību kopskaita; pārējās realizē tikai savas produkcijas pārpalikumus vai arī to nepārdod vispār. Tādējādi var apgalvot, ka skaitliski lielākajai daļai zemnieku un piemājas saimniecību lauksaimniecība ir kā dzīves un pašpatēriņa iztikas ieguves veids un ainavas kopšanas līdzeklis, nevis saimnieciskā darbība šī vārda ekonomiskajā nozīmē.

20.TAB. EKONOMISKI AKTĪVĀKĀS LAUKU SAIMNIECĪBAS

Nosaukums	Adrese	Darbības profils	Piezīmes
"Alejas"	"Alejas"	Lopkopība	
"Bēberi"	"Vizbuļi"	Bioloģiskā lauksaimniecība	
"Brīvnieki"	"Brīvnieki"	Bioloģiskā lauksaimniecība	
"Caunītes"	"Caunītes"	Lopkopība	
"Jaunkausuļi"	"Jaunkausuļi"	Zivkopība	
"Podnieki"	"Podnieki"	Kažokzvēru audzēšana	
"Liepas Upmaļi"	"Brīvnieki"	Lopkopība	SIA
"Birzmaļi"	"Birzmaļi"	Mežizstrāde	
"Mārkalni"	"Bērzkalni"	Galdnieku darbi	
"Vējaines"	"Vējaines"	Atpūtas bāzes, viesu nami	Viesu nams

Trīs no zemnieku saimniecībām, kuras sniegušas par sevi ziņas Internetā, kā pamata darbību ir uzrādījušas citus darbības veidus, tādējādi diversificējot svas saimniecības riskus. Domājams, ka šādu saimniecību skaits pieaugs.

41.ATT. LAUKU SAIMNIECĪBĀS SARAŽOTĀS PRODUKCIJAS DAĻA, KAS TIEK REALIZĒTA TIRGŪ

Tikai neliela daļa saimniecību nodarbojas ar grāmatvedības uzskaiti (21.tab.). To saimniecību skaits, kas sevi reģistrējušas kā nodokļu maksātājas, aptuveni sakrīt ar saimniecību skaitu, kuras lielāko daļu savas produkcijas pārdod. Tas apstiprina pieņēmumu, ka pārējās saimniecībās realizētajai produkcijai ir pārpalikuma raksturs un nav uzskatāms par stabilu, pietiekami apjomīgu ienākumu avotu.

21.TAB. SAIMNIECĪBAS AR GRĀMATVEDĪBAS UZSKAITI UN VID REĢISTRĒTĀS

Saimniecību ar grāmatvedības uzskaiti		Saimniecību, kuras reģistrētas VID kā nodokļu maksātājas	
skaits	% no kopskaita	skaits	% no kopskaita
19	13,4	47	33,1

Nodrošinājums ar tehniku ir samērā vājš; daudzām saimniecībām mehāniskā vilcēj spēka un citu lauksaimniecības mašīnu nav vispār (221.tab.). Tai pat laikā jāievēro, ka mazajās, it īpaši piemājas saimniecībās šādas tehnikas turēšana ir acīmredzami neizdevīga un nevajadzīga; racionālāk ir izmantot tehniku nomas vai maksas pakalpojuma veidā. Sezonas darbu laikā gan šāda iespēja var būt apgrūtināta.

Piemājas saimniecībās joprojām liels īpatsvars ir roku darbam. To apliecina arī apstākļi, ka lauksaimniecībā nodarbināto skaits ir vairākkārt lielāks par tehnikas vienību skaitu (23.tab.), bet tam pagastā ir liela pozitīva sociālā loma.

22.TAB. LAUKSAIMNIECĪBAS TEHNIKA PAGASTA LAUKU SAIMNIECĪBĀS

Riteņtraktori	Kāpurķēžu traktori	Traktoru piekabes	Traktorvilkmes arkli	Kultivatori	Pļaujmašīnas
82	5	64	45	55	45

23. TAB. SAIMNIECĪBĀS NODARBINĀTO SKAITS

Nodarbināto kopskaits visās nozarēs	Tieši lauksaimniecībā nodarbināto skaits	No tiem strādāja pilnu darba dienu	Nodarbināto skaits, kuriem pamatdarbs ir lauksaimniecībā
220	214	24	130

5.6.1.3. Augkopības un lopkopības raksturojums

Liela daļa augkopības ir vērsta uz lopkopības apkalpošanu – specifiskās lopbarības kultūras aizņem divkārt lielākas platības, nekā visi pārējie laukaugi kopā (24.tab.). Noteikti arī daļa graudaugu ir domāti lopbarībai, ticams, ka pat lielāka, nekā pārtikas graudu daļa, kaut gan precīzu datu par to nav.

24.TAB. LAUKSAIMNIECĪBAS KULTŪRU SĒJUMU PLATĪBAS, HA

Graudaugi	Pākšaugi	Tehniskās kultūras	Kartupeļi	Dārzeni	Lopbarības kultūras	Kopā
230	8	2	69	2	707	1018

Mājdzīvnieku vidū dominē gaļas un piena lopi (25.tab.). To ganāmpulks tomēr nav liels un liek domāt, ka specializētu, ekonomiski spēcīgu saimniecību šai jomā ir ļoti maz. Pārējo lopu skaits ir nenozīmīgs. Mājputni ir praktiski katrā saimniecībā, taču tie domāti tikai pašpatēriņa produkcijai. Biškopība pagastā notiek tikai nelielos apmēros.

Saimniecību, kas pielieto bioloģiskās lauksaimniecības sistēmas, saskaņā ar skaitīšanas datiem pagastā nav, taču stāvoklis ir mainījies tieši pēdējos gados, jo ekonomiski aktīvāko saimniecību vidū pašreiz sevi par tādām apzīmējušas vismaz

trīs. Šīs saimniecības kopā ar vēl citiem lauksaimniekiem ir aicinājušas pasludināt Veselavas pagastu par teritoriju, kas brīva no ģenētiski modificētiem organismiem.

25.TAB. MĀJDZĪVNIIEKU SKAITS

Liellopi		Cūkas	Aitas	Kazas	Zirgi	Mājputni	Bižu saimes
Kopā	Slaucamās govīs						
473	265	515	52	31	14	1035	61

5.6.1.5. Meliorācija

Saskaņā ar lauksaimniecības skaitīšanas datiem, 2000. gadā meliorētas bija 1334 ha jeb 58,5% pagasta LIZ platības. Zemes bilance uzrāda 1514,2 ha meliorēto platību, bet reģionālā lauksaimniecības pārvalde pat 1699,3 ha; atšķirība, acīmredzot, ir uzskaites metodikā, jo meliorācijas darbi šai laikposmā pagastā nav veikti.

Tiek norādīts, ka 199 ha lauksaimniecības zemju ir nepieciešams meliorāciju ierīkot, taču šobrīd zemes apsaimniekotājiem tam izdalīt līdzekļus nav iespējams.

Ziemeļvidzemes reģionālā lauksaimniecības pārvalde savos plānošanas nosacījumos sniedz arī sīkākas ziņas par meliorētajām platībām un to aprīkojumu.

Pavisam pagastā ir 17 meliorācijas objekti – meliorētās teritorijas.

26.TAB. MELIORĀCIJAS OBJEKTU SARAKSTS VESELAVAS PAGASTĀ

Nr.	Nosaukums	Nosusinātā platība, ha	Izbūves gads
1.	Circeņu zemes	34,5	1960.
2.	Līčupes R-68713	249,4	1967./86.
3.	Lielais purvs R-4935	74,1	1961./73./91.
4.	Purmaļi	93,5	1960.
5.	Centra zemes	163	1970.
6.	Mežpauļi	7,4	1958.
7.	Stirnas	17,7	1959.
8.	Kļaviņi	1,0	1940.
9.	Apsītes	17,2	1959.
10.	Bieņupe Pintuļi 20146	43,5	1959.
11.	Gurskas R-57873	107,2	1959./83.
12.	Pūķi Rabākas	170,8	1972.
13.	Skujas R-44797/57644	318	1975./83./91.
14.	Jokas Mindaugas R-69593	397,4	1985./89.
15.	Jokas II	4,6	1986.
16.	Centrs Gurskas Skujas Lielais	n/d	1988.
17.	Gāzesvads Izborska-Inčukalns R	n/d	1990.
	Kopā	1699,3	

Šajās teritorijās atrodas sekojošas meliorācijas sistēmu būves un ierīces:

- regulētas upes, ierīkotas ūdensnotekas	61,9 km
- caurtekas	27 gab.
- liela diametra (30 cm un vairāk) kolektori	2,4 km
- drenu tīkls	696 km
- drenu akas	269 gab.
- drenu iztekas	754 gab.

Diemžēl, telpiskā informācija par augšminētajiem objektiem nebija iegūstama.

Projektētajā režīmā nestrādā 254 ha, t.i. 15% meliorēto platību. Nepieciešama renovācija:

- koplietošanas ūdensnotekām	6 km
- viensaimniecības ūdensnotekām	6 km
- drenu vadu tīklam	152 km

Lauksaimniecības skaitīšanas dati uzrāda, ka sistēmu remonts būtu nepieciešams 42 ha lielā platībā, kas atbilst 1,8% meliorēto LIZ; tas norāda uz meliorācijas sistēmu stāvokļa pasliktināšanos. Lai uzlabotu situāciju, būtu nepieciešamas lieli līdzekļi, kādu šobrīd pagasta zemnieku rīcībā nav.

5.6.1.6. Lauksaimniecības produktu pārstrāde

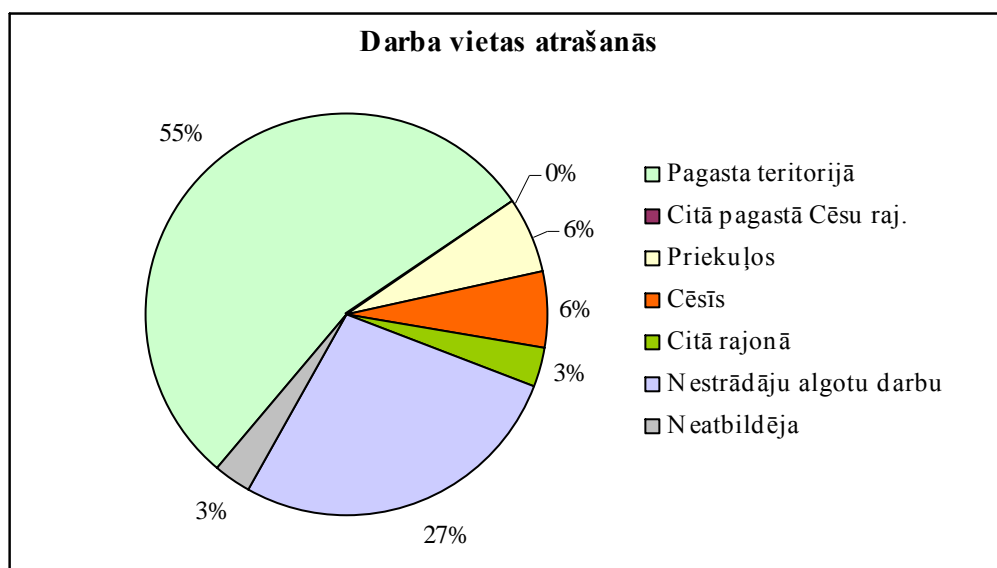
Nozīmīgs lauksaimnieciskās ražošanas elements pagastā ir pārstrādes uzņēmums: piensaimnieku sabiedrība "Modernieks", kas pienu centralizēti vāc no 90 lauku sētām ar savācējciesternu, bet 30 piegādātāji ved paši. Vidēji gadā apstrādā ap 850 tonnu piena, tiek ražots pasterizēts piens, saldaiss un skābais krējums, vājpiena biezpiens. Produkciju realizē piensaimnieku biedrības veikalā, vietējiem sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumiem, Cēsu un Rīgas veikalos. Sabiedrībā strādā 12 cilvēki. Valdes priekšsēdētāja ir Līga Liepiņa.

5.6.2. Nelauksaimnieciskā ražošana, tirdzniecība un pakalpojumi

Latvijā, diemžēl, nav iespējams nepastarpināti iegūt korektu informāciju par teritorijā esošajiem uzņēmumiem. Gan statistika, gan nodokļu institūcijas fiksē uzņēmumus pēc to reģistrācijas vietas, kas var nesakrist un daudzos gadījumos arī nesakrīt ar vietu, kurā uzņēmējdarbība faktiski tiek veikta. Reģistros ir arī daudz "mirušu" uzņēmumu, kas neveic reālu ekonomisko darbību. Pastarpinātā ceļā ziņas varētu iegūt, analizējot iedzīvotāju ienākuma nodokļu maksājumus.

Cits ziņu avots ir Interneta portāli, kas apkopi ziņas par ražotājiem, tirgotājiem un pakalpojumu sniedzējiem. Informācija principā nav pilnīga un arī korekta no juridiskā viedokļa, taču sniedz pietiekami izsmeltošu informāciju teritorijas plānošanas vajadzībām. Ziņas par reāli nefunkcionējošiem uzņēmumiem no attiecīgām datu bāzēm tiek ātri izņemtas. Arī darbības veidu klasifikatori ir tuvāki reālajai dzīvei, salīdzinot ar NACE, un atbilst uzņēmuma reālajai nevis deklarētajai darbībai.

Materiāli šai nodaļai tika iegūtas no portāla "Zaļās lapas" [22], kas jau ilgu gadu sevi ir rekomendējis kā samērā drošu un korektu šādas informācijas avotu.

42.ATT. APTAUJAS RESPONDENTU DARBA VIETAS ATRAŠANĀS.

Pagasta ekonomisko aktivitāti raksturo apstākļi, ka vairāk nekā 2/3 strādājošo iedzīvotāju aptaujas respondentu atrod darbu tepat pagastā (42.att.).

Uzņēmumu vidū vairākums ir sabiedrības ar ierobežotu atbildību (27.tab.), bet netaisnīguma rakstura pakalpojumus piedāvā arī trīs zemnieku saimniecības. Ražojošo uzņēmumu pagastā ir maz (mežizstrāde, galdnieku darbi, arī programmatūras izstrāde); lielākā daļa nodarbojas ar pakalpojumu sniegšanu (7) un tirdzniecību (5).

27.TAB. NELAUKSAIMNIECISKĀ RAPOĢANĀS TIRDZNIECĪBAS UN PAKALPOJUMU UZŅĒMUMI VESELAVAS PAGASTĀ

Nosaukums	Veids	Funkcija	Adrese	Pakalpojums
1	2	3	4	5
"Bērzkrōgs"	SIA	Viesu nams	"Krogzemnieki"	Atpūtas bāzes, viesu nami
"Vējaines"	z/s	Viesu nams	"Vējaines"	Atpūtas bāzes, viesu nami
"IJA"	SIA	Degvielas uzpildes stacija	"Krustkalni"	Degvielas un naftas produktu tirdzniecība
"IJA"	SIA	Degvielas noliktava	"Krustlejas"	Degvielas un naftas produktu uzglabāšana un transportēšana
"Mārkalni"	z/s	Galdniecība	"Bērzkalni"	Galdnieku darbi
"Bērzkrōgs"	SIA	Kafejnīca	"Krogzemnieki"	Kafejnīcas, bāri, restorāni
"Fēlikss"	SIA	Bārs	"Vecie vēži"	Kafejnīcas, bāri, restorāni
"Logins & Co"	SIA	Transporta bāze	"Krustlejas"	Kravu pārvaldājumi: autotransports

1	2	3	4	5
"Birzmaļi"	z/s		"Birzmaļi"	Mežizstrāde
"IJA"	SIA	Veikals	"Krustlejas"	Pārtikas tirdzniecība
"Una K"	SIA	Veikals	"Griezes" 1	Pārtikas tirdzniecība
"Latvijas Pasts"	VAS	Veselavas pasta nodaļa	Veselava, "Viesturi"	Pasts, pasta pakalpojumi
"Progresija"	SIA		Veselava, "Viesturi"	Programmatūra
"Peintbols.LV"	SIA		"Cīpas"	Sporta klubi
Kondrāte B.	privātprakse	veterinārārste	Bēzrkrogs"Āres" 12	Veterinārija

Viens no lielākajiem uzņēmumiem pagastā ir SIA "IJA", kas nodarbojas ar naftas produktu uzglabāšanu un degvielas tirdzniecību; uzņēmumam ir arī savs pārtikas veikals.

Uzņēmējdarbība nereti notiek pielāgotās padomju laika ēkās, kas ar kvalitātēm neizceļas (43.att.). Nereti tām ir arī pagaidu būvju raksturs (44.att.), taču jaunā būvniecība (45., 46.att.) sāk veidot arī zināmas estētiskās vērtības.

43.ATT. BĒZKROGA CENTRA DARĪJUMU APBŪVE: PADOMJU LAIKA UTILITĀRĀ BŪVNICĪBA BEZ ARHITEKTONISKAS VĒRTĪBAS, VIDI DEGRADĒJOŠS OBJEKTS.

44.ATT. VECĀ DEGVIELAS UZPILDES STACIJA UN KAFEJNĪCA.

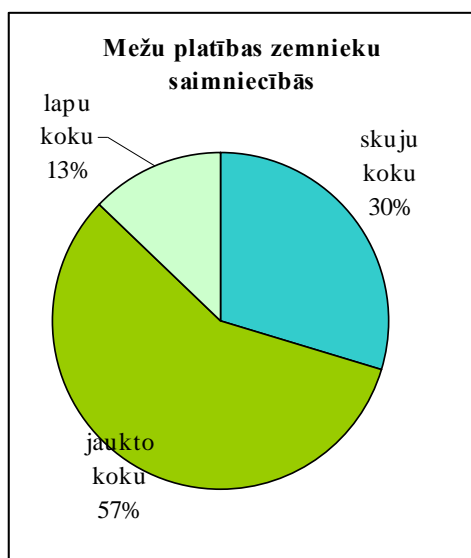
45.ATT. TOP JAUNĀ DUS (2007. GADA JŪNIJA BEIGAS).

46.ATT. VĒJAINES PIRTS AR VIESU MĀJU – VIENS NO LABĀKAJIEM PAGASTA JAUNĀS DARĪJUMU APBŪVES PARAUGIEM.

5.6.3. Mežsaimniecība

Pašvaldības teritorijā atrodas valsts mežu zemes 586,3 hektāru platībā. Tās ir koncentrētas vienā zemes gabalā (kadastra numurs 42940030077), kuru apsaimnieko VAS "Latvijas valsts meži" Rietumvidzemes mežsaimniecības 11. Bērzkroga iecirknis.

47.ATT. MEŽU TIPI ZEMNIEKU SAIMNIECĪBĀS

Šajā teritorijā ietilpst viens mikroliegums un 33 aizsargājami meža nogabali, par kuriem ziņas sniegtas 4.1.2. nodaļā "Mikroliegumi un meža aizsardzība".

Valsts un privāto mežu apsaimniekošanas kārtību nosaka Mežu likums un tam pakārtotie Ministru kabineta noteikumi. Atbilstoši šo normatīvo aktu prasībām, ir izstrādājami meža apsaimniekošanas plāni konkrētajām teritorijām.

Valsts meža apsaimniekošana notiek atbilstoši akciju sabiedrībā izstrādātajiem meža politikas un apsaimniekošanas plāniem. To ietvaros paredzēta izcirtumu apmežošana (163. kvartāla 60. nogabals), bet tā paša kvartāla 53. un 60. nogabalā arī ūdens objektu izveidošana. Jaunu ceļu būvniecība netiek plānota.

Privātajās lauku saimniecībās pavisam ir 1421 ha mežu. Tajos pārsvarā ir jaukti meža tipi (47.att.).

Privāto un pašvaldības mežu apsaimniekošana notiek saskaņā ar individuālajiem plāniem.

Mežsaimniecības uzraudzību veic Valsts mežu dienesta Cēsu virsmežniecības Raunas mežniecība.

5.7. BŪVNIECĪBA

Būvniecība ir viens no galvenajiem cilvēkvidi un ainavu veidojošiem faktoriem. Tas ir arī viens no nozīmīgākajiem indikatoriem, kas raksturo:

- teritorijas iedzīvotāju labklājību,
- ekonomisko attīstību,
- vēstures un kultūras mantojumu un attieksmi pret to,
- kultūrainavu,
- attīstības tendences.

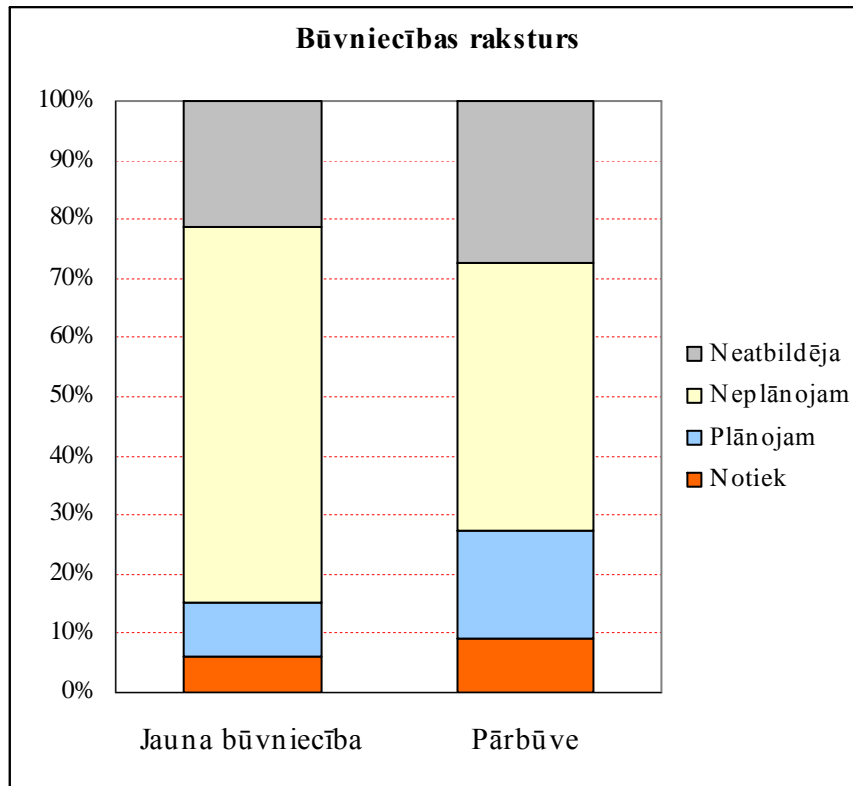
Būvniecības procesu izziņāšana ir absolūti nepieciešama teritorijas plānošanas veikšanai un var atstāt kritisku iespaidu uz teritorijas attīstību kopumā. Tāpēc iedzīvotāju aptaujā tika ietverta virkne jautājumu attiecībā uz to.

15% aptaujas respondentu sniedz ziņas par to, ka viņi vai nu veic vai plāno jaunu būvniecību (33.att.). Esošo ēku pārbūvi veic vai plāno vairāk nekā ceturtdaļa respondentu. Attiecinot to uz māsaimniecību kopējo skaitu, domājams, skaitlis būtu mazāks, bet tas, vienalga, ir uzskatāms par ļoti lielu un apliecina būvniecības buma esamību Latvijā, kas nebūt neaprobežojas ar lielajām pilsētām un to tuvāko apkārtni.

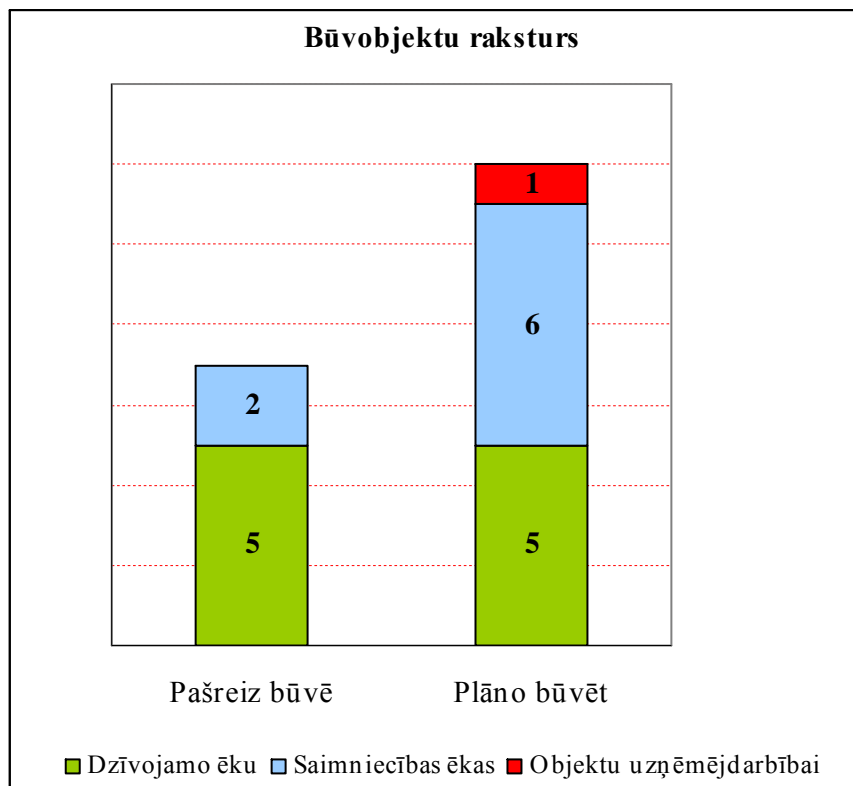
Pašreizējā būvniecībā lielākā daļa darbības koncentrējas dzīvojamā sektorā (48., 49.att.). tas ir saprotams, jo savus dzīves apstākļus iedzīvotāji grib uzlabot pirmām kārtām. Jāievēro arī ziņas par dzīvojamā fonda lielas daļas vecumu, resp., ēku morālo un fizisko nolietojumu.

Būvniecības plānos liela vērība arī saimniecības ēkām – pirtīm, šķūņiem, u.tml. Tikai viens būvniecības nodoms saistās ar uzņēmējdarbības objektiem, bet pašreizējās darbībās to nav vispār. Šis apstāklis norāda uz nelabvēlīgiem faktoriem uzņēmējdarbības attīstībā.

No tiem 15 respondentiem, kas ir atbildējuši uz jautājumu par problēmām būvprojektu saskaņošanā, tikai diviem ir būvprojekti bijuši un tikai viens no tiem atzīst, ka šai procesā bijušas grūtības – process prasa daudz laika.

48.ATT. BŪVNICĪBAS NODOMI UN TO RAKSTURS RESPONDENTU MĀJSAIMNIECĪBĀS.

49.ATT. ESOŠĀS UN NODOMĀTĀS BŪVNICĪBAS RAKSTURS.

Ar būvniecību cieši var būt saistīti zemes transformācijas jautājumi. Vēlmi/nodomu transformāt zemi izteikuši tikai 4 aptaujātie. Divi no viņiem vēlas

lauksaimniecības zemes pārveidot par apbūves zemēm. Vienā gadījumā īpašnieks vēlas lauksaimniecības zemi apmežot, bet citā – ierīkot zivju dīķus.

Iedzīvotāji tika arī lūgti izteikt viedokli par būvniecības rezultātiem pagastā.

Par labas apbūves piemēriem izteikti 13 viedokļi. Dominē bērnodārzs (4 reizes) un jaunā degvielas uzpildes stacija (3 reizes). Divas reizes minēta Bērzkroga ēka, bet pa vienai reizei – pirts Vilkos, medniekmāja Mellužās, Bērzkroga ciema apbūve un Bērzkroga krustojuma teritorija.

Slikta apbūves vērtējumu izpelnījušās muižas dzirnavas un, kontrastējot ar pozitīvajiem viedokļiem, Bērzkroga krustojums. Pēdējā gadījumā viedokļa izteicējs izsaka argumentu – krustojuma nepiemērotību gājējiem.

Apgalvojums, ka kultūras nams, pasts un pašvaldība atrodas nepiemērotā vietā, nav īsti attiecināms uz būvniecību, bet vairāk uz vēsturiskiem apstākļiem, kas veidoja pagasta sociālās infrastruktūras elementu izvietojumu. No Bērzkroga iedzīvotāja viedokļa šādam apgalvojumam var piekrist.

5.8. PAKALPOJUMU PIEEJAMĪBAS KOPĒJAIS NOVĒRTĒJUMS

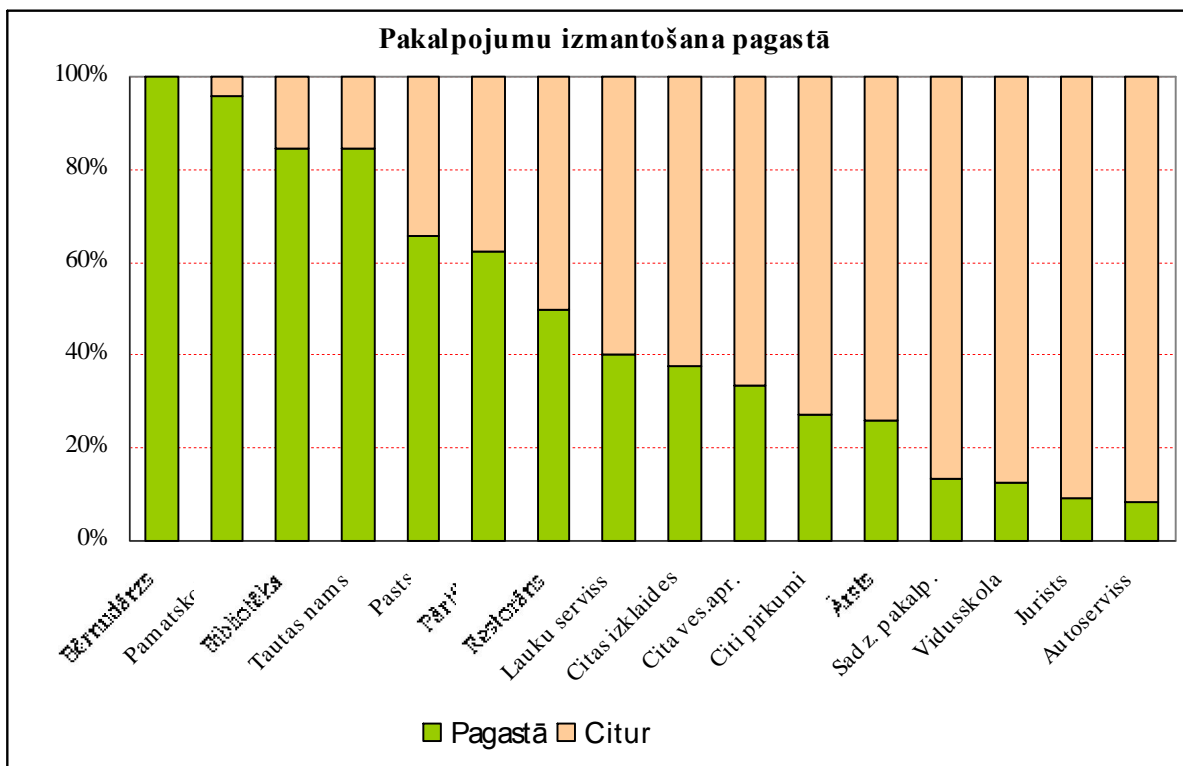
Viens no iedzīvotāju aptaujas pamatzdevumiem bija novērtēt dažādu pakalpojumu esamību un pieejamību Veselavas pagastā, kā arī iegūt ziņas par to, kādi pakalpojumi iedzīvotājus neapmierina. Šāda informācija palīdz risināt arī telpiskās plānošanas uzdevumus.

Vietējo pakalpojumu izmantošanas (50.att.) absolūts līderis ir bērnodārzs, kuru izmanto visi 100% to iedzīvotāju, kas atzinuši pakalpojumu par savai ģimenei nepieciešamu. Tikai nedaudz atpaliek pamatskola, bibliotēka un tautas nams. Piektajā vietā atrodas pasts, kura 63% ir ļoti zems rādītājs, salīdzinot ar citām analogiskām aptaujām. Gandrīz tikpat iedzīvotāju pagastā iepērk pārtikas produktus, kas ir vidējs, tipisks rādītājs. Puse iedzīvotāju labprāt izmanto lauku pašvaldībai netipisko infrastruktūras elementu – restorānu. Pārējo pakalpojumu izmantošanas apjoms ir ievērojami zemāks. Kā kuriozu jāatzīmē vidusskolas izmantošanu, jo pagastā vidusskolas nemaz nav!

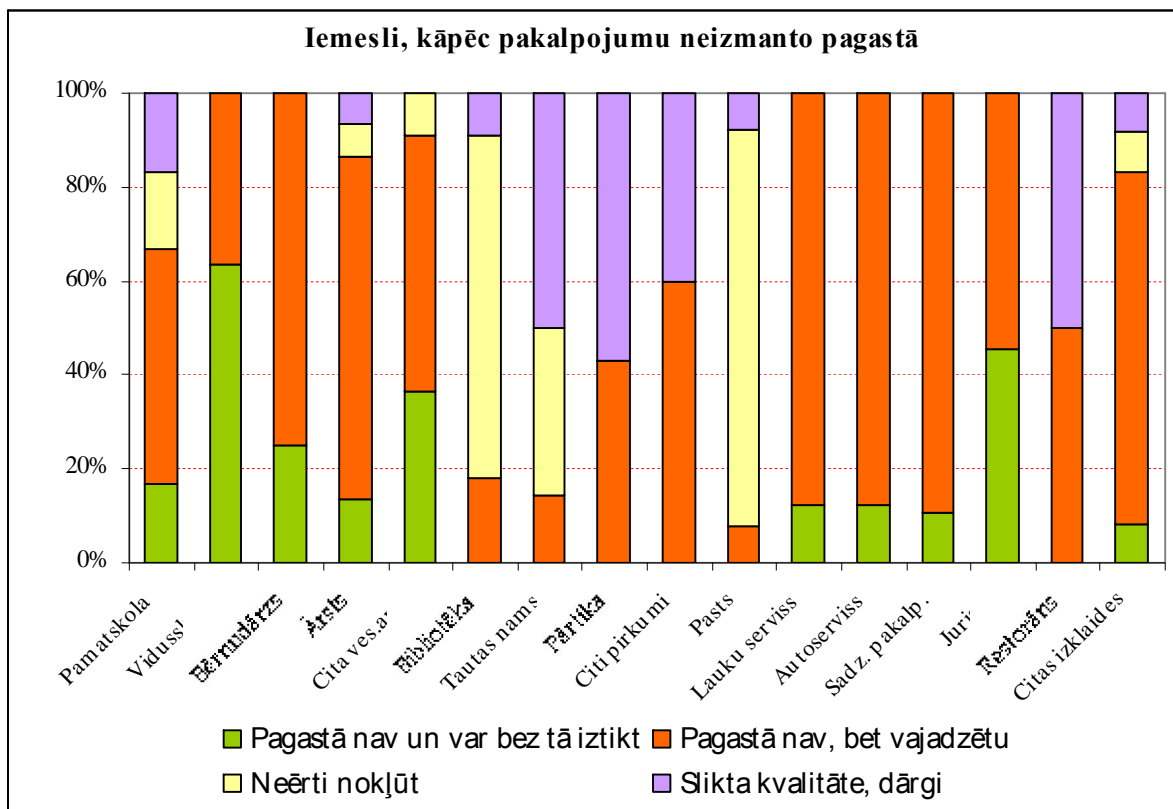
Diemžēl, šis rezultāts un arī daļa no diagrammā 51. attēlā attēlotajiem pakalpojumu neizmantošanas iemesliem ir sekas no tā, ka daļai iedzīvotāju ir bijis grūti tikt galā ar šo anketas daļu. Vienkārša analīze parāda, ka teiktais attiecas uz respondentu daļu ar zemāku izglītības līmeni. Tas samazina aptaujas rezultātu kvalitāti, bet nozīmīgākos secinājumus tomēr iespējams izdarīt.

Pakalpojumu izmantošanai citā vietā, ne pagastā ir visumā tipisks raksturs. Sevišķa uzmanība pievēršama pastam un bibliotēkai – absolūti dominējošs ir viedoklis, ka līdz tiem neērti nokļūt. Acīmredzot, pašvaldībai jādomā par iespējām šīs iestādes pārvietot tuvāk pakalpojumu saņēmējiem. Liela daļa respondentu ir neapmierināta ar pārtikas produktu izvēles iespējām un cenu. Neapmierinoši tiek vērtēti tautas nama pakalpojumi – daļēji neērtās pieejamības dēļ, bet daļēji – tieši ar pakalpojumu kvalitāti. Tas atšķiras no citur veikto aptauju tipiskiem rezultātiem

(parasti cilvēki ar šo pakalpojumu ir vairāk apmierināti) un liek padomāt pagasta vadībai par tautas nama darbības uzlabošanu.

50.ATT. RESPONDENTU DAĻA, KAS NOTEIKTU PAKALPOJUMU VEIDUS IZMANTO PAGASTA TERITORIJĀ

51.ATT. IEMESLI, KĀPĒC PAKALPOJUMUS PAGASTĀ NEIZMANTO TIE RESPONDENTI, KAM TIE BŪTU VAJADZĪGI

Daudzskaitlīgie apgalvojumi, ka pagastā būtu vajadzīgi lauku un autoserviss, sadzīves pakalpojumi un daudzveidīgākas izklaides, ir labs signāls uzņēmējiem.

Savukārt, spriedumi par to, ka “pagastā nav, bet vajadzētu” pamatskolu un bērnudārzu (skaitliski bija tikai atsevišķi šādi apgalvojumi), acīmredzot, ir attiecināmi uz anketas aizpildīšanas grūtībām, par ko jau iepriekš minēts.

6. ANTROPOGĒNĀS SLODZES UN RISKI

6.1. PIESĀRNOTĀS UN POTENCIĀLI PIESĀRNOTĀS TERITORIJAS

Veselavas pagastā neatrodas neviena no Cēsu rajonā fiksētajām 7 piesārņotām vietām. Četras vietas ir minētas kā potenciāli piesārņotas (28.tab.).

Bijusī atkritumu izgāztuve ir slēgta un to paredzēts rekultivēt.

28.TAB. POTENCIĀLI PIESĀRNOTĀS VIETAS VESELAVAS PAGASTĀ [23]

	SIA "IJA" DUS Krustkalni	SIA "IJA" degvielas bāze	Bijusī sadzīves atkritumu izgāztuve	Brīvnieku cūku ferma
	1	2	3	4
Reģistrācija LVGMA datubāzē				
Reģistrācijas Nr.	42948/2508	42948/2509	42948/2510	42948/2511
Datubāzes ieraksta datums	10.09.2004	10.09.2004	10.09.2004	10.09.2004
Objekta atrašanās un raksturojums				
Ģeogrāfiskais platums	57°16'53"	57°16'43"	57°17'56"	57°17'10"
Ģeogrāfiskais garums	25°30'01"	25°29'34"	25°29'26"	25°29'41"
Ortofoto lapas 1:10 000	4324-54	4324-53, 4324-54	4342-13	4342-14
Māja	Krustkalni	Krustlejas	Silenieki	Ozoli
Īpašnieks	SIA "IJA" {1}	SIA "IJA" {1}	Veselavas pagasta padome {1}	
Īpašnieka adrese	Veselavas pag. "Krustlejas"	Veselavas pag. "Krustlejas"	Veselava, "Viesturi"	
Platība, m ²	2000 {1}	2000 {1}	10000 {1}	7000 {1}
Nozare	Automobiļu deg- vielas mazum- tirdzniecība {1}	Cietā, šķidrā un gāzveida kuri- nāmā vairum- tirdzniecība {1}	Atkritumu apsaimniekošana {1}	Cūku audzēšana {1}
Nozares kods	5050 {1}	5151 {1}	9000 {1}	0123 {1}
Objekta lietošana	DUS darbojas {1}	Naftas produktu glabātuve ar 21 virszemes tvertnēm	Nedarbojas {1}	Notiek cūku audzēšana {1}
Papildus ziņas par tipu	Degvielas uzglabāšana	Bijusī mehānisko darbnieku naftas produktu glabātuve	Sadzīves atkritumu izgāztuve	Cūku audzēšana

28. TABULAS NOBEIGUMS

	1	2	3	4
Kopējais aktīvā laika periods	12 gadi (kopā 1992.g.) {1}	32 gadi (kopā 1972.g.) {1}	10-30 gadi (līdz 2000.g.) {1}	10-30 gadi {1}
Tuvākais ezers, dīķis	180 m {3}	325 m {3}	575 m {3}	160 m {3}
Tuvākā upe, strauts	240 m {3}	480 m {3}	200 m {3}	100 m {3}
Ģeoloģiskā situācija	Smilšmāls {4}	Smilšmāls {4}	Smilts {4}	Smilšmāls {4}
Tuvākā aka	270 m {3}	130 m {3}	700 m {3}	130 m {3}
Tuvākās mājas	205 m {3}	170 m {3}	185 m {3}	130 m {3}
Tuvumā ir īpaši jūtīgs objekts	Nav {1}	Nav {1}	Nav {1}	Nav {1}
Pašreizējais teritorijas zonējums	Tehniskā apbūve {1}	Tehniskā apbūve {1}	Rekultivējama teritorija {1}	Lauksaimniecības ražošanas objektu apbūve {1}
Vispārīgās ziņas par piesārņojumu				
Vietas apskate	Nav notikusi	Nav notikusi	Nav notikusi	Nav notikusi
Piesārņojuma iespējamā izplatība	Grunts un gruntsūdens	Gruntsūdens	Grunts un gruntsūdens	Grunts
Gruntsūdens monitorings	Nenotiek	Nepieciešams; nenotiek	Nenotiek	Nenotiek
Piesārņojošās vielas				
1.		Ogļūdeņraži (naftas produkti)	Sadzīves un tiem līdzīgi atkritumi	Dzīvnieku izkārnījumi, urīns un kūstmēsli

Tabulā sniegtās informācijas avoti {numuri figūriekavās}:

Nr.	Gads	Piezīmes
1	2004	Veselavas pagasta padome
2	2004	Valmieras RVP
3	1999	LR satelītkarte
4	2000	Latvijas ģeoloģiskā karte

6.2. NOTEKŪDENU SAIMNIECĪBA UN ŪDENU PIESĀRŅOJUMS

Pagastā ir divi avoti sniedz pārskatus par novadītajiem notekūdeņiem pēc formas 2-Ū (29. tab. 75.lpp., [24]): kooperatīvā sabiedrība "Modernieks" un Veselavas pagasta padome, resp., tās komunālā saimniecība. Pārējie notekūdeņu avoti ir mazi un atsevišķi reģistrēti netiek.

Piensaimnieku sabiedrībai ir lokālās attīrīšanas iekārtas, kas darbojas nepietiekami efektīvi (29.tab. 85.lpp.). Tiek pārsniegtas bioloģiskā skābekļa patēriņa normas (BSP). Šeit sabiedrībai būtu meklējams piemērots risinājums. Kopumā novadīto notekūdeņu apjoms ir neliels un pārējo ingredientu koncentrācijām normatīvi ir ievēroti.

Novadīto notekūdeņu apjoms laikā ir samērā pastāvīgs.

Komunālās saimniecības attīrīšanas iekārtu nominālā jauda ir 50 m³ diennaktī, taču reālā noslodze sastāda ap 15 – 25 m³/dienn. Šādā režīmā attīrīšanas iekārtas nedarbojas pietiekami efektīvi, bet tas nosaka, ka ir ievērojama rezerve jaunu lietotāju pieslēgšanai.

Skolai ir izbūvētas lokālās slēgta tipa attīrīšanas iekārtas.

Attīrīšanas iekārtu dūņas pagastā netiek deponētas un apstrādātas, tās izved reģionālais atkritumu apsaimniekošanas uzņēmums ZAO.

Par notekūdeņu novadišanu apkārtējā vidē ražošanas objektos skaidras informācijas nav; tomēr apkārtējo ūdeņu redzams piesārņojums nav konstatēts un attiecīgas sūdzības nav saņemtas.

Privātajā sektorā daļu saimniecību apkalpo jau minētā pagasta komunālā saimniecība. Pārējās saimniecības lieto izsmelamās bedres. Vairumā gadījumu to saturs periodiski tiek savākts un nogādāts attīrīšanas iekārtās, bet daļa iedzīvotāju to lieto kā mēslojumu.

Paplašinot saimniecību, veicot jaunu dzīvojamo vai saimniecisko apbūvi, notekūdeņu problēmas risināšanai ir jāizmanto labākie pieejamie paņēmieni. Veselavas pagasta apstākļos varētu ieteikt meldru diķus, kas ir ekoloģiski tīrs, drošs un efektīvs attīrīšanas veids. Taču jaunu apbūves teritoriju veidošana nav pieļaujama bez notekūdeņu kopīgas savākšanas un attīrīšanas risinājuma, kam jābūt iestrādātam attiecīgā detālplānojumā.

6.3. GAISU PIESĀRŅOJOŠIE AVOTI

Atskaites forma 2-Gaiss Veselavas pagastā reģistrē 6 stacionāros gaisa piesārņojuma avotus (31.tab. 87.lpp.). Divi no tiem saistīti ar šķidro degvielu saimniecību¹, pārējie ir kokapstrādes uzņēmumi. Reģistrā nav ietvertas kurināmā sadedzināšanas iekārta Bērzkrogā, kas apkalpo daudzdzīvokļu mājas un bērnu dārzu.

Gaisa piesārņojums no stacionāriem avotiem pagastā problēmas nerada un sūdzību par gaisa tīrību nav. Nedaudz sliktāka situācija ir vienīgi autoceļa A-2 tuvumā, kur novērojams difūzais piesārņojums no mobiliem avotiem – transporta līdzekļiem. Autoceļš P-30 šādas problēmas nerada.

---

¹ Ziņu par jauno degvielas uzpildes staciju vēl nav, jo tās darbībā nav pagājis pilns atskaites gads.

29.TAB. NOTEKŪDEŅU ATTĪRĪŠANA VESELAVAS PAGASTĀ [2-Ū]

Attīrīšanas iekārtas				Novadīšanas rādītāji			
Īpašnieks	Id. Nr.	Kategorija	Piesaistīti cilvēki	Veids	Id. Nr.	Gads	Apjoms, tūkst.m ³ /gadā
"Modernieks", koop.sab.	A500300	ANR ¹	Nav	23-Kanāls, grāvis	N500257	2000	1,000
						2001	1,000
						2002	0,900
Veselavas pagasta padome	A500299	ATK ²	170	23-Kanāls, grāvis	N500265	2000	7,300
						2001	7,800
						2002	7,100
				2003		6,200	
				2004		8,000	
				2005		9,205	
				20-Upe			

¹ Normatīvi netīri ražošanas notekūdeņi (ar attīrīšanu)

² Normatīvi tīri komunālie notekūdeņi (ar attīrīšanu)

30.TAB. PALIEKOŠAIS PIESĀRŅOJUMS, K

Īpašnieks	Noplūdes kods	Gads	Piesārņojošā viela, parametrs (piesārņojuma slodze gadā, t/g)						
			Suspendētās vielas	BSP-5	ĶSP	Naftas prod.	SVAV	Kopējais fosfors	Fosfāti
"Modernieks", koop.sab.	N500257	2000	0,31200	1,2100	0,5010			0,01200	0,01000
		2001	0,11700	0,0409	0,1490			0,00037	0,00024
		2002	0,02330	0,0770	0,1360			0,00305	0,00230
Veselavas pagasta padome	N500265	2000	0,24000	0,1940	0,7810	0,00100	0,0170	0,04700	0,04000
		2001	0,33900		0,3120			0,07860	
		2002	0,04600	0,0538	0,3020	0	0,0026	0,03800	0,03700
		2003	0,08370	0,0651	0,5518	0,00564		0,04179	0,03869
		2004	0,10200	0,6980/ 0,0716	2,0320/ 0,6840	0,00010	0,0019	0,03800	0,02900
		2005	0,14480	0,6980/ 0,0754	2,0320/ 0,7825	0,00090	0,0021	0,03280	0,02870

31.TAB. GAISA PIESĀRŅOTĀJU GALVENIE RAKSTU

Nosaukums	Adrese	Kategor.	Ģeogrāfiskās koordinātas		Gads	Piesārņojošā viela		Emisijas ilgums, h/gadā	Izplūde no avota – kopā, t	T	a	i	
			Z plat.	A gar.		Kods	Nosaukums						
"Birzmaļi" ZS, kokapstrādes cehs	"Birzītes"	Neno-saka	Ziņas nesniedz		2000	2930	Organiskie putekļi - koka	195,500	195,500				
"IJA" SIA, degvielas bāze	"Krustlejas"	Neno-saka	Ziņas nesniedz		2000	0401	Ogļūdeņraži	0,192					
						2930	Organiskie putekļi - koka	12,600					
					2001	2930	Organiskie putekļi - koka	21,950	21,950				
						0401	Ogļūdeņraži	0,136					
		2002	C	57°17'	25°28'		0401	Ogļūdeņraži	240	0,092			
							2930	Organiskie putekļi - koka	1900	11,98			
		2003	C	57°17'	25°28'		0401	Ogļūdeņraži	380	0,05			
							2930	Organiskie putekļi - koka	1900	17,15			
		2004	C	57°17'	25°28'		041000	Piesātinātie ogļūdeņraži	40	0,03			
							200001	Cietās izkļiedētās daļiņas	1900	7,2			
200001	Cietās izkļiedētās daļiņas						1500	1,25					
"Birzlejas", z/s	"Birzlejas"	B	57°04'	25°11'	2003	2930	Organiskie putekļi - koka	1720	13,51				
"Birzmaļi", z/s	"Birzmaļi"	C	Nav datu		2002	Nav datu							
"IJA" SIA, DUS	"Krustkalnos"	Neno-saka	Ziņas nesniedz		2000	0401	Ogļūdeņraži		0,240				
					2001	0401	Ogļūdeņraži		0,210				
		C	57°17'	25°28'		2002	0401	Piesātinātie ogļūdeņraži	8760	0,199			
						2003	0401	Piesātinātie ogļūdeņraži	8760	0,16			
						2004	041000	Piesātinātie ogļūdeņraži	8760	0,15			
						2005	041000	Piesātinātie ogļūdeņraži	8760	0,11			
"IJA" SIA, kokzāģētava	"Vidus Birzītes",	C	57°08'32"	25°20'15"	2005	200001	Cietās izkļiedētās daļiņas	1600	1,16				
						200001	Cietās izkļiedētās daļiņas	1260	7,2				

Paskaidrojuma raksts

6.4. ATKRITUMU SAIMNIECĪBA UN CIETO ATKRITUMU AVOTI

Sadzīves atkritumus pagastā neuzkrāj; vienīgā izgāztuve ir slēgta un rekultivējama. Atkritumus izved reģionālais atkritumu apsaimniekošanas uzņēmums ZAO. Līdzīgi arī beigtie dzīvnieki tiek izvesti un pagastā tie nepaliek.

Zināmu problēmu rada iedzīvotāju neapzinība, kā rezultātā nomaļās vietās rodas nelielas, stihiskas izgāztuves un atsevišķas piesārņojuma vietas.

Kā sadzīves atkritumu radītāji pagastā ir minēti 12 īpašnieki, kam pieder 15 šāda veida objekti (32.tab.).

32.TAB. ORGANIZĀCIJAS VESELAVAS PAGASTĀ, KAS REĢISTRĒTAS KĀ SADZĪVES
ATKRITUMU ĢENERĒTĀJI [26]

Nosaukums	Veids	Objekts	Adrese	Galvenais darbības veids pēc NACE
"EGU"	SIA	kokapstrādes cehs "Ooī"	"Mazdikļi"	2010 - Koka zāģēšana, ēvelēšana un impregnēšana
"Alejas"	p/s		"Alejas"	0120 - Lopkopība
"Birzlejas"	z/s		"Birzlejas"	0130 - Augkopība un lopkopība
"Birzmaļi"	z/s		"Birzmaļi"	0130 - Augkopība un lopkopība
"Birzmaļi"	z/s	kokapstrādes cehs	"Birzītes"	
"Brīvnieki"	z/s		"Brīvnieki"	0120 - Lopkopība
"IJA"	SIA	Degvielas bāze	"Krustlejas"	5211 - Mazumtirdzniecība nespecializētajos veikalos
		DUS "Krustkalni"	"Krustkalni"	
		DUS "Viesturi"	"Viesturi"	
		kokzāģētava	"Vidus Birzītes"	
"Veselava"	kopsaimniecība			0120 - Lopkopība
"Maz-Dikļi"	z/s		Bērzkrogs	0100 - lauksaimniecība, medniecība
"Modernieks"	kooperatīvā sabiedrība		"Zemnieki"	1551 - Piena pārstrāde un siera ražošana
Veselavas pagasta padome			"Viesturos"	7511 - Vispārīgā valsts dienestu darbība
"Nameļi"	z/s		"Nameļos"	0120 - Lopkopība

Informācija par radīto atkritumu daudzumu iegūstama vienīgi par Veselavas pagasta padomi (60,5 tonnas nešķirotu sadzīves atkritumu 2006. gadā).

6.5. DABAS UN TEHNOGĒNO RISKU AVOTI

No **dabas riskiem** minami **ģeoloģiskie riski** (iespējamie noslīdeņi) Rauņa senlejā un Gūžupītes gravā. Šajās vietās nav pieļaujama koku izciršana. Ievērojot, ka tās atrodas Rauņa senlejas dabas liegumā un nekāda būvniecība šai teritorijā nav atļauta, attiecīgais risks nav uzskatāms par sevišķi aktuālu.

Klimatisko apstākļu izraisītie **dabisko plūdu riski** Veselavas pašvaldības teritorijā nav aktuāli kā virsmas ūdeņu rakstura dēļ, tā iespējamo apbūves zonu izvietojuma dēļ, rēķinoties pat ar attālāku perspektīvu. Tāpēc pagastam 100 gadu plūdu riska teritorija nav noteikta.

Veselavas pagastā var izdalīt vairākus nozīmīgus **tehnogēno risku avotus**.

Lielākais no tiem ir **eksplozijas un ugunsgrēka riski**, kas saistīti ar maģistrālo gāzesvadu klātbūtni. Latvijā jau ir bijuši vismaz divi tā eksplozijas gadījumi, kā rezultātā notikusi ievērojama apmēra gāzes noplūde un ugunsgrēks. Tāpēc, saskaņā ar Aizsargjoslu likuma prasībām, šim objektam ir noteikta 200 metrus plata drošības aizsargjosla.

Otrs avots ir **transporta riski**, kas saistīti ar Rīgas-Veclaicenes āoseju. Pa to regulāri tiek pārvadātas dažādas bīstamas kravas – degviela, ķīmiskie produkti. Autoavārijas rezultātā kravu saturs var nonākt apkārtējā vidē un radīt vides piesārņošanu vai izraisīt ugunsgrēku. Šī autoceļa riska zona ir noteikta 50 metru platumā. 50 m riska zona noteikta arī degvielas uzpildes stacijām, bet degvielas noliktavai – 100 m, jo tur glabājošies degošo materiālu krājumi ir lielāki.

Parasto satiksmes risku (ceļu satiksmes negadījumi) vidū kā bīstamākās vietas jāmin Bērzkroga krustojums un ceļa A-2 posms pie skolas.

Bīstamo kravu kustība pa autoceļu P-30 irniecīga un šis ceļš nav izdalāms kā risku īpaši apdraudēts. Vēl lielākā mērā tas attiecas uz citiem ceļiem pašvaldības teritorijā.

Tehnogēno risku vidū var minēt arī **teritorijas iespējamu applūšanu**, sabrūkot kādas mākslīgās ūdenstilpes dambim vai slūžu ierīcēm. To nedrīkst jaukt ar dabisko plūdu risku.

7. PAŠVALDĪBAS PADOMES DARBĪBA

7.1. PAŠVALDĪBAS RESURSI

Veselavas pašvaldības funkcijas realizē 7 pagasta padomes deputāti, bet pavisam pašvaldības iestādēs strādā 73 cilvēki.

Lielāko daļu pašvaldības resursu veido nekustamie īpašumi. 33. tabulā redzams, ka galveno vērtību veido ceļi; pēc 2006. gadā veiktās vērtēšanas to vērtība sasniedz gandrīz 1 miljonu latu. Citu īpašumu vērtība ir ievērojami mazāka.

33.TAB. VESELAVAS PAŠVALDĪBAS NEKUSTAMIE ĪPAŠUMI

Zemes lietošanas veids	Platība, ha	Nnovērtējums	Piezīmes
Lauksaimniecības	123,3		
Mēpi	170,5	Ls 88 544	mēpaudzes 140,5 ha
Krūmāji	2,4		
Purvi	11,2		
Zem ūdeņiem	7,4		
Pagalmi	8,5		
Ceļi	58,1	Ls 983 770	
Pārējās	19,3		
Kopā	400,7		

Pagasta kustamā manta tiek regulāri papildināta un atjaunota. Tā, 2006. gadā iegādāti sekojoši pamatlīdzekļi: dators, printeris, signalizācija, putekļu sūcējs, slidkalniņš, sūknis, veļas mašīna, tautas tērpi, u.c. [27].

Pašvaldības resursus finansiālā izteiksmē vislabāk atspoguļo tās bilance (34.tab.)

Tieši ceļu novērtēšanas rezultātā noticis ievērojamai pamatlīdzekļu apjoma pieaugums. Pamatlīdzekļi kopumā un nekustamais īpašums atsevišķi veido bilances aktīvu lielāko daļu. Apgrozāmos līdzekļus gada sākumā aptuveni līdzīgās daļās veidoja krājumi un naudas līdzekļi, bet uz gada beigām naudas līdzekļu īpatsvars palielinājās vairāk nekā 2 reizes. Tas noticis kā uz pamatbudžeta tā uz speciālo budžetu kontu pieauguma rēķina un visumā atspoguļo budžeta reālo ieņēmumu palielināšanos.

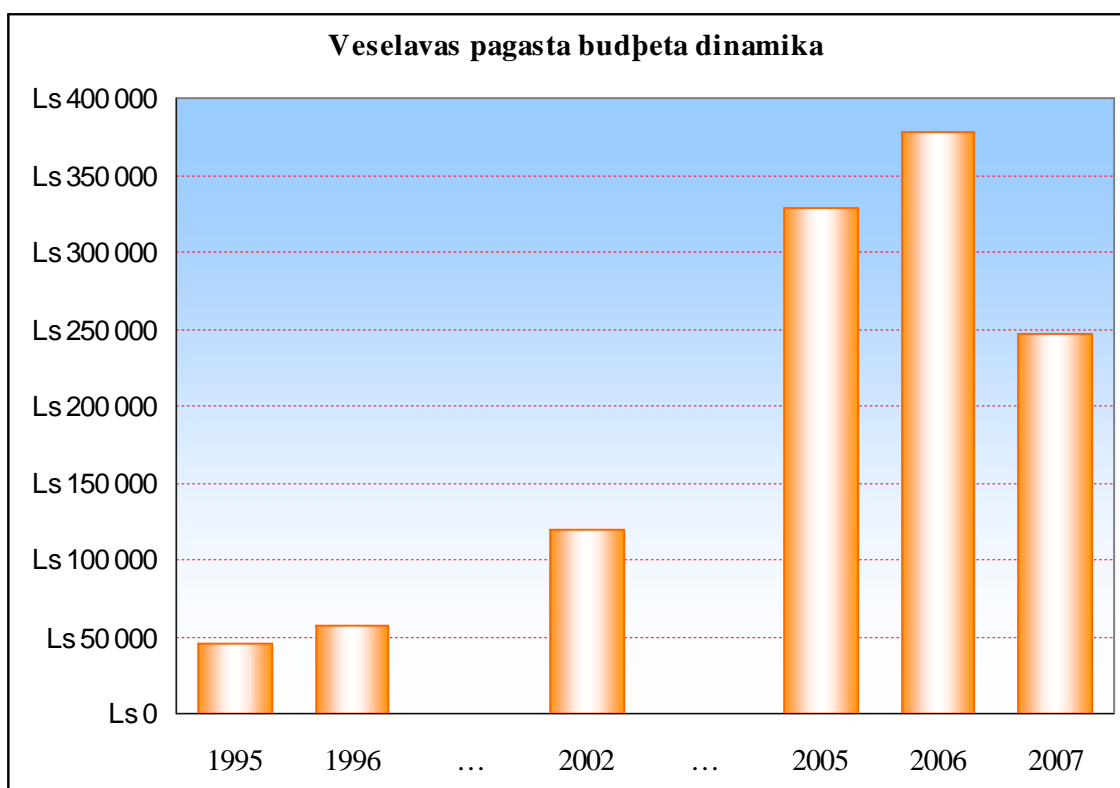
Kreditori nav pārāk liels slogs pašvaldības budžetam.

34.TAB. VESELAVAS PAŠVALDĪBAS 2006. GADA BILANCE

Aktīvs		
	2006. g. sākumā	2006. g. beigās
Ilgtermiņa ieguldījumi	Ls 352 409	Ls 1 430 690
<u>Nemateriālie ieguldījumi</u>	<u>Ls 253</u>	<u>Ls 134</u>
Licences, datorprogrammas	Ls 253	Ls 134
<u>Pamatlīdzekļi</u>	<u>Ls 351 126</u>	<u>Ls 1 427 841</u>
Nekustamie īpašumi	Ls 246 939	Ls 1 253 628
Iekārtas, mašīnas	Ls 26 335	Ls 22 512
Pārējie pamatlīdzekļi	Ls 21 454	Ls 23 558
Nepabeigtā celtniecība	Ls 56 398	Ls 128 143
<u>Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi</u>	<u>Ls 1 030</u>	<u>Ls 2 715</u>
Līdzdalība kapitālā	Ls 1 030	Ls 2 715
Apgrozāmie līdzekļi	Ls 46 426	Ls 74 062
<u>Krājumi</u>	<u>Ls 18 999</u>	<u>Ls 18 029</u>
Izejvielas un materiāli	Ls 773	Ls 2 368
Sīkais inventārs	Ls 18 226	Ls 15 661
Norēķini ar debitoriem	<u>Ls 6 664</u>	Ls 4 807
Nākamo periodu izdevumi	<u>Ls 696</u>	Ls 4 585
<u>Naudas līdzekļi</u>	<u>Ls 20 067</u>	<u>Ls 46 641</u>
Pamatbudžeta konti	<u>Ls 11 368</u>	Ls 24 447
Speciālo budžetu konti	Ls 8 699	Ls 22 194
Bilance	Ls 398 835	Ls 1 504 752
Pasīvs		
Pašu kapitāls	Ls 329 546	Ls 1 399 230
<u>Iepriekšējo budžetu izpildes rezultāts</u>	<u>Ls 90 370</u>	<u>Ls 329 546</u>
Pamatbudžeta	Ls 77 330	Ls 313 668
Speciālā budžeta	Ls 5 556	Ls 8 394
Ziedojumu, dāvinājumu	Ls 7 484	Ls 7 484
<u>Pārskata gada budžeta izpildes rezultāts</u>	<u>Ls 57 786</u>	<u>Ls 1 069 684</u>
Pamatbudžeta	Ls 54 948	Ls 1 056 431
Speciālā budžeta	Ls 2 838	Ls 13 253
Kreditori	Ls 69 289	Ls 105 522
Norēķini par aizņēmumiem un saistībām	Ls 7 440	Ls 25 400
Norēķini par avansiem	Ls 0	Ls 10 211
Norēķini ar piegādātājiem	Ls 36 842	Ls 43 348
Norēķini ar uzņēmumiem un personālu	Ls 124	Ls 150
Norēķini par darba samaksu	Ls 17 570	Ls 7 448
Norēķini par nodokļiem	Ls 7 156	Ls 5 305
Norēķini par nākamo periodu ieņēmumiem	Ls 157	Ls 13 660
Bilance	Ls 398 835	Ls 1 504 752

7.2. FINANSIĀLIE RĀDĪTĀJI

Pēdējo 10 gadu laikā pagasta budžeta ieņēmumu daļa ir uzrādījusi stabilu pieauguma tendenci (52.att.). 2007. gads ir izņēmums, jo, saskaņā ar budžeta plānu, paredzēta ienākumu samazināšanās gandrīz par trešo daļu. Tas neliecina par pagasta ekonomikas pasliktināšanos, jo saistīts ar finansēšanas kārtības maiņu speciālajam bērnodārzam. Ja agrāk tam izlietojamie līdzekļi "gāja" caur pagasta budžetu, tad tagad finansējums notiek tieši no Cēsu rajona budžeta. Līdz ar to attiecīgi samazinās arī budžeta izdevumu daļa un atkrīt šo līdzekļu administrēšanas nepieciešamība; faktiski pagasts no tā ir ieguvējs.

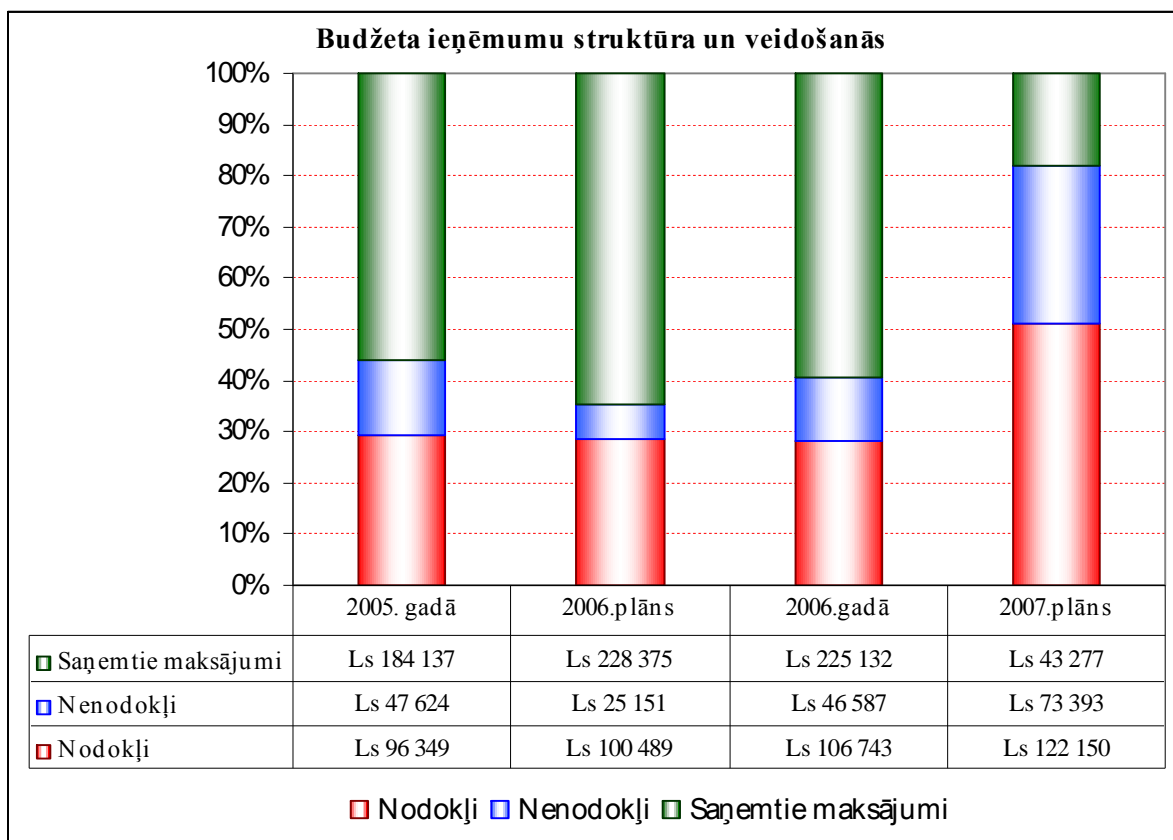

52.ATT. VESELAVAS PAGASTA BUDŽETA DINAMIKA

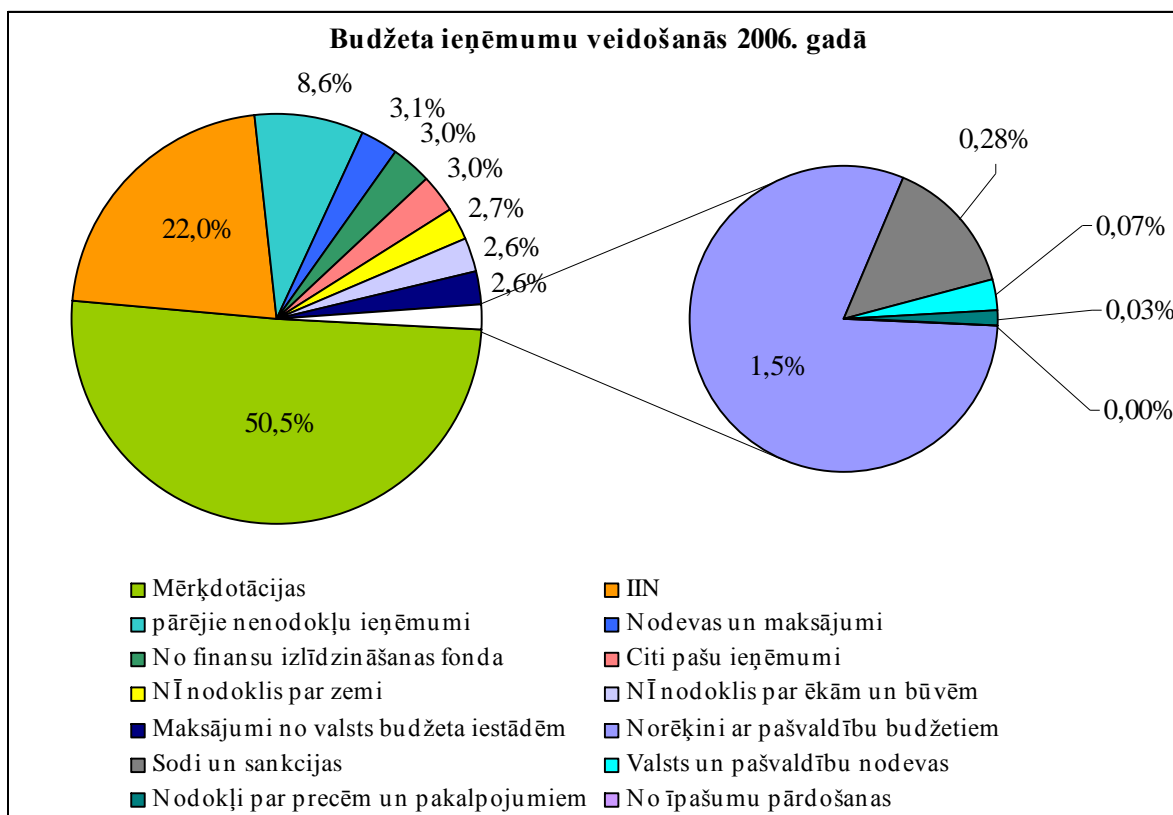
Līdz šim pagasta budžeta ieņēmumu daļā dominēja saņemtie maksājumi (53.att.). Tie veidoja ap 60% budžeta, kamēr nodokļu daļa, kam vajadzētu veidot pašvaldības darbības finansiālo pamatu, nepārsniedza 30%. Lielākā daļa saņemto līdzekļu ir mērķdotācijas izglītības iestādēm. Augšminēto iemeslu dēļ 2007. gadā tās tiek krasi samazinātas (paliek tikai skola) un budžeta "izskats" jau ir daudz veselīgāks, nodokļu daļai veidojot vairāk nekā 50% ieņēmumu, bet kopā ar nenodokļiem generētie pašu ieņēmumi jau pārsniedz vairāk nekā 80% no pagasta budžeta.

Pagasts saņem līdzekļus no izlīdzināšanas fonda, bet šīs summas ir relatīvi nelielas un veido tikai 3% budžeta apjoma. tas apliecina, ka Veselavas pagasta pašvaldības darbībai ir stabils un patstāvīgs finansiālais pamats.

Sīkāka ieņēmumu analīze šobrīd iespējama tikai par 2006. gadu (54.att.).

53.ATT. VESELAVAS PAGASTA BUDŽETA IEŅĒMUMU STRUKTŪRAS GALVENO ELEMENTU DINAMIKA.

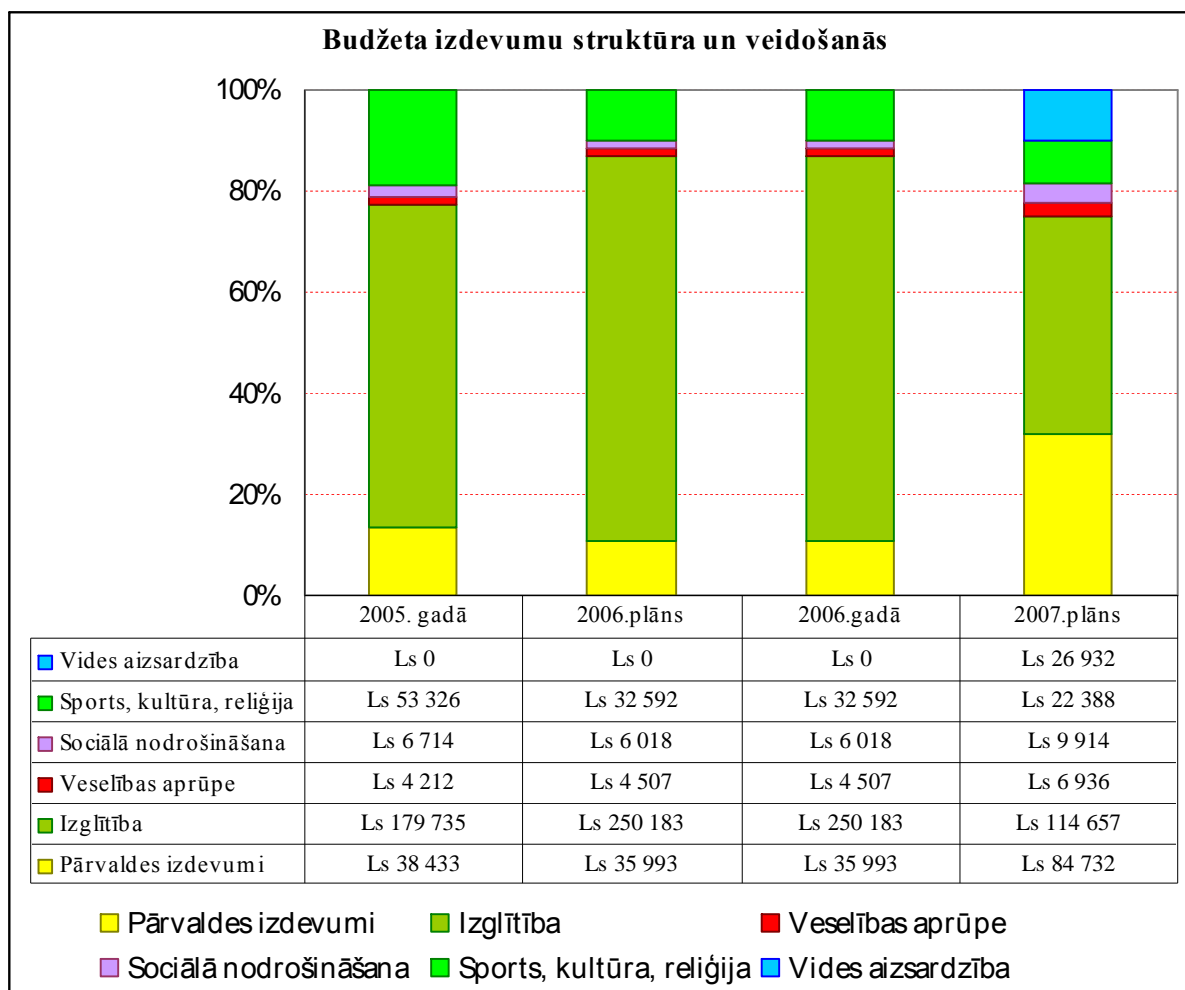

54.ATT. VESELAVAS PAGASTA BUDŽETA IEŅĒMUMU VEIDOŠANĀS.

Izslēdzot mērķdotāciju daļu, redzams, ka iedzīvotāju ienākuma nodoklis veido gandrīz pusi no pašvaldības ieņēmumiem, kas liecina par ekonomisko aktivitāti pašvaldībā (to apliecina arī mazais bezdarba procents). Nekustamā īpašuma nodoklis veido mazu budžeta ieņēmumu daļu.

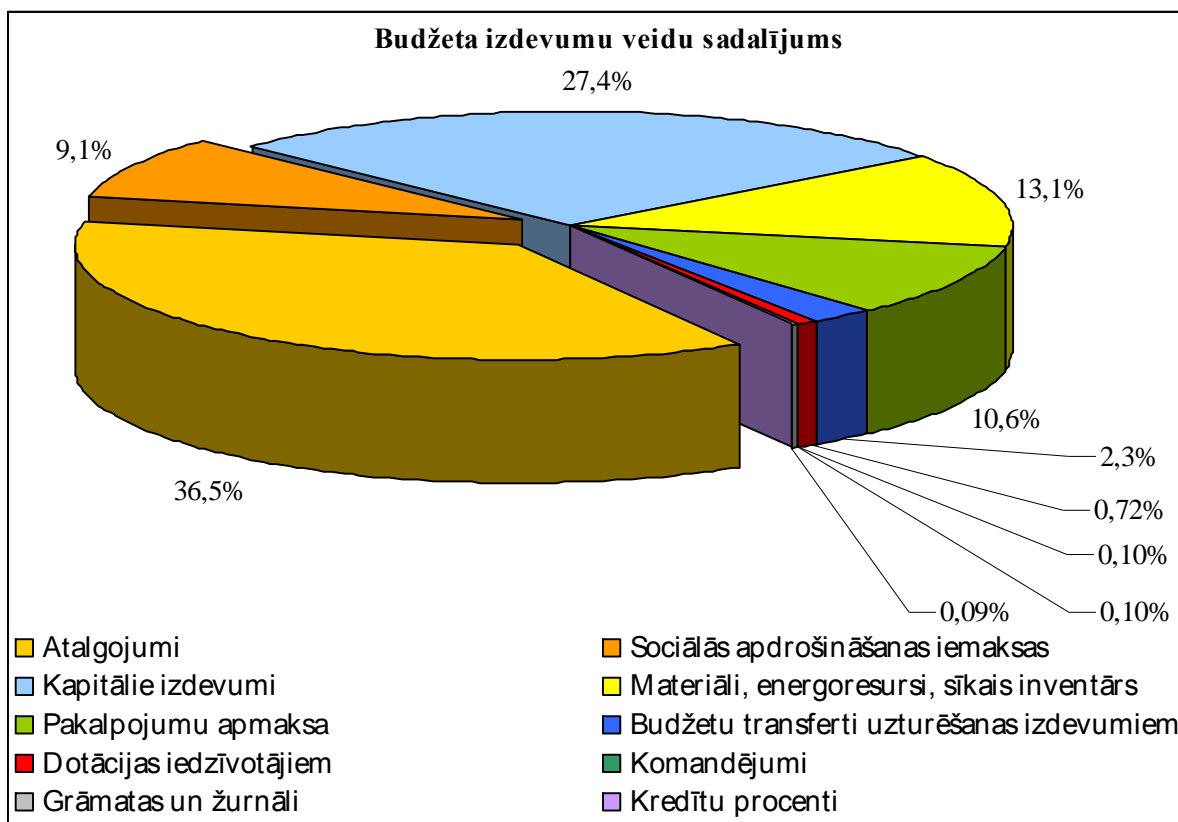
Budžeta izdevumu struktūra (55.att.) korelē ar ieņēmumu pozīcijām: lielākā daļa līdzekļu novirzīti izglītībai, kas aptuveni atbilst mērķdotāciju daļai ieņēmumos.

55.ATT. VESELAVAS PAŠVALDĪBAS BUDŽETA IZDEVUMU
FUNKCIONĀLĀ STRUKTŪRA UN TĀS DINAMIKA.

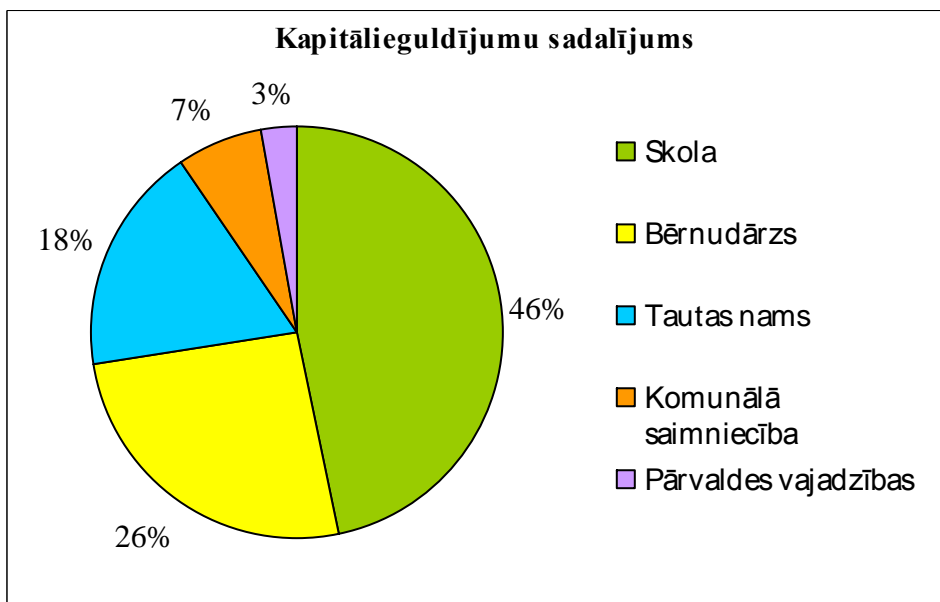
2007. gadā proporcionāli lielāku daļu (uz izglītības izdevumu samazinājuma rēķina) ieņem pārvaldes izdevumi. Jāievēro, ka daļa no tiem vērsti uz pašvaldības īpašuma sakopšanu un saglabāšanu. Izdevumi vides aizsardzībai saistīti ar skolas attīrīšanas iekārtu iegādi un uzstādīšanu.

Apskatot budžeta uzdevumu sadalījumu pēc ekonomiskajām kategorijām (56.att.), redzams, ka Veselavas pagasta budžets nav tikai patēriņa budžets – vairāk nekā ceturtdaļa no tā aiziet kapitālieguldījumos. Tomēr atalgojumi kopā ar sociālās apdrošināšanas izmaksām veido gandrīz pusi budžeta. Tas ir labi no strādājošo viedokļa (jāatceras, ka pagasts ir lielākais darba devējs teritorijā), bet ilgtermiņa stratēģijā būtu svarīgi šo daļu palielināt absolūtos skaitļos, taču samazināt proporcionāli.

56.ATT. VESELAVAS PAGASTA BUDŽETA IZDEVUMU
EKONOMISKĀ STRUKTŪRA.

Apskatot investīciju sadalījumu (57.att.), redzams, ka vislielākos ieguldījumus saņēmis izglītības un kultūras sektors.

57.ATT. VESELAVAS PAGASTA BUDŽETA INVESTĪCIJAS

Skolai pieslēgts Internets, daļēji nomainīts Tautas nama jumts un veikts remonts daļai telpu, veikti kapu kapelas remonts un bērnudārza siltināšanas darbi, izstrādāts komunālās saimniecības attīstības projekts.

2007. gadā kapitālieguldījumu daļā plānoti sekojoši darbi:

- tūrisma attīstība – dabas takas, muižas kompleksa restaurācija,
- līdzekļu piesaiste ceļiem, ūdens apgādei;
- tautas nama jumta rekonstrukcijas pabeigšana,
- tautas nama telpu remonts,
- skolas logu nomaiņa,
- sociālās palīdzības mājas ierīkošana.

Sīkāks pārskats par pašvaldības budžeta ieņēmumiem un izdevumiem pievienots 35. un 36. tabulās.

35.TAB. VESELAVAS PAŠVALDĪBAS BUDŽETA IEŅĒMUMI, LŠ

	2005. gadā	2006.plāns	2006.gadā	2007.plāns
<u>IEŅĒMUMI KOPĀ</u>	<u>328110</u>	<u>354015</u>	<u>378462</u>	
Nodokļi un nenodokļi	143973	125640	153330	
Nodokļi	96349	100489	106743	122150
Tiešie nodokļi	95784	99924	106626	
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis	65761	79924	85845	110498
iepriekšējā gada atlikums	1050	1473	1473	
par pārskata gada ieņēmumiem	64711	78451	84372	
Īpašuma nodokļi	30023	20000	20781	11652
<u>Nekustamā īpašuma nodoklis</u>	<u>30023</u>	<u>20000</u>	<u>20781</u>	
<u>NĪ nodoklis par zemi</u>	<u>11186</u>	<u>10000</u>	<u>10621</u>	
kārtējā gada	9182	8426	9047	
iepriekšējo gadu parādi	2004	1574	1574	
<u>NĪ nodoklis par ēkām un būvēm</u>	<u>18837</u>	<u>10000</u>	<u>10160</u>	
kārtējā gada	11590	10000	10152	
iepriekšējo gadu parādi	7247	0	8	
Nodokļi par precēm un pakalpojumiem	565	565	117	
Azartspēļu nodoklis	565	565	117	
Nenodokļi	47624	25151	46587	73393
Nodevas un maksājumi	13862	13862	11983	
Valsts un pašvaldību nodevas	328	328	259	
Valsts nodevas pašvaldību budžetā	287	287	212	
Pašvaldību nodevas	41	41	47	
Citi pašu ieņēmumi	13534	13534	11724	
par izglītības pakalpojumiem	4103	4103	4367	
par nomu un īri	1716	1716	908	
par pārējiem pakalpojumiem	7715	7715	6449	

35. TABULAS NOBEIGUMS

	2005. gadā	2006.plāns	2006.gadā	2007.plāns
Sodi un sankcijas	884	876	1092	
pārējie nenodokļu ieņēmumi	10584	9229	33512	
Par dzīvokļu un komun. pakalpojumiem	4922	4921	5358	
Pārējie	5662	4308	28154	
No īpašumu pārdošanas	22294	1184	0	
no ēku un būvju pārdošanas	7000	0	0	
no zemes īpašumu pārdošanas	0	1184	0	62686
no kustamās mantas realizācijas	15294	0	0	
Saņemtie maksājumi	184137	228375	225132	43277
<u>Norēķini ar pašvaldību budžetiem</u>	<u>7983</u>	<u>8136</u>	<u>6046</u>	20757
par izglītības iestāžu pakalpojumiem	6729	6729	4639	
pārējie norēķini un maksājumi	1254	1407	1407	
<u>Maksājumi no valsts pamatbudžeta</u>	<u>157259</u>	<u>208398</u>	<u>207245</u>	22520
<u>Mērķdotācijas</u>	<u>156859</u>	<u>198398</u>	<u>197245</u>	
teritorijas plānojumu izstrādei	3500	0	0	
investīcijām	37000	78701	78701	
no rajona padomes	105359	117044	117044	
pārējās mērķdotācijas	11000	2653	1500	
<u>Maksājumi no valsts budžeta iestādēm</u>	<u>400</u>	<u>10000</u>	<u>10000</u>	
pārējie maksājumi	400	10000	10000	
<u>No finansu izlīdzināšanas fonda</u>	<u>18895</u>	<u>11841</u>	<u>11841</u>	

36.TAB. VESELAVAS PAGASTA BUDŽETA IZDEVUMI, LŠ

	2005. gadā	2006.plāns	2006.gadā	2007.plāns
Izdevumi pēc valdības funkcijām, norēķini				
Izdevumi pēc valdības funkcijām				
PĀRVALDES IZDEVUMI	38433	35993	35993	84732
<u>Uzturēšanas izdevumi</u>	<u>29951</u>	<u>33357</u>	<u>33357</u>	
<u>Kārtējie izdevumi</u>	<u>29951</u>	<u>33357</u>	<u>33357</u>	
Atalgojumi	11415	12455	12455	
Sociālās apdrošināšanas iemaksas	2793	2878	2878	
Komandējumi	0	160	160	
Pakalpojumu apmaksa	12475	14103	14103	
Materiāli, energoresursi, sīkais inventārs	3268	3761	3761	
<u>Kapitālieguldījumi</u>	<u>8482</u>	<u>2636</u>	<u>2636</u>	
Kapitālie izdevumi	8482	2636	2636	

36. TABULAS TURPINĀJUMS

	2005. gadā	2006.plāns	2006.gadā	2007.plāns
IZGLĪTĪBA	179735	250183	250183	114657
Pirmskolas bērnu iestādes	111780	145603	145603	
<u>Uzturēšanas izdevumi</u>	<u>101596</u>	<u>120013</u>	<u>120013</u>	
<u>Kārtējie izdevumi</u>	<u>101596</u>	<u>120013</u>	<u>120013</u>	
Atalgojumi	65703	78814	78814	
Sociālās apdrošināšanas iemaksas	16994	20608	20608	
Komandējumi	138	201	201	
Pakalpojumu apmaksa	4764	4902	4902	
Materiāli, energoresursi, sīkais inventārs	13997	15445	15445	
Grāmatas un žurnāli	0	43	43	
<u>Kapitālieguldījumi</u>	<u>10184</u>	<u>25590</u>	<u>25590</u>	
Kapitālie izdevumi	10184	25590	25590	
Vispārizglītojošās skolas	67955	104580	104580	
<u>Uzturēšanas izdevumi</u>	<u>57652</u>	<u>58224</u>	<u>58224</u>	
<u>Kārtējie izdevumi</u>	<u>56909</u>	<u>57898</u>	<u>57898</u>	
Atalgojumi	21023	21876	21876	
Sociālās apdrošināšanas iemaksas	5299	5160	5160	
Pakalpojumu apmaksa	12092	10932	10932	
Materiāli, energoresursi, sīkais inventārs	18355	19822	19822	
Grāmatas un žurnāli	140	108	108	
<u>Maksājumi par aizņēmumiem</u>	<u>743</u>	<u>326</u>	<u>326</u>	
Kredītu procenti	743	326	326	
<u>Kapitālieguldījumi</u>	<u>10303</u>	<u>46356</u>	<u>46356</u>	
Kapitālie izdevumi	10303	46356	46356	
VESELĪBAS APRŪPE	4212	4507	4507	6936
Veselības punkti	4212	4507	4507	
<u>Uzturēšanas izdevumi</u>	<u>4212</u>	<u>4507</u>	<u>4507</u>	
<u>Kārtējie izdevumi</u>	<u>4212</u>	<u>4507</u>	<u>4507</u>	
Atalgojumi	2870	3172	3172	
Sociālās apdrošināšanas iemaksas	743	764	764	
Pakalpojumu apmaksa	197	183	183	
Materiāli, energoresursi, sīkais inventārs	402	388	388	

36. TABULAS TURPINĀJUMS

	2005. gadā	2006.plāns	2006.gadā	2007.plāns
SOCIĀLĀ APRŪPE, APDROŠINĀŠANA	6714	6018	6018	9914
Sociālās aprūpes pakalpojumi	3872	2757	2757	
<u>Uzturēšanas izdevumi</u>	<u>223</u>	<u>129</u>	<u>129</u>	
<u>Kārtējie izdevumi</u>	<u>223</u>	<u>129</u>	<u>129</u>	
Pakalpojumu apmaksā	5	13	13	
Materiāli, energoresursi, sīkais inventārs	218	116	116	
<u>Subsīdijas un dotācijas</u>	<u>3649</u>	<u>2628</u>	<u>2628</u>	
Dotācijas iedzīvotājiem	3649	2628	2628	
Bāriņtīskas un pagasttīskas	2842	3261	3261	
<u>Uzturēšanas izdevumi</u>	<u>2842</u>	<u>3261</u>	<u>3261</u>	
<u>Kārtējie izdevumi</u>	<u>2842</u>	<u>3261</u>	<u>3261</u>	
Atalgojumi	2224	2552	2552	
Sociālās apdrošināšanas iemaksas	576	597	597	
Pakalpojumu apmaksā	22	66	66	
Materiāli, energoresursi, sīkais inventārs	20	46	46	
Dzīvokļu saimniecība, kom. pakalpojumi	22706	21013	25013	
<u>Uzturēšanas izdevumi</u>	<u>22328</u>	<u>14384</u>	<u>18384</u>	
<u>Kārtējie izdevumi</u>	<u>22328</u>	<u>14384</u>	<u>18384</u>	
Atalgojumi	6455	6919	6919	
Sociālās apdrošināšanas iemaksas	1610	1578	1578	
Pakalpojumu apmaksā	10656	4228	4228	
Materiāli, energoresursi, sīkais inventārs	3607	1659	5659	
<u>Kapitālieguldījumi</u>	<u>378</u>	<u>6629</u>	<u>6629</u>	
Kapitālie izdevumi	378	6629	6629	
SPORTS, KULTŪRA, RELIĢIJA	53326	32592	32592	22388
Bibliotēkas	2973	3399	3399	
<u>Uzturēšanas izdevumi</u>	<u>2973</u>	<u>3399</u>	<u>3399</u>	
<u>Kārtējie izdevumi</u>	<u>2973</u>	<u>3399</u>	<u>3399</u>	
Atalgojumi	1753	1934	1934	
Sociālās apdrošināšanas iemaksas	405	386	386	
Pakalpojumu apmaksā	507	471	471	
Materiāli, energoresursi, sīkais inventārs	226	406	406	
Grāmatas un žurnāli	82	202	202	

36. TABULAS NOBEIGUMS

	2005. gadā	2006.plāns	2006.gadā	2007.plāns
Kultūras, tautas nami	50353	29193	29193	
<u>Uzturēšanas izdevumi</u>	<u>12642</u>	<u>11209</u>	<u>11209</u>	
<u>Kārtējie izdevumi</u>	<u>12642</u>	<u>11209</u>	<u>11209</u>	
Atalgojumi	4328	4757	4757	
Sociālās apdrošināšanas iemaksas	1037	1120	1120	
Pakalpojumu apmaksas	5245	3508	3508	
Materiāli, energoresursi, sīkais inventārs	2032	1824	1824	
<u>Kapitālieguldījumi</u>	<u>37711</u>	<u>17984</u>	<u>17984</u>	
Kapitālie izdevumi	37711	17984	17984	
Pārējie izdevumi	9895	8197	8197	
<u>Subsīdijas un dotācijas</u>	<u>9895</u>	<u>8197</u>	<u>8197</u>	
Budžetu transferti uzturēšanas izdevumiem	9895	8197	8197	
VIDES AIZSARDZĪBA	0	0	26392	

Noteikta nozīme ir arī speciālajiem budžetiem (privatizācijas fonds, autoceļu fonds, dabas resursu nodoklis, u.c.), bet to daļa pagasta ekonomikā ir neliela un tāpēc tie šeit sīkāk apskatīti netiek.

8. TERITORIJAS ZONĒJUMA VEIDOŠANAS PRINCIPI

8.1. TERITORIJAS PLĀNOTĀS (ATĻAUTĀS) IZMANTOŠANAS VEIDI

Atbilstoši teritorijas faktiskajai un plānotajai izmantošanai, tā ir sadalīta zonās, kur katrai no tām ir noteikta funkcionālā nozīme. Atbilstoši šīm funkcijām, tiem noteikti tie apbūves veidi, kas var tikt izvietoti dotajā teritorijā, kā arī galvenie parametri, kas raksturo jaunveidojamās gruntsgabalus tajā. Detalizēti šīs prasības katrai zonai izklāstītas Teritorijas izmantošanas un apbūves saistošajos noteikumos, kas ir Veselavas pagasta Vietējais likums. Šajā Paskaidrojums rakstā zonu apraksts satur tikai galvenās ziņas par tām un paskaidro to veidošanas principus.

Teritorijas izmantošanas noteikumu veidošanas princips ir pietiekami elastīgs un neierobežo pagasta apstākļiem un vajadzībām reālo būvniecības un saimniecisko darbību būtiski vairāk, kā to nosaka vispārējā likumdošana, pieminekļu un vides aizsardzības prasības.

DzS – individuālo (savrupmāju) apbūves zona.

Savrupmāju (ģimenes māju) apbūves zona nozīmē teritoriju, kurā galvenais zemes un būvju izmantošanas veids ir savrupmāju (vienas ģimenes vai divu ģimeņu dzīvojamo māju) vai dvīņu māju (divu bloķētu vienas ģimenes dzīvojamo māju) apbūve, kur katra no tām izmantojama vienīgi kā vienas vai vairāku kopā dzīvojošu ģimeņu mājoklis. Tajā var izvietoties arī vietējas nozīmes mazumtirdzniecības un sociālo pakalpojumu infrastruktūras objekti.

Savrupmāju apbūves teritorijas ir ievērojami palielinātas, salīdzinot ar faktisko stāvokli. Tas darīts ar ilgtermiņa perspektīvu, ievērojot potenciālo iedzīvotāju vēlmi uzlabot savu dzīves vidi, kā arī pēdējā laikā novērojamo augošo interesi individuālai būvniecībai no pagasta nerezidentu puses.

DzM – mazstāvu dzīvojamās apbūves zona.

Mazstāvu dzīvojamās apbūves zona nozīmē teritoriju, kuras galvenais izmantošanas veids ir mazstāvu vairākdzīvokļu namu un rindu māju dzīvojamā apbūve ar īres vai privātiem dzīvokļiem. Arī šeit var būt nelieli mazumtirdzniecības un sociālo pakalpojumu infrastruktūras objekti – veikali, bērnu iestādes, u.c.

Daļai iedzīvotāju dzīves apstākļi nav uzskatāmi par normāliem, bet viņu rīcībā nav pietiekami daudz līdzekļu, lai viņi situāciju spētu risināt paši. Paredzams, ka pēc dažiem gadiem būs iespējas risināt šo problēmu ar vairākdzīvokļu māju būvniecību. Labiekārtotu dzīvokļu pieejamība palīdzēs arī piesaistīt pagastam izglītotus cilvēkus.

JD – jauktā darījumu apbūves zona.

Jauktas darījumu objektu apbūves zona nozīmē teritoriju, kur galvenais zemes un būvju izmantošanas veids ir darījumu iestādes un mazumtirdzniecības un

pakalpojumu objekti, kā arī vairākdzīvokļu nami. Pieļaujama vieglās ražošanas uzņēmuma, kas rada tikai nebūtisku piesārņojumu, izvietošana.

Pašvaldības atrašanās nozīmīgu ceļu krustpunktā ir labs priekšnoteikums šādas darbības, respektīvi, apbūves attīstībai; to pierāda sekmīgā "Bērkroga" un citu pakalpojumu infrastruktūras objektu darbība. Tāpēc, ievērojot perspektīvu, attiecīgās apbūves zonas teritorija ir ievērojami paplašināta, izdalot tai zemes tieši Rīgas-Veclaicenes un Cēsu-Vecpiebalgas ceļu krustojuma tuvumā.

S – sabiedriskās apbūves zona.

Jauktas sabiedriskās apbūves zona nozīmē teritoriju, kuras galvenais izmantošanas veids ir objekti, kas domāti iedzīvotāju apkalpošanai – pārvaldes, izglītības, kultūras, u.tml. iestādēm, sporta būvēm. Pieļaujami nelieli mazumtirdzniecības objekti un atsevišķi dzīvojamās apbūves objekti, kur tie jau atrodas.

Šo infrastruktūru, ievērojot pagasta situāciju un attīstības iespējams atstāt tais teritorijās, kur tā jau atrodas; plānotās teritorijas ir nedaudz palielinātas, salīdzinot ar pašreizējām.

RR – rūpnieciskās ražošanas apbūves zona.

Ražošanas un noliktavu apbūves zona nozīmē teritoriju, kuras galvenais izmantošanas veids ir ražošanas, transporta un noliktavu uzņēmumi un iestādes, arī tādi, kam ir noteiktas sanitārās vai citas aizsargjoslas vai īpašas prasības transportam.

RT – ražošanas tehniskās apbūves zona.

Tehniskās apbūves zona nozīmē izbūves teritoriju, kur galvenais zemes un būvju izmantošanas veids ir valsts un pagasta inženierkomunikāciju objekti, kā arī transporta un noliktavu uzņēmumi un iestādes.

L – līnijbūvju teritorijas.

Līnijbūvju izbūves teritorija nozīmē maģistrālo un vietējo ielu teritoriju, kur galvenais zemes un būvju izmantošanas veids ir autotransporta, gājēju un velosipēdistu satiksme, kā arī maģistrālo inženierkomunikāciju izvietošana.

Veselavas pagastā līnijbūvju statuss ir valsts un pašvaldības autoceļiem, kam ir izveidots savs zemes nodalījums, kā arī zonai ap maģistrālajiem gāzesvadiem to ekspluatācijas aizsargjoslas robežās.

RI – derīgo izrakteņu ieguves teritorijas

Derīgo izrakteņu ieguves teritorijas ir teritorijas, kur galvenais zemes un būvju izmantošanas veids ir derīgo izrakteņu ieguve. Teritorija paredz tajā ekspluatēt derīgo izrakteņu ieguves karjers vai citu ieguves ierīkojuma veidu un izveidot vajadzīgo infrastruktūru (ceļus, citas būves). Pirms uzsākta derīgo izrakteņu ieguve, citi izmantošanas veidi, izņemot pastāvīgu apbūvi.

Pagastā kā derīgo izrakteņu teritorija ir noteikts viens grants karjers.

RL – Lauksaimniecības (lauksaimnieciskās ražošanas) zemes.

Lauksaimnieciskās ražošanas zona nozīmē teritoriju, kurā notiek vai ir iespējama lauksaimnieciskās ražošanas darbība. Par tādu uzskatāmas visas atklātās teritorijas ārpus Veselavas ciema un, daļēji, arī tajā, vietās, kur nav citas zonas vai arī apauguma. Šai zonā pieļaujama dzīvojamo, ražošanas un pakalpojumu objektu būve, bet gruntsgabalam limitēta ievērojami lielāka minimālā platība, nekā tā ir citās zonās.

Ražošanas objektiem jābūt tieši saistītiem ar lauksaimniecību – tās var būt dzīvnieku mītnes, lauksaimniecības produkcijas uzglabāšanas, pirmapstrādes un pārstrādes objekti, tehnikas novietnes, apkopes un remonta vietas, u.tml.

Pakalpojumu objekti var būt dažādi – mazumtirdzniecības objekti, viesu uzņemšanas un apkalpošanas infrastruktūra, sporta būves, u.c.

M – Mazdārziņi

Mazdārziņu teritorijā galvenais zemes izmantošanas veids ir iedzīvotāju mazdārziņi (ģimenes dārziņi), bez kapitālas apbūves tiesībām. Šajās teritorijās galvenais zemes izmantošanas veids ir augļu un sakņu dārzu ierīkošana ģimenes patēriņa vajadzībām.

Pašreiz mazdārziņi pagastā atrodas no dažādiem attīstības aspektiem ļoti neizdevīgā vietā, kaut gan ļoti ērti to apsaimniekotājiem. Teritorija atrodas pe abu maģistrālo autoceļu krustojuma, vietā, kur ērti pieejama tehniskā infrastruktūra – elektroapgāde, sakaru komunikācijas, ūdensvads, kanalizācija. Neraugoties uz lielo nozīmi sadzīvē, mazdārziņi to sadrumstalotības un haotiskas apbūves (nereti no gadījuma materiāliem) kvalificējami arī kā vidi degradējošs faktors. Tāpēc pašreizējās mazdārziņu teritorijās paredzēta jauktā darījumu un mazstāvu dzīvojamā apbūve, bet mazdārziņu teritorijas ierādāmas citā vietā uz pašvaldības zemēm.

K – Kapsētas

Kapsēta ir teritorija, kurā notiek mirušo apbedīšana, ar to saistītie rituāli un citas darbības un kurā atrodas ar tām saistītās būves.

Veselavas pagastā darbojas viena kapsēta.

DM – Meņu teritorijas

augšminētām zonām un kuras neietilpst ūdeņu, purvu vai derīgo izrakteņu ieguves vietu sastāvā. Plānotās (atļautās) izmantošanas kartēs ārpus apdzīvotām vietām šīs teritorijas nav izdalītas ar burtu apzīmējumu.

Saimniecisko darbību meža teritorijās jāveic atbilstoši prasībām, ko nosaka Meža likums un MKN 189 "Dabas aizsardzības noteikumi mežu apsaimniekošanā" un saskaņā ar tām izstrādātiem meža apsaimniekošanas plāniem.

Meņa zemēs būvniecība nav atļauta, to drīkst veikt tikai pēc meža zemes transformācijas kārtībā, kādu nosaka MKN 806 "Meža zemes transformācijas noteikumi".

DŪ – Ūdeņu teritorijas

Ūdeņu teritorijas ir visas dabiskās un mākslīgās ūdenstilpes, kas lielākas par 1,0 ha, kā arī dabiskās, regulētās un mākslīgās ūdenstece ar pastāvīgu ūdens plūsmu un platumu, lielāku par 1 metru. Plānotās (atļautās) izmantošanas kartēs šīs teritorijas nav izdalītas ar burtu apzīmējumu.

Ūdens objektu teritorijās atļauts ierīkot laivu piestātnes, peldvietu aprīkojumu, inženierbūves (tilti, gājēju tiltiņi), inženierkomunikāciju pārvadus, sporta būves, bet pēc ietekmes uz vidi pozitīva novērtējuma saņemšanas un detālplānojuma izstrādes – arī enerģētiskās hidrobūves.

Pašvaldības teritorijā esošajās ūdenstilpēs nav atļauts lietot motorizētus ūdens braucamrīkus, izņemot gadījumus, kad tas nepieciešams glābšanas vai vides uzraudzības darbos.

DP – Parki

Parks teritorijas plānojuma izpratnē ir mākslīgi veidota ainavas teritorija ar kultūrvēsturisku un/vai estētisku un rekreatīvu funkciju. Patlaban Veselavas pašvaldībā ir viens – Veselavas muižas parks, kam pieskaitāmas arī tuvējo ceļu alejas.

Esošo parku teritorijas apbūve nav atļauta. Ja tiek plānots un iekārtots jauns parks, tajā var atrasties sporta un atpūtas objekts, pastāvīgi labiekārtojuma un ainavas veidošanas elementi, mazumtirdzniecības vai sabiedriskās ēdināšanas objekts

Parka teritorijas labiekārtošana, kas saistīta ar zemesdzes pārveidošanu (ceļu, stādījumu, ūdens objektu ierīkošana, u.tml.) vai ainavas veidošanu ar vai bez koku izciršanas drīkst notikt tikai saskaņā ar attiecīgu labiekārtošanas būvprojektu, bet bīstamo koku izciršana pieļaujama ar pagasta padomes atļauju, saskaņojot to ar Valmieras reģionālo vides pārvaldi

DD – Citi dabas pamatnes elementi (purvi, u.c.)

Šādi elementi ir visas dabas pamatnes, kas neietilpst lauksaimniecības zemju, mežu un ūdeņu teritorijās, piemēram, purvi, dabiskās pļavas, u.c.

Šo teritoriju apbūve nav atļauta, bet zemes transformācija var notikt tikai saskaņā ar izstrādātu detālplānojumu.

X – Rezerves teritorijas

Rezerves teritorijām pašlaik nav iespējams precīzi noteikt plānotās (atļautās) izmantošanas veidu, jo vēlams izmantošanas veids ir atkarīgs no tādiem faktoriem, kā potenciālo investoru interese. Ja tiks izteikta tāda noteikta un konkrēta interese, kas atbilst pašvaldības attīstības mērķiem un nav pretrunā ar iedzīvotāju prasībām un vajadzībām, teritorijas izmantošanas veidu precīzē, izstrādājot detālplānojumu.

Rezerves teritoriju atļautā izmantošana var tikt noteikta izvēle starp sabiedrisko apbūvi, jaukto darījumu apbūvi, ražošanas apbūvi vai tehniskā apbūvei. Pieļaujams arī šīs zemes saglabāt lauksaimniecībai vai apmežot. Rezerves teritorijas nevar tikt sadalītas apbūves gabalos.

Apbūve šeit tiek atļauta tikai pēc tam, kad konkrētais tās izmantošanas veids ir noteikts un lēmums par to stājies spēkā.

Rezerves teritorijās iekļauti divi pašvaldības zemes īpašumi.

8.2. ĪPAŠAS NOZĪMES TERITORIJAS

8.2.1. Aizsargjoslas un tauvas josla

Aizsargjoslas ir noteiktas platības, kuru uzdevums ir aizsargāt dažāda veida (gan dabiskus, gan mākslīgus) objektus no nevēlamas ārējās iedarbības, nodrošināt to ekspluatāciju un drošību vai pasargāt vidi un cilvēku no kāda objekta kaitīgās ietekmes.

Veselavas pagastā atrodas virkne aizsargjoslu (37.tab.), kuras ir jāievēro, veicot teritorijā kādas noteiktas darbības un jāierobežo tās, atbilstoši Aizsargjoslu likumā prasītajām. Pagasta teritorijas plānojumā noteiktas visu to veidu aizsargjoslas, kuru esamību prasa te atrodošies objekti. Aizsargjoslu uzskaitījums minēts tabulā zemāk.

37.TAB. AIZSARGJOSLAS VESELAVAS PAGASTĀ

Nr.	Objekts	Nr., nosaukums	AJ plat., m
Vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjosla			
1.	Virsmas ūdeņi	Raunis	50
2.	Virsmas ūdeņi	Ārupīte, Badupīte, Gūžupe, Līčupe, Mellužupīte, Rauņupīte	10
3.	Virsmas ūdeņi	Dīķi, kas atrodas vairāk nekā viena zemes īpašuma robežās un lielāki par 1 ha, 44 objekti	10
4.	Ūdens ieguves urbumi	8786, 14272, 17629, 17630, 17643, 18051, 18056, 18057, 18058, 18061, 18695, 18785, 20217, 20252, 20363, 20366, 20488, 20561, 20624, 21617	50 ¹
5.	Kultūras pieminekļi	Nr. 626 Lielpintuļu senkapi, 627 Silabulu velnākmenis un 629 Veselavas viduslaiku kapsēta	500
Ekspluatācijas aizsargjoslas			
6.	Autoceļš	Valsts galvenais A2	100
7.	Autoceļš	Valsts 1. šķiras P30, posms līdz Bērzkrogam	60
8.	Autoceļš	Valsts 2. šķiras V296	30
9.	Autoceļi	Pašvaldības	30
10.	Telekomunikācijas	SIA "Lattelecom" kabeļu līnijas un gaisvadi atklātās vietās	2,5
11.	Telekomunikācijas	SIA "Lattelecom" gaisvadi mežu teritorijās	3,5
12.	Elektriskie tīkli	20 kV sadales tīkli, 0,4 kV līnijas apdzīvotās vietās	2,5
13.	Elektriskie tīkli	20 kV sadales tīkli ārpus apdzīvotām vietām	6,5
14.	Elektriskie tīkli	20 kV sadales tīkli mežu teritorijās	13

37. TABULAS NOBEIGUMS

¹ Līdz saskaņošanai ar SVA, saskaņā ar piesardzības principu, noteikts maksimālais aizsargjoslas izmērs
Paskaidrojuma raksts 105.lpp.

15.	Elektriskie tīkli	0,4 kV līnijas ārpus apdzīvotām vietām	6,5
16.	Elektriskie tīkli	0,4 kV līnijas mežu teritorijās	5
17.	Elektriskie tīkli	elektroapgādes kabeļu tīkli	1
18.	Meliorācijas obj.	Koplietošanas meliorācijas kanāli un kolektori	10
19.	Ūdenssaimniecība	Koplietošanas ūdensvads	2
20.	Ūdenssaimniecība	Koplietošanas kanalizācijas paštesces vadi	3
21.	Ģeodēziskie punkti	Trigonometriskā tīkla punkti un GPS atbalstpunkti	1
22.	Gāzes saimniecības objekti	Gāzesvadi ar spiedienu virs 1,6 MPa, d=700 mm (maģistrālie gāzesvadi)	15
23.	Gāzes saimniecības objekti	Sakaru kabeļi	2,5
Sanitārās aizsargjoslas			
24.	Kapsēta	Veselavas kapi	300
25.	Attīrīšanas iek.	Bērzkroga notekūdeņu attīrīšanas iekārtas	50
26.	Attīrīšanas iek.	Skolas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas	2
Drošības aizsargjoslas			
27.	Gāzesvadi ar spiedienu virs 1,6 MPa, d=700 mm (maģistrālie gāzesvadi)		200

Tauvas josla ir brīvas pieejas sauszemes josla gar ūdeņu krastu, kas paredzēta ar zveju vai kuģošanu saistītām darbībām un kājāmgājējiem. Tauvas joslas platums Veselavas pagastā tiek noteikts 4 metri gar privātiem ūdeņiem un 10 metri gar publiskiem ūdeņiem.

8.2.2. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas

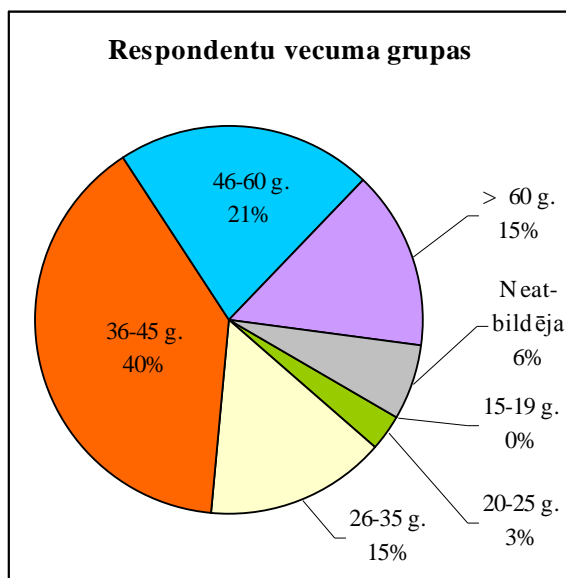
Nozīmīgākā īpaši aizsargājamā dabas teritorija Veselava spagastā ir Gaujas Nacionālais parks, kas aizņem pagasta ziemeļrietumu stūri. Pagastā atrodas arī viens mikroliegums un 32 valsts mežu aizsargājamie nogabali. Sīkāk šīs teritorijas aprakstītas 4. nodaļā.

Šo teritoriju esamību regulē augstākas kārtas likumdošana un teritorijas plānojuma uzdevums ir galvenokārt fiksēt to telpisko izvietojumu un tajās noteiktos teritorijas izmantošanas ierobežojumus.

PIELIKUMI

I. APTAUJAS DALĪBNIKU SOCIĀLAIS PORTRETS

Lai iegūtu pārskatu par to, kas bija teritorijas plānojuma sabiedriskās apspriedēšanas pirmā posma ietvaros notikušās iedzīvotāju aptaujas respondenti,

58.ATT. APTAUJAS RESPONDENTU SADALĪJUMS PA VECUMA GRUPĀM.

Vecuma grupas no 35 līdz 60 gadiem veido gandrīz 2/3 atbildējušo (58.att.). Tas ir saprotams, jo lielākoties tieši šāda vecuma cilvēki ir saimniecību īpašnieki un viņus tiešāk skar teritorijas plānojuma realitātes. Salīdzinoši maza ir bijusi vecāku cilvēku atsauce, taču parasti tieši viņi ir galvenie pretenziju izvirzītāji pēc tam, kad darbs ir pabeigts.

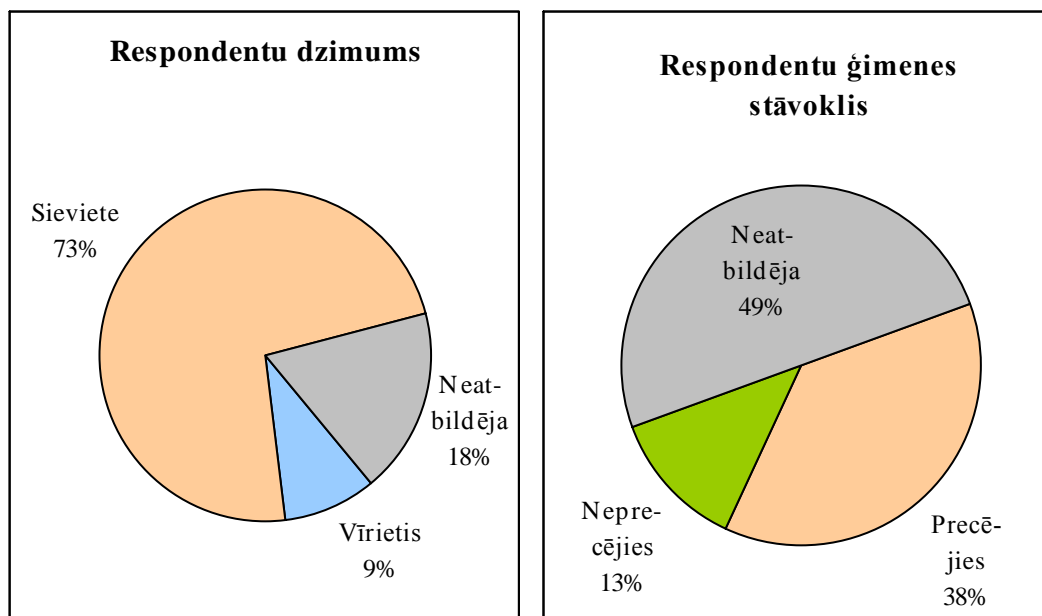
Atbildējušo vidū ir liels sieviešu pārsvars (59.att.); tas ir visumā tipiski. Vīrieši parasti skeptiskāk raugās uz šādas informācijas nozīmi, bet sievietes mēdz būt atbildīgākas par saimniecību un ģimeni.

Gandrīz puse respondentu nesniedza ziņas par savu ģimenes stāvokli, acīmredzot, uzskatīdami šo informāciju par nesvarīgu. Tas tomēr tā nav, jo ģimenes vajadzības ir stipri atšķirīgas no neprecēta cilvēka vajadzībām; tas atspoguļojas kā izmantoto pakalpojumu struktūrā, tā saimnieciskās darbības, ieskaitot būvniecību, raksturā. Atbildi sniegušo vidū vairāk ir ģimenes cilvēki.

Ziņas par aptaujas dalībnieku izglītību jau atspoguļotas 5.1. nodaļā "Veselavas pagasta iedzīvotāji".

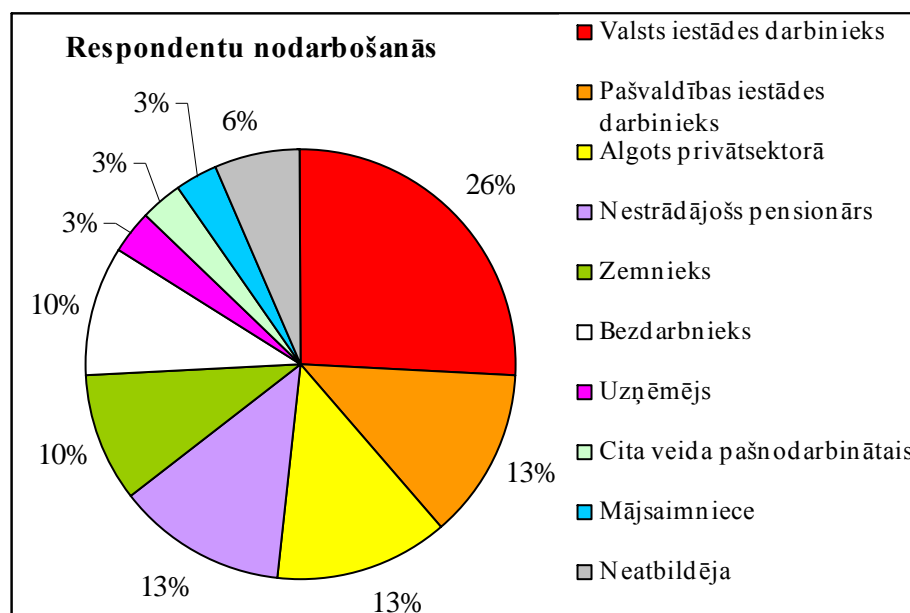
anketās bija ietverti jautājumi par pašiem respondentiem. Atsauce, diemžēl, nebija liela – no aptuveni 300 izplatītajām anketām atpakaļ atgriezās 34, no kurām viena nebija atzīstama par apstrādei derīgu. Atlikušās 33 anketas zināmā mērā reprezentē pagasta iedzīvotājus, viņu vēlmes un vajadzības, taču neļauj tās izdalīt dažādām sociālajām un teritoriālajām grupām un meklēt dažādu faktoru kopsakarības. Lai šādu darbu varētu veikt daudz maz korekti, būtu nepieciešams vismaz 2 – 3 reizes lielāks atbilžu skaits.

Visatsaucīgākie bijuši vidēja un vīrs vidējā vecuma respondenti.

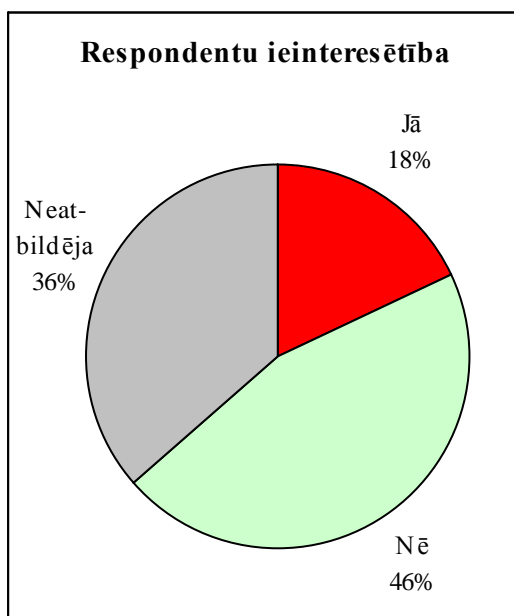

59.ATT. APTAUJAS RESPONDENTU DZIMUMS UN ĢIMENES STĀVOKLIS

Respondentu nodarbošanās veidu sadalījums (60.att.) sniedz ļoti plašu informāciju par darba tirgu pagastā un sociāli aktīvākajām iedzīvotāju grupām. Gandrīz 40% respondentu strādā valsts un pašvaldības iestādēs, kas apliecina tās kā lielākos darba devējus Veselavas pagastā. Diemžēl šī aina ir tipiska un nav uzskatāma par labvēlīgu, jo norāda uz uzņēmējdarbības sektora nepietiekamību. To apstiprina fakts, ka tikai 13% aptaujāto ir algots darbs privātsektorā, bet tikai viens ir uzņēmējs, t.i., darba vietu reālais radītājs. Arī pašnodarbināta persona ir tikai viena. Samērā pasīvi atbildētāji bijuši zemnieki, kuru skaitam, ievērojot viņu lielo īpatsvaru pagasta iedzīvotāju vidū, vajadzēja būt daudz lielākam.

60.ATT. APTAUJAS RESPONDENTU NODARBOŠANĀS VEIDU SADALĪJUMS

61.ATT. RESPONDENTU IEINTERESĒTĪBA PAR TERITORIJAS PLĀNOŠANAS JAUTĀJUMIEM

Zemās respondences cēloņi meklējami neizpratnē par plānošanas procesu nozīmi, iedzīvotāju uzskats, ka “no viņiem tāpat nekas nav atkarīgs” un vienaldzībā pret visu, kas ir aiz pašu mājas sliekšņa. To apliecina pat atbildējušie aptaujas dalībnieku, no kuriem mazāk nekā piektā daļa izsaka interesi sekot plānojuma izstrādes gaitai un regulāri saņemt informāciju par to (61.att.). Daži tomēr ir izrādījuši aktīvu attieksmi un pievienojuši savas kontaktkoordinātas, tai skaitā e-pasta adreses. Viņi plānojuma galvenos materiālus ir saņēmuši arī elektroniskā formā.

Tikai četri viedokļi izskanējuši par pašvaldības galveno problēmu un trīs par informāciju, ko teritorijas plānošanas sakarā viņi vēlētos uzzināt. Šie viedokļi atspoguļoti tabulā zemāk.

38.TAB. APTAUJAS DALĪBNIKU NORĀDĪTĀ PROBLEMĀTIKA UN IZTEIKTIE JAUTĀJUMI

Izteikums	Plānotāja komentārs
Problemātika	
Nav pagasta teritoriālā plānojuma	Respondentam veselīga humora izjūta, bet faktiski tā tiešām ir problēma, jo apgrūtināta būvniecība
Vairāk vajadzētu sabiedrisko internetu	Nepieciešams vēl viens pieejas punkts Bērzkrrogā
Nav sabiedriskās tualetes	Iespējams izmantot kafejnīcā (Bērzkrrogā) un pagasta mājā (Veselavā) esošās. Tomēr Bērzkrrogā tāda varētu būt izbūvējama pie autostāvvietas.
Gaujas nacionālais parks	Acīmredzot, komentārs no aizkaitināta būvēt gribētāja vietā, kur tāpēc ir ierobežojumi.
Jautājumi	
Iepazīties ar projektu, nākot uz publisko apspriešanu	Visas iespējas; informācija par pasākumu norisi tiek izplatīta paredzētajā kārtībā; visi laipni aicināti!
Ko ir plānots celt?	Būtiskākā ir darījumu un mazstāvu daudzdzīvokļu apbūves teritoriju veidošana Bērzkrrogā. Konkrētu objektu būvniecību teritorijas plānojums nenosaka.
Kad Veselavā būs kārtīgs autoserviss un degvielas uzpildes stacija?	Šie objekti ir privātā sektora kompetencē. Jauna DUS jau darbojas Bērzkrrogā, bet autoservisa iekārtošanai pagastā ir iespējas kādās no neizmantojamo ražošanas objektu telpām.

Aptaujā vēl bija iespēja brīvā formā izteikt savas piezīmes, vajadzības un vēlējumus par plānojuma izstrādi, taču to neviens respondents nav izmantojis.

II. TERITORIJAS PLĀNOJUMA IZSTRĀDES AVOTI UN LĪDZEKĻI

II.1. Tehniskais nodrošinājums un karšu izejmateriāli

Kartogrāfiskais materiāls sagatavots ar programmatūru ArcView 9.1.

Ortofotokartes ar attēla izšķirtspēju 1 metrs un lapas malas garumu 5000 m, izgatavotas pēc 2006. gada uzlidojumu materiāliem, piegādāja Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūras Lielmēroga kartēšanas pārvalde.

Vektoru formāta pamata kartogrāfisko materiālu – vienkāršotās (bez reljefa) topogrāfiskās kartes mērogā 1:10 000 piegādāja Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūras Lielmēroga kartēšanas pārvalde DGN formātā.

Zemes īpašumu robežu digitālo kartogrāfisko informāciju saņēma no Valsts Zemes dienesta DGN formātā. Šeit novērotas acīmredzamas nesakritības pat par 10 – 15 metriem, salīdzinot ar ortofoto materiālā redzamajām detaļām.

Kā palīgmateriālus tematisko un situācijas karšu veidošanā izmantoja VZD rastra karti mērogā 1: 50 000 un SIA "Datorkarte" Latvijas vektorkarti mērogā 1:200 000.

II.2. Likumdošanas akti, kas minēti tekstā, bet kas nav atsauču avoti

Likumdošanas akti sakārtoti kārtībā, kādā tie minēti tekstā. Ievērojami pilnīgāks uz teritoriju plānošanu, apbūvi un izmantošanu attiecināmo normatīvo aktu saraksts atrodams teritorijas plānojuma IV daļā "Teritorijas apbūves un izmantošanas saistītie noteikumi".

1. LR Ministru kabineta 2006. gada 19. septembra noteikumi Nr.779 "Derīgo izrakteņu ieguves kārtība"
2. Likums "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos", redakcijā uz 2007. gada 10. janvāri.
3. LR Ministru kabineta 2003. gada 22.jūlija noteikumi Nr.415 "Īpaši aizsargājamo dabas aizsargājamo vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi", ar grozījumiem līdz 2005. gada 11. augustam.
4. LR Ministru kabineta 2004. gada 28. septembra noteikumi Nr.806 "Meža zemes transformācijas noteikumi", ar grozījumiem līdz 2006. gada 26. septembrim.
5. LR Ministru kabineta 2001. gada 8. maija noteikumi Nr.189 "Dabas aizsardzības noteikumi mežu apsaimniekošanā", ar grozījumiem līdz 2005. gada 17. maijam.
6. Aizsargjoslu likums, redakcijā uz 2005. gada 17. jūliju.

II.3. Citētie datu avoti

Avoti uzskaitīti atbilstoši atsauču numerācijai Paskaidrojuma raksta tekstā.

- 1 "Latvijas pagasti", enciklopēdija. Apgāds A/S "Preses nams", R., 2002.: 599.-601. lpp.
- 2 Latvijas 2000.gada tautas skaitīšanas rezultāti. Statistikas datu krājums. Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde. Rīga, 2002.
- 3 No R.Alkšņa apkopotajiem materiāliem par Veselavas pagasta vēsturi.
- 4 Okupētās Latvijas administratīvi teritoriālais iedalījums: vēsturiskās uzzīņas un pārvaldes iestāžu arhīvu fondu rādītājs (1940-1941, 1944-1990). Zinātniska arhīvu rokasgrāmata. Rīga, 1997. Latvijas Valsts arhīvu ģenerāldirekcija.
- 5 <http://oas.vdc.lv:7779/2ud.html> (Valsts statistiskais pārskats "Nr.2-Ūdens").
- 6 http://oas.vdc.lv:7779/ez_pas.html (Ezeru pases).
- 7 www.ezeri.lv Paplašinātās meklēšanas kritērijs: Cēsu rajons, Veselavas pagasts.
- 8 Ūdenssaimniecisko iecirkņu klasifikators (USIK 2005). 2.pielikums Vides ministrijas 2005. gada 30.marta rīkojumam Nr.126.
- 9 MKN Nr. 445 no 2002.10.01. Grozījumi Ministru kabineta 2002.gada 12.marta noteikumos Nr.118 "Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti".
- 10 MKN nr. 27 no 2002.01.15. Noteikumi par upēm (upju posmiem), uz kurām zivju resursu aizsardzības nolūkā aizliegts būvēt un atjaunot hidroelektrostaciju aizsprostus un veidot jebkādu mehāniskus šķēršļus. Ar grozījumiem līdz 2006.02.21.
- 11 ES INTERREG IIIc project DEDUCE. Evaluation Model for the Sustainable Development of European Coastal Zones. National report for indicator 21.3 "Value of residential property". J.Kaulins, University of Latvia, Institute for environment management.
- 12 I. Boroša, Gaujas nacionālā parka ģeoloģe. Rauņa senleju un Dzirnupītes gravu apsekojums. Slēdziens 2006.10.31.
- 13 <http://vdc2.vdc.lv:8998/ml.html> (Mikroliegumi. Brīvi pieejamā informācija).
- 14 <http://vdc2.vdc.lv:8998/dkoki.html> (Īpaši aizsargājamie koki).
- 15 J.Turlajs, G. Milliņš. Latvijas apdzīvotās vietas. Apgāds "Jāņa Sēta", Rīga, 1998
- 16 LR Valsts statistikas komiteja. Cēsu rajona pilsētas un pagasti. Statistisko datu krājums. Rīga, 1997.
- 17 LR Valsts statistikas komiteja. Latvijas statistikas institūts. Latvijas rajonu pilsētas un pagasti. 1998. Statistisko datu krājums. I daļa, 144-170.lpp. Rīga, 1998.
- 18 <http://www.csb.gov.lv/csp/content/?cat=355>; kopš 2007. gada sākuma dati pašvaldību griezumā vairs netiek publicēti un nav pieejami.

- 19** <http://www.lps.lv/book/db/cesis/cesis.html>.
- 20** www.lps.lv (pašvaldību gadagrāmata, 2003. gads)
- 21** <http://data.csb.gov.lv/DATABASE/laukskait/databasetree.asp?lang=16>
- 22** <http://www.zl.lv/portal/detail-search.php?>Rajons=Cēsu;Pagasts=Veselavas>.
- 23** http://oas.vdc.lv:7779/p_ppv.html (Piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas).
- 24** <http://oas.vdc.lv:7779/udens.html> (Valsts statistikas pārskats "Nr. 2-Ūdens").
- 25** <http://oas.vdc.lv:7779/gaiss.html> (Valsts statistikas pārskats "Nr.2-Gaiss").
- 26** <http://oas.vdc.lv:7779/3sa.html> (Valsts statistikas pārskats par sadzīves atkritumiem 3-SA).
- 27** Veselavas pagasta pašvaldības 2006. gada darbības pārskats. Veselava, 2007.